

İslamofobik Oyunda Müslümanlar*

Ejder OKUMUŞ**

Özet

İslamofobia oyunu veya İslamofobik oyun, özellikle Batı'da ve ABD'de İslam'a ve Müslümanlara karşı nefreti, karşıtlığı, düşmanlığı, yani antiislamizmi konu edinen bir oyundur. Batı temelli küresel aktörler ve güçler, bu oyunu Müslümanlara karşı düzenlemişlerdir. Öyle düzenlemişlerdir ki, Müslümanlar, kendi iradelerinin dışında kurulan ve kurallarının konulmasında rol sahibi olmadıkları bu oyunda figüran olmak durumunda kalmaktadırlar. Tarihsel kökenleri çok gerilere gitse de, modern ve postmodern dönemde gittikçe kurumsallaşan ve endüstrileşen İslamofobi, Müslümanların Batı'da, Batı dışında ve Batı için güçlü, gücü/etkisi hissedilir denilebilecek düzeye gelmesine paralel olarak artmış, derinleşmiştir. Fakat 11 Eylül olaylarından sonra İslamofobi, çok daha derinleşmiştir. Müslümanlar söz konusu olduğunda özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da çoğulculuk ve çok-kültürlülük yaklaşımından uzaklaşmaktadır. İşte bu çalışma, Müslümanların muhatap kılındığı İslamofobi gibi bir kötülük problemini oyun bakışı temelinde konu edinmektedir. Çalışmanın amacı, küresel Batılı aktörler tarafından oynanan İslamofobik oyunda Müslümanların durumunu anlamak ve anlamlandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, İslam, antiislamizm, oyun, terör, küresel güçler

The Muslims in the Islamophobic Game

Abstract

The Islamophobia game or the Islamophobic game is a game/play about the hate, contrast, and hostility against Islam and the Muslims, that is, antiislamism especially in the West and in the USA. Western-based global actors and forces have organized this game against Muslims. They have organized so that Muslims are supposed to be extrinsic in this game, which is established outside their own will and does not have a role in the establishment of their rules. Islamophobia, which has become increasingly institutionalized and industrialized in the modern and postmodern era although their historical origins go back to the very end, has grown and deepened in parallel with the fact that Muslims have come to the point where they can be said to be and their might and dominance is sensible in

* "İslamofobik Oyunda Müslümanlar", *Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu*, Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi 01-02 Aralık 2016. Ed. Azize T. Kaygın ve Cüneyd Aydın. Bartın/Türkiye: Bartın Üniv. İslami İlimler Fak. Yayınları. 2017, ss. 21-47.

** Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Dini İlimler Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, ejder.okumus@gmail.com.

the the West, outside the West and fort he West. But after the events of September 11, Islamophobia has become much deeper. In the case of Muslims, the approach of pluralism and multiculturalism especially in the United States and Europe, is moved away from. This work considers a problem of evil such as Islamophobia, which Muslims are the object of it, on the base of the view of the game. This study aims understanding position of Muslims in the Islamophobic game played by global Western actors and to give the meaning of it.

Keywords: İslamofobia, İslam, antiislamizm, game, terror, global powers.

Giriş

İslamofobia, İslam ve Müslüman karşıtı önyargı, nefret, ırkçılık ve düşmanlığı; antiislamizmi, İslam düşmanlığını, İslam karşıtlığını ifade etmektedir. İslam ve Müslüman korkusu ile nefreti, Müslümanlara karşı önyargıyı, ayrımcılığı, ayrıştırmayı, ötekileştirmeyi, damgalamayı, dışlamayı, yabancılaştırmayı, kin gütmeyi, aşağılamayı, saldırganlığı, şiddeti, çok-kültürlülüğü, çoğulcu yaklaşmamayı, düşmanlığı vs. beraberinde getirmektedir.

İslamofobia oyunu veya İslamofobik oyun, özellikle Batı'da ve ABD'de ve ayrıca İslam karşıtı olan birey ve grupların etkili olduğu diğer ülkelerde İslam'a ve Müslümanlara karşı duyulan korku ile bu korkunun getirdiği nefreti konu edinen bir oyundur. Batı temelli küresel aktörler ve güçler, bu oyunu Müslümanlara karşı düzenlemişlerdir. Öyle düzenlemişlerdir ki, Müslümanlar, kendi iradelerinin dışında kurulan ve kurallarının konulmasında rol sahibi olmadıkları bu oyunda figüran olmak durumunda kalmışlardır.

Tarihsel kökenleri çok gerilere gitse de (al-Shaikh-Ali 2015), modern ve postmodern dönemde gittikçe kurumsallaşan ve endüstrileşen İslamofobi, Müslümanların Batı'da ve Batı dışında Batı için güçlü, gücü/etkisi hissedilir denilebilecek düzeye gelmesine paralel olarak artmış, derinleşmiştir. Fakat 11 Eylül olaylarından sonra İslamofobi, çok daha derinleşmiştir. Müslümanlar söz konusu olduğunda özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da çoğulculuk ve çok-kültürlülük yaklaşımından uzaklaşmaktadır.

Müslümanlar, bugünlerde Amerika ve Batı Avrupa'da had safhaya çıkan İslamofobiye maruz kalma durumu içinde yaşamaktadırlar. Bu bağlamda İslamofobi'nin Müslümanlar için acı verici, can yakıcı büyük bir kötülük problemi olduğu söylenebilir. Belirtilmelidir ki Batı'ya, Batılı islamofobik güçlere öykünen, modernleşme serüvenini batılılaşma olarak anlayıp kendi toplumunda öyle uygulamak isteyen İslam ülkelerinde ve diğer Batı dışı toplumlarda da İslamofobi, bir gerçeklik olarak mevcuttur. İslamofobik süreçte Müslümanlar aslında bir tür İslamofobik oyunun parçası haline gelmiş olmaktadır.

İslamofobi oyunu, yeni bir ilişki biçimi üretmektedir. Bu ilişkide Batı ve Batıcılar, kendini asıl/merkez, Müslümanları öteki olarak konumlandırmaktadır.

İşte bu çalışma, Müslümanların muhatap kılındığı İslamofobi gibi bir kötülük problemini oyun bakışı (Bkz. Metin 2014; Özarı, Turan ve Ulusoy 2016) temelinde konu edinmektedir. Çalışmanın amacı küresel Batılı aktörler tarafından oynanan İslamofobik oyunda Müslümanların durumunu anlamak ve anlamlandırmaktır.

İslamofobia hakkında gittikçe daha fazla literatür, Almanca, Fransızca, Felemenkçe, Hollandaca, Sırpça, İtalyanca, Danimarkaca, İspnyolca vd. bilhassa da İngilizce literatür birikmektedir. Bu durum, aynı zamanda İslamofobi'in özellikle İslam dışındaki toprak ve toplumlarda önemli bir gündem maddesi ve gerçeklik olduğuna işaret etmektedir. Bundan dolayı doğal olarak İslam dünyası ve diğer Batı dışı dünyalarda da ele alınan, araştırılan bir konu haline gelmektedir.

İslamofobi Oyunu

Teknik anlamda tarihsel olarak çok gerilere, Hz. Muhammed'in (s) Mekke'de İslam'ı anlatmaya ve yaymaya başlaması, Endülüs'te İslam'ın egemen hale gelişi ve Haçlı Seferlerine kadar gerilere dayandırılabilir İslamofobi, çağdaş dünyada Müslümanlara yönelik ortaya çıkan karşıtlık, korku, nefret, diskriminasyon ve ötekileştirmeyi ifade eder. Belirtmek gerekir ki, Batı toplumlarında evvela 11 Eylül (ABD), daha sonra 7 Ocak (Fransa'da Charlie Hebdo olayı), İslamofobi zihniyeti, kültürü ve endüstrisini daha bir yayan ve köklüleştirilen derin depresyon dalgalarıdır. Batı'nın geliştirip piyasaya sürdüğü; bazı İslamî grup ve örgütlerin yapıp ettikleriyle katkı sunduğu, fakat Batı'nın üretip geliştirerek derinleştirdiği İslamofobi, Batı ülkelerinde evvelemlerde İslam korkusunu yaydı, ardından bu korkuyu nefrete evriltti ve ondan sonra da bu nefreti düşmanlığa, şiddete, saldırganlığa taşıdı. Denilebilir ki İslamofobi, film sektörü (birçok sinema filminde işaretlenir), medyası (gazete, dergi, televizyon, internet vs.), retorik, akademik çalışmaları (Huntington'ın medeniyetler çatışması tezinde ile Lewis'in Müslümanları terörle bulaşık gösteren çalışmalarında görüldüğü gibi), Afganistan'a, Irak'a, Suriye'ye askerî, siyasî, kültürel vd. müdahaleler, Batılı ülkelerde camilere yapılan çeşitli boyutlardaki saldırılar, Ağustos 2014'te kurulan Almanya menşeli Pegida hareketi (Batı'nın İslamlaşmasına Karşı Vatansız Avrupalılar: Patriotic Europeans Against the Islamization of the West), Hollanda, Danimarka vs. Avrupa ülkelerindeki İslam karşıtı davranışlar, ABD'deki İslamofobik tutumlar gibi durum, sebep veya etkenlerle (Bkz. Younes 2016) Müslümanlara karşı kurumsallaştı, piyasa mali haline getirildi, endüstrileştirildi (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b; Said 2001).

İslamofobi, bir tür oyun olarak görülebilir. Bu oyunun tarafları gayri Müslimlerle, özellikle Batılı gayri müslimlerle Müslümanlar olarak görünmekle birlikte oyunu kuranlar, Batılı ve küresel aktörlerdir. Bundan dolayı İslamofobi oyun teorisi perspektifiyle ele alınabilecek içerik ve boyutlara sahiptir.

İslamofobi oyunu, Huntington öncesinde de sonrasında da çatışmacı zihniyet ve teorilere sahip olanların kurduğu bir oyundur. İslamofobi, çatışmacılar tarafından uygulamaya konulurken, İslamofobi oyunu da aynı kişiler tarafından kurgulanan çatışma ve şiddet temelli bir oyundur.

İslamofobik Oyunda ABD Örneği¹

Amerika Birleşik Devletleri'nde son zamanlarda İslamofobi endüstrisi, hem de daha güçlü ve yoğun olarak işlemeye, işletilmeye devam etmektedir. Bundan dolayı ABD'de İslamofobi ve İslam karşıtlığına dair bazı hususlara işaret etmekte fayda mevcuttur.

11 Eylül Öncesi İslamofobia

ABD'de İslamofobi, 11 Eylül 2001'deki saldırı olaylarından çok öncelere dayanır. Bunun en iyi kanıtlarından biri, medya (Said 2001) ve Hollywood yapımı filmlerdir. Bu filmlerin bir kısmında Müslümanlar kötü, tehlikeli, şiddete başvuran, öldürücü, terörist vs. olarak gösterilmekte ve böylece bir İslamofobi oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca Amerikan medyası öteden beri İslam ve Müslümanlar hakkında verdiği yanlış bilgiler ve yaptığı kötü haberlerle İslamofobinin oluşmasında başat rol oynamıştır.

Bunun dışında Amerikan hükümetlerinin Müslümanlara karşı izlediği politika, uzun süredir İslamofobiyle birlikte kendini gösteren İslam karşıtlığını göstermektedir. Amerika'da İslam karşıtlığının tarihsel arkaplanına bakıldığında, Müslümanların ne tür durumlarla karşılaştıklarını görmek mümkün olacaktır (Okumuş 2007).

Tarihsel olarak Arap-Amerikalılar, Orta Doğu'da ne zaman kriz çıksa marjinalleşmiş ve sıkışmış bir azınlık olmuşlardır. 1967 ve 1973 Arab-İsrail savaşlarından sonra Arab-Amerikalılar, kendilerini hem medyadan hem de Amerikan toplumunun çoğundan gelen anti-Arap ırkçılığının tufanıyla mücadele edebilecek donanımdan yoksun buldular. Saldırıları gerçekte Arapkarşıtlığı, etnik sindirme, ırki stereotipleştirme, damgalama ve zaman zaman fiziksel saldırılar vs. şeklinde toplumsaldı (Terry 2006: 117).

Eylül 1972 Olimpiyatlarındaki Münih olayını² müteakip Nixon yönetimi, "Operasyon Boulder" kod adı altında birtakım önlemleri içeren direktifler çıkardı. Müslümanlar için vize sınırlandırmaları da dahil bir takım ciddi olumsuzluklar getiren bu direktiflerin Siyonist güçler ve İsrail'in isteği veya baskısıyla çıkarıldığı

¹ Çalışmanın bu kısmı yazarın daha önce yayımladığı "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası" (2007) başlıklı makalesinden türetilmiştir.

² 1972'de Münih Olimpiyat Köyü'nde bir grup Filistinli'nin rehini aldığı 11 İsraili sporunun Alman güvenlik güçlerinin kurtarma operasyonunda öldürülmesi olayı.

iddia edilmektedir (Hagopian, 100-101). Denilebilir ki Nixon idaresinin “Operasyon Boulder”i, Amerikan hükümetinin ABD’deki Arapları soruşturma için hedef göstermede ve onların Orta Doğu meselelerindeki siyasal aktivizminin önünü kesmede erken bir çabaydı. Gerçekten de Nixon yönetimiyle birlikte Amerika’da resmi hükümet, özellikle Arapça konuşan toplumlara kuşkuyla yaklaştı. Arap ülkeleri ve Amerika’daki başta Arap kökenli vatandaş ve mukimler olmak üzere Müslümanlarla bu yaklaşım temelinde olumsuz bir ilişki geliştirmeye çalıştı. İsrail yanlısı bir politika benimsenerek Filistinli Müslümanların atakları “İslami terörizm” olarak tanımlandı ve bu tanımlamayla özellikle Ortadoğu kökenli Amerikan vatandaşı ve mukimi Müslümanların anayasal olarak garanti altına alınmış haklarını ihlal etmeyi meşrulaştırdı. Mezkur prensipler, FBI’ya “Arap kökenli” insanları, Arap-İsrail çatışması ile ilgili terörist eylemlerle potansiyel ilişkilerini belirlemek için soruşturma yetkisi veriyordu. Nitekim FBI hemen meşhur Detroit avukatı Abdeen Jabara’yı ve ardından Arap-Amerikan Üniversite Mezunlar Derneği’nin Başkanı’nı dinlemeye aldı (Akram ve Johnson, 2002; (Hagopian 1975-76: 101-102).

1970’lerde Carter Amerikan vatandaşlarının Tahran’da rehin tutulduğu krize cevaben İranlılara ve İran’a karşı çeşitli adımlar attı. Bu adımlardan diğer Müslümanlar da paylarına düşeni aldı.

1980’lerde Reagan yönetiminin dış politikası “terörizm”le savaşı da içine aldı. Libya’nın terörizm faaliyetlerinde bulunduğu iddia edildi ve Libya bombalandı. Bu hengamede Amerika’da oturan Müslümanlara karşı bir tür vandalizm ve şiddet devreye sokuldu ve onların toplanma merkezleri, camileri, iş yerleri ve evlerine çeşitli saldırılar yapıldı (Akram ve Johnson 2002).

Bir başka örnek, 1985’de bir Şii Lübnanlı tarafından gerçekleştirilen uçak kaçırma olayıyla birlikte bir Arap-Amerikan politik aktivistin katledilmesi ve kültürel ve dinî merkezlerin vandalizasyonu da dahil Müslümanlara karşı yönelen şiddet dalgaları kendini gösterdi. Bu uçak kaçırma olayıyla Şii Lübnanlı gerçekte Amerika ve Avrupa’nın Lübnan’a müdahalelerini ve 1986’da Reagan yönetiminin Libya’yı bombalamasını protesto ediyordu. Bu süreçte Müslümanların kurdukları merkezlere, camilere, organizasyonlara saldırılar oldu. Örneğin Houston’daki bir cami kundaklandı ve ateşe verildi. Boston’da Amerikan-Arab Anti-Discrimination Committee ofisinde bir bomba patladı ve iki polisi şiddetli bir biçimde yaraladı. Yine aynı Komite’nin bir başka ofisine bomba atıldı ve onun yerel yürütücü direktörü öldürüldü.

1990’larda ABD’nin Kuveyt istilasından sonra, Amerikan yönetiminin “terörizme savaş” siyaseti, Irak’a ve liderine odaklandı. Bu süreçte Müslümanlara çeşitli baskılar yapıldı, liderler, aktivistler, göstericiler vs. FBI tarafından sorgulandı. INS (The Immigration and Neutralization Service), federal hükümetin FKÖ’nün ABD’deki ofislerini kapatmasıyla eşzamanlı olarak Filistin kökenli olup ABD vatandaşı olmayan Müslümanları sınır dışı etmenin peşine düştü (Akram ve

Johnson 2002). Ayrıca Arap ve Müslüman işyerleri ve topluluk organizasyonları bombalandı, yağmalandı ve şiddete maruz kaldı (Akram ve Johnson 2002). Şu halde Amerika'nın Müslümanlara karşı geliştirdiği İslamofobi ve antiislamizm politikası, 1991 Birinci Körfez Savaşı boyunca da belli düzeylerde devam etti.

19.04.1995'de Oklahoma City'de federal bir binanın bombalanması olayından sonra bombalama eylemini gayri Müslim bir Amerikalı gerçekleştirdiği halde Müslümanların suçlu ilan edilmesinin de, Amerika'da İslamofobi'yi ve İslam karşıtlığını körüklediği malumdur (Heck 2007).

İslamofobik süreçte Amerikan yönetiminin "gizli delil" olarak bilinen "terörist ya da suçludur diye tespit edilip tutuklanan kimsenin suçunun ne olduğunu açıklamama hakkı"nın yaygın olarak kullanmasının Müslümanlar üzerindeki baskıyı nasıl şiddetlendirdiğini de belirtmek gerek. INS, gizli delili kullanmakla özellikle Müslümanları hedef almıştır. 1999'a kadar ABD'de 25 gizli delil davası söz konusuydu. Bu bağlamda Mazen Neccar ile Enver Haddam olayı örnek olarak zikre değerlidir. Bu ikisi, gizli delil muameleleriyle ilgili en uzun tutuklamaları tecrübe etti. İlk 1997 Mayıs'ında hapse atılan Neccar 3,5 yıl tutuldu. Haddam 4 yıl tutuklu kaldı. Neccar University of South Florida'da Kurulu bir think-tank kuruluşu olan the World and Islam Studies Enterprise'in (WISE) dergisinin editörüydü. INS Neccar'ı tutukladı. Tutuklama ve sorgulama gizli delile dayanıyordu. Enver Haddam, University of Algiers'de fizik profesörü olup Cezayir Parlamentosu'nun seçilmiş bir üyesiydi. İslami Kurtuluş Cephesi'nin (FIS) bir üyesi olarak Cezayir'de seçimlere girdi ve FIS kazandı. Fakat daha sonra malum olaylar cereyan etti. Haddam da 1992'de geçerli bir nonimmigrant (göçmen olmayan) vizeyle ABD'ye giriş yaptı ve daha sonra iltica talebinde bulundu. INS onu gözaltına aldı ve gizli delile dayanarak sorguladı. Her iki olayda da güvenilir deliller üzerine hareket edilmişti. Yukarıda belirtilen süreden sonra onlar serbest bırakıldılar. Buna benzer başka olayların olduğunu da söylemek gerek (Akram ve Johnson 2002).

11 Eylül ve İslamofobi

11 Eylül 2001 olayları, Amerikan tarihinde bir dönüm noktası olarak tespit edilebilir. 11 Eylül olayları, Amerika Birleşik Devletleri'nin iç ve dış politikasında temel değişikliklere gidilmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu değişimin birincil muhatabı ise Müslümanlar olmuştur. Amerikan yönetimi, 11 Eylül'den sözüm ona "İslami terörizmi" sorumlu tutarak hem Amerika'daki hem de Amerika dışındaki Müslümanlara karşı "kuşku", "baskı" ve "şiddet"e dayalı bir politika geliştirmeye başlamıştır.

Esasen genel olarak şiddet, özelde çatışma, terör, saldırganlık, bugünün dünyasında küreselleşmenin en ciddi boyutu haline gelmiştir. 9/11 saldırıları da küreselleşmeden bağımsız değerlendirilemez. Bu olaylarla beraber globalleşme,

şiddet ve terör boyutunu “uluslararası şiddet” veya “uluslararası terör” nitelemesiyle daha güçlü göstermeye başlamıştır (Okumuş 2007).

9/11 olaylarından sonra izlenen politikanın bir gereği olarak Müslümanlar ve İslam, sürekli olarak ve eskisinden daha sıkı bir şekilde terörle birlikte zikredilmeye başlanmıştır. Bu süreçte İslam’ın şiddet ve terör dini olduğunu ya doğrudan vurgulayan veya dolaylı bir şekilde ima eden bir politika izlenmiştir. Son çözümlemede Amerika’da İslam ve terör yanyana getirilerek derin bir İslamofobi oluşturulmuştur. Bugün gelinen noktada Amerikalıların önemli bir nüfusunun bu İslamofobiye yakalandığı söylenebilir. İslamofobi, Amerikan halkının Müslümanlarla ilişkisini olumsuz etkilemiştir. Bu fobinin oluşmasında baş aktör konumundaki Amerikan yönetimi de İslamofobinin etkisiyle Müslümanlara karşı daha baskıcı bir politika izlemektedir (Okumuş 2007).

11 Eylül olaylarından sonra yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi Amerikan kamuoyu İslam’a ve Müslümanlara karşı eskisinden daha büyük bir fobi psikolojisi içine girmeye başladı. Amerikan halkının İslamofobi’si o boyutlardadır ki, Müslümanları kendileri için Nazilerden daha kötü, potansiyel bir tehdit, tehlike, katil, terrorist ve İslami, şeytani bir din olarak görmektedirler (Cainkar 2004).

İslamofobinin En Önemli Sonucu: Antiislamizm

Amerikan yönetimi, 11 Eylül terörist saldırılarından sonra ulusal güvenlik ve terörizmle savaş adı altında yasama, idare ve yargı ile ilgili bir takım iç tedbirler alma yoluna gitmiştir. Denilebilir ki ABD’de İslamofobi temelinde bir siyaset izlenmiştir. Amerika’da resmi ve gayr-i resmi düzlemde yönetici olan ve olmayan seçkinler tarafından izlenen İslamofobi politikasının bir sonucu olarak Amerikan halkı arasında gerçeklik bulan İslam korkusu, Amerikan yönetiminin ve bazı Amerikalıların, antiislamist olmasını ve Müslümanları yaygın anlamda rahatsız etmesini, damgalamasını, tehdit etmesini, Müslümanlara karşı ayrımcılık (diskriminasyon) yapmasını, ırkçı tavırlar geliştirmesini ve kötü davranışlarda bulunmasını, örneğin camilere saldırması, başörtülü insanlara hakaret etmesi, tacizde bulunması, hatta saldırması,³ Müslüman komşularıyla ilişkileri kesmesi, çocuklarının Müslüman çocuklarla birlikte bulunmasına izin vermemesi gibi rahatsız edici davranışlar geliştirmesini intaç etmiştir. Denilebilir ki İslamofobinin en önemli sonucu antiislamizmdir. İslam karşıtlığının önemli bir boyutu başta Araplar olmak üzere Müslümanlara karşı ırkçılık olarak gözükmektedir (Akram ve Johnson 2002: 301-313 vd.). İslamofobi, resmi kurumlarda da Müslümanlara karşı diskriminasyonu ve kötü muameleyi beraberinde getirmiştir. Amerika Birleşik

³ New York’ta bir Müslüman’ın tanıklık ettiği bir olayda, bir Amerikalı erkek, bir grup Müslüman kadını onlardan birinin şoförlüğünü yaptığı arabalarıyla sefer halindeyken sıkıştırıyor, taciz ediyor, bağırıp çağırıyor ve korkuyla kaçan kadınlar, bir ara kurtulduklarını sanarak aracı park edip indiklerinde aynı kişinin fiilî saldırısına uğruyorlar ve mezkur şahıs bir kadının yüzünü tirmalıyor, başörtüsünü çekip çıkarıyor.

Devletleri, Müslüman Amerikan vatandaşlarını ayrımcı muameleyle kayıt sistemi, parmak izi alma, vize süreci, takip altına alma,⁴ işten çıkarma, çalışma iznini iptal etme, ev ve iş yerlerini ziyaret, tutuklama ve kötü mülakatlar gibi uygulamalarla veya tedbirlerle yüzyüze bırakmıştır⁵ (Cainkar, 2004). Bu noktada en başta polisiye muameleleri zikredebiliriz. Şüpheli bulunarak alınıp sorgulanan Müslümanları takip etmek, kimlik kontrolüne tabi tutmak, hapse atmak, Müslümanların evlerine girmek,⁶ onlara baskı ve şiddet uygulamak ve hatta sınırdışı etmek, camileri kontrol altında tutmak, bu kötü muameleler cümlesindedir. Başka resmi kurum ve kuruluşlarda da zaman zaman bazı memurların Müslümanlara karşı kötü muamelede bulunduğu, örneğin başörtülü bayanın ehliyet başvurusunda zorluk çıkardığı,⁷ okullarda bazı öğretmenlerin Müslüman öğrencilere karşı ayrımcılık yaptığı, başörtülerine müdahale ettiği, hatta bazı öğrencilerin Müslüman öğrencilere karşı olumsuz baktığı da bilinmektedir. Bunların dışında bazı Amerikalıların Müslümanlara karşı sonu öldürmeye kadar varan saldırıları söz konusudur.⁸ Ayrıca havaalanlarında uçağa binmeden önceki işlemlerde Müslüman ülkelerden gelenlere yapılan muameleler, örneğin daha sıkı ve fazla aramalar, şüpheli adı altında uçaktan indirmeler, yolcuların “bu uçakta Arap var, ben binmem!” diyerek uçaktan ayrılması vs., aynı antiislamist tutum ve davranışlara örnek verilebilir. Özetle Müslümanlara karşı dinî, eğitimsel, ulaşım, askerî, polisiye, ekonomik, siyasal, sosyal vs. alanlarda ırkçılık ve ayrımcılık temelinde kötü tutum ve davranışlar geliştirilmiştir (Stewart 2003). Bütün bunlarla Müslümanların “ötekiliği” koyulaşmıştır.

İslamofobi ve antiislamizmin boyutlarını anlamak bakımından bazı hususlara kısa kısa değinmek yararlı olacaktır. Örneğin 11 Eylül’den sonra

⁴ Nevada Eyaleti’nin kentlerinden Las Vegas’ta 2007’de Üniversite hocası bir Türk’ün (dindarlık düzeyi nispeten düşük veya popüler anlamda dindar değil), yine bir Filistinli (aynı şekilde dindarlık düzeyi nispeten düşük veya popüler anlamda dindar değil) ile birlikte çalıştığı ve kaldığı gerekçesiyle çalışma izni iptal edilmiş ve yeniden çalışma izni sürecinde pek çok zorluklar çıkarılmıştır. Çalışma izninin iptali nedeniyle Üniversite’deki işine de son verilmiştir.

⁵ Bu tür tedbirleri Amerika’daki Arap ve Müslümanlardan en az 100 bin kişi şahsen tecrübe etmiştir (Cainkar, 2004).

⁶ Nisan 2007’de Ohio Eyaleti’nde başarılı bir doktora öğrencisinin (Arap) evine gündüz gözü iki kişi gelerek kendilerini görevli diye tanıtmış ve kimlik ve pasaport kontrolü yaparak gitmişlerdir. Bunun sonuçlarının neler olabileceği açıktır. Nitekim bu olaydan sonra üniversitedeki ofisine gelen öğrenci, olayın etkisinden hala kurtulamamıştı.

⁷ Böyle bir olay, 2004’te Louisiana Eyaleti’nin başkenti Baton Rouge’da yaşanmıştır. Ehliyet almak için ilgili daireye başvuran bir başörtülü kadın Müslüman’a (Türk), söz konusu dairede görev yapan bir kadın memur tarafından kötü muamelede bulunmuş ve aynı memur tarafından başörtüsüyle ehliyet alamayacağı belirtilmiştir. Olaydan oldukça olumsuz etkilenen kadın ve eşi, dairenin yetkililerine anında durumu iletmış ve kendilerinden özür dilenerek başvuruları kabul edilmiştir. Bu olay, belki ilk bakışta sıradan gibi gözükebilir; fakat Amerika gibi özgürlüklerin ve demokrasinin en iyi işlediği ve de Müslümanların her şeye rağmen özgürce ibadetlerini yerine getirebildikleri ve başörtüsü yasağının olmadığı bir ülkede bu olayın cereyan etmesi, izahı kolay yapılabilir bir şey olmadığı için insanlar üzerinde ciddi olumsuz etkilerde bulunmaktadır.

⁸ Örneğin Arinoza’da ülkesinin intikamını alma peşine düşen bir Amerikan vatandaşı, Hindistan’dan gelen sarıklı ve sakallı bir Sih’i Arap olduğunu zannederek öldürmüştür (Akram ve Johnson, 2002: 296).

uygulanan *özel kayıt sistemi*, Müslümanlara karşı bir tür önlem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistem Amerikan hükümetinin özel kayıt programı olup the National Security Entry and Exit Registry System (NSEERS) olarak bilinir. 11 Eylül 2002'de the Immigration and Naturalization Service'de (INS) ve sonra the Department of Justice'da bu program yürürlüğe girdi. Göçmen olmayan yabancıların, bu sisteme göre Amerikan göçmen otoriteleriyle, parmak basma, fotoğraf çekirme, sorulan sorulara cevap verme ve rutin raporlamaya razı olma gibi uygulamalara tabi tutulması gerekiyor. Özel kayıt sisteminin öncelikle bu sisteme tabi tutulan insanlar üzerindeki etkisi derin olmuştur. The Department of Homeland Security'e göre 1 Haziran 2003'e kadar, Amerika'da yaşayan 82.880 kişi özel olarak kaydedilmiştir. Bunlardan hatırı sayılır bir miktarı sınır dışı edilmiş, bir kısmı farklı muamelelere tabi tutulmuş, örneğin bir kısmı tutuklanmış vs. (Cainkar 2004).

Nonimmigrant visa uygulaması da 11 Eylül'den sonra Müslümanlara yapılan İslamofobik ve antiislamik muamelelerdendir. Müslümanlar bu uygulamadan da oldukça olumsuz etkilenmişlerdir. Özellikle öğrencileri, misafir araştırmacıları, misafir öğretim üyelerini, bursiyerleri, medikal ve kemoterapi hastalarını, sanatçıları, müzisyenleri, işadamlarını vs. bu vize uygulaması daha olumsuz etkilemiştir (Cainkar 2004).

Müslümanlar için bir diğer kötü gelişme, *kin, nefret ve önyargıya dayalı cürümleridir* (hate crimes). Müslüman Amerikan toplulukları, kin ve nefret cürümleri, iftiralar, iş ayrımcılığı gibi olumsuzluklara maruz kalmışlardır. 11 Eylül'ü takip eden ilk 7 gün içinde, Araplar ve Güney Asyalılar CAIR'e (the Council on American-Islamic Relations) 645 "peşin hükümlü ve tarafgir olay ve nefret cürmü" rapor etmiştir. 2003 ve daha sonraki yıllarda nefret ve kin saldırıları devam etti. Örneğin 5 Ekim 2003'de bir Müslüman kadın Virginia Springfield'da arkadan saldırıya uğradı. Beyaz erkek genç saldırgan bağırarak "seni terörist domuz" demiş ve kaçmıştır. Eylül 2003'de bir kundakçı Georgia'da bir camiye saldırmıştır (Cainkar 2004).

Denilebilir ki Amerika'da İslamofobinin neden olduğu antiislamizm, Müslümanlar üzerinde tedirginlik, korku, stress gibi olumsuz etkilerde bulunmuştur. Hatta Amerikalıların Müslümanlara olumsuz yaklaşımlarından dolayı yıllardır burada yaşayan bazı Müslümanlar, daha önce geldikleri kendi ülkelerine dönmüşlerdir.

Antiislamizm, Amerika'da en çok Arapları vurmuştur. Bu noktada Araplardan sonra Pakistanlılar ve İranlılar zikredilebilir. Arapların imajı ABD halkı katında o kadar bozuk ki, Müslüman olmayan Araplar bile bu kötü imajın olumsuz sonuçlarına maruz kalabilmektedirler.

Amerikan halkının bu İslam karşıtı tutumlarından dolayı bazı Müslümanların, isimlerini değiştirdikleri dahi görülmektedir.

Amerikalılar, Müslümanlara karşı kuşkulu yaklaşımlarını komşuluk ilişkilerinde, işyerlerinde vs. de göstermektedirler.

İslamofobinin ürettiği İslam karşıtlığıyla, Amerikalılar Müslümanları etiketlemiş ve damgalamıştır. Bu tespit, Amerika'da Müslümanların mevcut durumlarını anlayabilmek bakımından son derece önemlidir. Söz konusu damgalama ve olumsuz yaklaşım, bazı yazarlarca "Yeni Makkartizm" (New-McCarthyism) olarak isimlendirilmiştir (Cole, 2003). Gerçekten de John le Carré'in dediği gibi Amerika, tıpkı McCarthy zamanlarındaki gibi, Amerika'yı Dünyanın gözdesi yapan özgürlükleri sistematik olarak kaybediyor (Le Carré 2003).

Amerikan yönetimi 11 Eylül'den sonra "terörizmle savaş" adı altında izlediği politikayla bir yandan toplum arasında İslam korkusunu yayarken, bir yandan da kendisi Müslümanların hakları konusunda bazı kısıtlamaları beraberinde getiren yeni yasal düzenlemeler yapmış ve kararlar almıştır. Tarihsel olarak Araplar da dahil Müslümanların stereotipleştirilmesinin, göç yasası ve siyaseti üzerinde dramatik bir etkisi olmuştur. 11 Eylül'den sonra geliştirilen "terörizme karşı savaş" politikası, önceki anti-terörist tedbirler üzerine bina edilmiştir (Akram ve Johnson 2002: 355).

Özetle 11 Eylül'den sonra Amerika'da yaşayan Müslümanları rahatsız eden ciddi gelişmeler olmuştur. Bazılarını toplu olarak vermek gerekirse, 11 Eylül saldırılarını takip eden ilk 9 hafta içinde Müslümanları hedef alan birkaç öldürme de dahil 700 şiddet içerikli olay olmuştur. 1 Ocak-11 Ekim 2002 arasında 165 şiddete dayalı olay gerçekleşmiştir. Bu olayların içerisinde kötü bakış ve sözlü saldırılardan tutun yaralama ve öldürmeye ve de iş merkezlerine, kültürel ve dinî merkezlere saldırılara kadar çok çeşitli olaylar vardır. Olayları ayrıntılandırıdıkça ve çeşitliendirdikçe binlerce olaydan söz etmek mümkün hale gelmektedir. Uçak kalkmadan, fakat yolcular bindikten sonra yolcuların etnisitesine göre illegal ve ayrımcı bir yolla indirilmeleri noktasında 80 vaka meydana gelmiştir. Arap Amerikalıların aleyhine 800'ü aşkın istihdam ayrımcılığı vakası olmuştur (Stewart 2003; Heck 2007).

Kadınların, Post-9/11 Amerika'sında gelişen olaylardan en fazla etkilenen Müslümanlardan olduğu söylenebilir. Onların kılık kıyafetleri, yeterince dikkat çektiğinden kendilerini fazlasıyla ele veriyorlar! (Cainkar 2004). Bu durum sadece kadınları değil, bütün Müslümanları olumsuz etkilemiştir. Zira Müslüman kadınlar, özellikle İslam merkezlerinde ve diğer İslami organizasyonlarında oldukça aktif görev ve hizmetlerde bulunmaktadır.

Antiislamizmin en önemli sonuçlarından biri de, Amerika'daki çeşitli İslamî grupların -ki bu gruplar farklı ülkelerden gelmektedir- birbirleriyle ilişkileri noktasında kendini göstermiştir. Tam da bu noktada Fethullah Gülen hareketinin özellikle Araplara ve diğer çoğu İslamî gruplara karşı mesafeli olmayı tercih ettikleri hatırlanabilir. Araştırmacının gerek 2004'te gerekse 2007'deki Amerikan gözlemlerinden Örgütlü Paralel Dinsel Yapının Araplarla birlikte hareket etmekten

ve birlikte görülmekten azami ölçüde kaçınmayı bir politika olarak belirlediği anlaşılmaktadır. Amerika'da İslamofobiden genel olarak bütün Müslümanlar olumsuz etkilenseler de en çok etkilenenler Araplar olduğundan ve dolayısıyla Arapların imajı Amerika'da iyi olmadığından, Cemaat, onlardan uzak durmayı yeğlemekte ve özellikle "Türk İslamı" vurgulu bir Müslümanlığı öne çıkarmaktadır. Bu nedenle zorunlu durumlar dışında camilere gitmeyi de uygun bulmadıkları anlaşılmaktadır. Yazarın çeşitli yerlerde yaptığı gözlem ve görüşmelerde bu siyasetin izlendiği anlaşılmaktadır. Arapların Cemaatin bu davranış biçiminin de farkında olduğu söylenebilir. Cemaatin etkili olduğu yerlerde yapılan görüşmelerde bazı Araplar, Paralel Yapı mensuplarının böyle bir siyaset izlediğini söylemişlerdir.

Buraya kadar söz edilen hususlar, İslamofobi ve antiislamizmin Amerika içindeki sonuçlarıyla ilgilidir. İslamofobi ve antiislamizmin en önemli sonuçlarından biri ise Amerikan hükümetinin küresel düzlemde gerçekleşen terörizme karşı küresel savaş adı altında Lübnan, Filistin, Irak, Afganistan gibi ülkelerde izlediği politikalar ve yürüttüğü savaşlarla İslam dünyasında sebep olduğu kargaşa, şiddet, terör ve savaştır. Daha önce de belirtildiği gibi Amerika'nın içerde izlediği İslamofobik siyaseti dışpolitikada Müslüman ülkelere karşı izlediği siyasetten ayrı düşünmek olası değildir.

Amerika'da yaşayan Müslümanlar, Amerika'da gördükleri ve yaşadıkları olumsuzluklar karşısında sivil toplum örgütleri tesis etmeye ve bu örgütler etrafında organize olup haklarını savunma mücadelesi vermeye başlamışlardır. Özellikle de 11 Eylül olaylarından sonra örgütlenmeye daha bir önem verdikleri söylenebilir.

Yine İslamofobi ve İslam karşıtlığı, Amerika'daki Müslümanların siyasetle ilişkilerini, emniyet ve istihbarat kuvvetleriyle ilişkilerini vs. etkilemiş ve de Müslümanları bu noktada yeni yöntemler geliştirmeye itmiştir.

Müslümanlar, mezkur süreçle birlikte dinler arası diyalog çalışmalarına da ayrı bir önem vermeye başlamışlardır.

11 Eylül 2001'den sonra İslam karşıtlığının önemli bir sonucu da Amerika'da Müslümanlaşmanın çok hızlı bir trende girmesidir. İslam aleyhtarlığı ve Müslümanlara karşı kötü muamele ve ayrımcılık, özellikle entellektüel ve akademik düzeyde, araştırmaya dayalı Müslüman olmada hatırı sayılır bir artış olmuştur.

Sonuç olarak öncelikle belirtmek gerekir ki, Amerika'da İslam nefreti, düşmanlığı ve Müslümanlara yönelik karar, direktif, baskı, engelleme, sınırlandırma vs. gibi hususlarda, Amerikan hükümetlerinin dış politikaları büyük bir rol oynamıştır.

Ayrıca Amerika'da İslamofobi ve antiislamizm, 11 Eylül öncesinde çeşitli süreçlerle temellendirilmiş, oluşturulmaya çalışılmış ve 11 Eylül 2001 ile birlikte

netleştirilmiş, derinleştirilmiş, hatta kurumsallaştırılmıştır. İslam karşıtlığının kurumsallaşması, Amerikan resmi anlayışının ve bazı halk kesimlerinin, Müslümanlara karşıt bir duruş sergilemelerini, kötü davranmalarını, onları potansiyel düşman görmelerini ve ona göre Müslümanlara karşı gardlarını almalarını intaç etmiştir. Amerika'nın dış politikasından, özellikle Ortadoğu politikasından ayrı değerlendirilemeyecek olan Amerika içindeki İslamofobi ve İslam karşıtlığı, Müslümanları korku psikolojisi içine sokmakta, marjinalize etmekte, ötekileştirmekte ve onların Amerika'daki yaşamlarını zorlaştırmaktadır. Bundan Amerikan yönetimi ve halkı da aslında zarar görmektedir. Zira Amerika, İslam karşıtlığıyla, kendi tarihsel demokratik ve özgürlükçü çizgisinden uzaklaşmakta ve böylece kendi değerleriyle çelişmektedir.

Farklı etnik kökene sahip Müslümanların birbirleriyle ilişkilerinin mesafeli oluşu da, uzun vadede hem Müslümanlar açısından hem de Amerikan toplumu açısından iyi bir olay değildir.

Son çözümlemede denilebilir ki ABD'de var olan İslamofobi ve antiislamizm, sadece Müslümanların değil, bütün Amerikalıların ve Amerika'da mukim olanların sivil haklarının ihlalini beraberinde getirmiştir. Amerikan toplumunda özgürlükler, İslamofobi ve antiislamizm sürecinde dikkat çekici bir biçimde kısıtlanmıştır. Bu süreçte özelde Amerika'da yaşayan Müslümanlar maddi ve manevi büyük zararlara maruz bırakılmışlardır.

Şu da belirtmelidir ki özellikle 11 Eylül'den sonra Müslümanlar, "Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayacaklarsa daha köklü ve kalıcı bir takım çabalar içerisine girmeleri gerektiğini" düşünmeye başlamışlardır. Bu düşünceyle eskiye oranla daha fazla örgütlenmeye ve sivil toplum örgütleri etrafında toplanarak aktiviteler geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Ayrıca gerek genel olarak sosyal hayatta gerekse camilerdeki hutbelerde söylemlerinde bazı değişikliklere gitme ihtiyacı hissetmişlerdir. Bununla bağlantılı olarak da Amerika'nın Müslüman olmayan insanlarına İslam'ı doğru bir biçimde anlatmanın ve Müslümanların onlar için tehlikeli olmadığını göstermenin peşine düşmüşlerdir.

Son Gelişmeler

Son zamanlarda ABD'de İslamofobik olayların daha da arttığı söylenebilir. ABD'nin California eyaletinde üç camiye İslamofobik, zenofobik ve ırkçı ifadeler ihtiva eden tehdit mektupları gönderildi. Müslümanlara ağır hakaretlerin bulunduğu mektuplarda ABD'nin yeni başkanı Trump'ın yapacaklarından, 'Amerika'yı temizleme işine Müslümanlardan başlanacağından, Hitler'in Yahudilere yaptığını Trump'ın Müslümanlara yapacağından vs. bahsedilemsi dikkat çekicidir (<http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html> (Giriş: 27.11.2016)).

İsrail Örneği

İsrail'de İsrail devlet oldu olalı Müslümanlara ve Filistinlilere karşı izlenen politika, savaş siyaseti, kin ve nefret, düşmanlık, sürgünler, işgaller, arsa ve arazilere el koyma vs. Müslümanlara karşı nasıl bir İslamofobi kültürü, endüstrisi olduğunu gösterir (Bkz. Lean 2015).

İsrail'de son ezan yasağı çabaları dahi, İslamofobi'nin boyutlarını anlamak bakımından oldukça önemlidir. Fakat İsrail gerek kültür, gerek siyaset, gerek ekonomi ve gerekse sanat ve sinema vs. alanında ciddi ve zengin bir İslamofobi birikimine ve endüstrisine sahiptir.

İsrail'in ezanın cami hoparlöründen okunmasını yasaklamaya yönelik yasa tasarısını protesto için İsrail meclisinin (Knesset) kürsüsünden ezan okuyan Arap asıllı milletvekili Ahmed et-Tiybi, İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun, "ezanın hoparlörlerden okunmasını yasaklayan yasa tasarısından geri adım atmayacağını" belirtti.

Tasarının bu pazar yeniden Knesset'e getirilebileceğini söyleyen Tiybi, "Netanyahu bu yasayı geçirmeyi tekrar deneyecektir. Ancak bunun öncesinde bazı dindar Yahudilerin, 'yasasının kendi dini ritüellerini de yasaklayabileceği' yönündeki endişelerini gidermek isteyecektir. İsrail Sağlık Bakanı ve dindar Yahudi partisi Yahudot HaTora (Birleşik Tevrat) lideri Yakup Litzman'ın bu yöndeki çekincelerini giderip Yahudilerin hakkını garanti altına aldıktan sonra ezan yasağını geçirebilirler" diye konuştu.

Kamuoyunda "listin" olarak bilinen bu yasa tasarısının Knesset'e gelmesi halinde, kanunlaşacağını belirten Tiybi, "Sağlık Bakanı Litzman'ın dün sabah 'Eğer Yahudilerin kutsal cumartelerine (Şabat) dokunmayacak ise bu yasayı (ezan yasağı yasası) desteklerim' şeklindeki sözlerini duymaktan büyük üzüntü duydum. Bu kanunu sadece Müslümanlara karşı kullanma yönünde girişimleri var. İşte tam da bu nedenle Netanyahu'nun İslamafobik birisi olduğunu söylüyorum" ifadelerini kullandı.

İsrail meclisinin kürsüsünden ezan okuyarak bu yasaya hayır dediğini ve dünyaya bir mesaj vermek istediğini belirten, Tiybi, "Tüm dünyaya her yerde ezan okuyabileceğimizi ve bunun engellenemeyeceğini göstermek istedim. Eğer yasaklamayı denerseniz İsrail meclisinin kürsüsünden bile okuruz" dedi.

Meclis kürsüsüne çıkmadan önce orada ezan okumayı planlamadığını anlatan Tiybi, "Ancak kürsüye çıktığımda ezanın dilimden döküleceğini biliyordum. Kalbimin derinliklerinden geldi bu sözler ve dünyanın dört bir yanında insanların kalbine dokundu. İsrail meclisinde 'Allahu ekber' diyerek dünyaya mesaj gönderdim." ifadelerini kullandı.

İsrail Mesclisi Başkan Yardımcılığı görevini de yürüten Tiybi, "Bizler toleranslı insanlarız. Ben bir Müslüman olarak hoşgörülü biriyim. Diğer dinlere

saygı duyuyorum. Diğer dinlerin tüm ritüellerine de saygı duyuyorum. Yahudiler de bizim ezanımıza saygı duysun" diye konuştu.

Ezanın Filistinliler için sadece dini bir ritüel değil, aynı zamanda vatanlarının bir sembolü ve parçası olduğunu ifade eden Tiybi, "Yahudilerin Yom Kippur (Gufran Günü) bayramlarında araç kullanmak yasak. Müslümanlar olarak biz buna saygı gösteriyoruz. Yahudilerin cumartesilerinin (Şabat günü) başladığını ilan eden borazanlar (şofar) yüksek sesle çalındığında biz buna da saygı gösteriyoruz. Evet, bu borazanlar da yüksek sesle çalınıyor ancak biz bunun yasaklanması için kanun çıkarılması çağrısında bulunmuyoruz. Çünkü birbirimize karşı toleranslı olmalıyız" görüşünü dile getirdi.

Türkiye'nin bölgede çok özel ve önemli bir konuma sahip olduğunu kaydeden ve İsrail'i ezan yasağından vazgeçirmek için Ankara'nın baskı yapabileceğini söyleyen Tiybi, "İsrail ile Türkiye arasında ilişkiler yeniden tesis edildi. Bu ilişkinin İsrail'e baskı yaparak bu konuda geri adım atması için kullanılabilmesine inanıyorum" ifadelerini kullandı (<http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir>).

Avrupa Örneği

Avrupa'da güçlü bir İslamofobi kültürü gelişmiştir. İslam nefreti ve karşıtlığı, Avrupa ülkelerinde çok ciddi düzeydedir (Cesari 2015; Cherribi 2015; Abbas 2015; al-Shaikh-Ali 2015).

Avrupa tarihi İslamofobi konusunda oldukça zengin bir birikime sahiptir. Seta'nın yayımladığı ve editörlüğünü Enes Bayraklı ve Farid Hafez'in yaptığı 2015 Avrupa İslamofobi raporuna göre (2016) Avrupa'da, örneğin Almanya, Fransa, İngiltere, Belçika, İtalya, İsviçre, Avusturya, Hollanda, İsveç, Yunanistan, İspanya, Norveç, Finlandiya, Danimarka, İzlanda, Macaristan, İrlanda, Polonya, Litvanya, Letonya, Çek Cumhuriyeti, Sırbistan, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Makedonya gibi ülkelerde İslamofobi, önemli bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'da Müslümanlara karşı önyargı çok yaygın hale gelmiştir (Kalın 2015). Avrupa ülkelerinde psikolojik baskılardan tutun siyasal baskılara, sözlü saldırı ve hakaretlerden fiili saldırılara, hakaret içeren konuşmalardan hakaret içeren yazı ve karikatürlere, psikolojik şiddetten fiziki şiddete, sokak saldırılarından, medyanın baskısından tutun cami, ev ve mezarlık saldırılarına kadar birçok İslamofobik olay örnekleri getirilebilir. Avrupa'da Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya, Danimarka, Avusturya gibi ülkeler, Avrupa'da İslamofobinin çok güçlü olduğu ülkelerdir. Avrupa'da İslamofobinin yayılmasında Hollanda'nın rolü büyüktür. Birçok İslamofobik tartışma, Hollanda'da ortaya çıkmış ve Almanya ve Avusturya dahil diğer Avrupa ülkelerine kopyalanmıştır. Hollanda'da İslamofobi, bazı siyasilerin ve medyanın da etkisiyle gelişmiş ve oradan da diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Belirtilmelidir ki, Avrupa'da

“Avrupa İrkçılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele Komisyonu” gibi İslamofobiye karşı mücadele veren kuruluşlar da vardır (Cherribi 2015). Almanya’da kurulup bütün Avrupa’da Müslümanlara karşı konumlanan Pegida, İslamofobi denildiğinde ilk hatırlanması gereken örgütlerdendir (<http://www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada;> <http://www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459>).

İslamofobik Oyunda Sahaya Bırakılan Kavramlar

İslamofobi oyununda sahaya bırakılan bazı kavramlar vardır. Bu kavramlar, İslamofobiye haklılaştıran, geçerli hale getiren bir meşrulaştırma sürecinin üretilmesinde işlevsel olmak üzere istihdam edilmektedirler. Bunun için İslamofobi kavramının bizzat kendisi ve fundamentalizm, köktendincilik, radikalizm, aşırı dincilik, İslami terörizm, İslam terörü, İslamofaşizm, cihadizm gibi kavramlar piyasaya sürülmüştür.

İslamofobi: Çok-kültürlülük ve Müslümanları Ötekileştirme

İslamofobinin birçok boyutta ve toplumsal alanda etkileri olduğunu belirtmek gerekir. İş hayatında, eğitimde, siyasette, medyada, hukukta vs. İslamofobinin ağır etkilerinden Müslümanlar olumsuz etkilenmektedirler. Toplumun birçok sahasında Müslümanlar ötekileştirilmektedirler. Gerçekten de Batılılar, İslamofobi ile Müslümanları ötekileştirmeyi meşrulaştırmanın yolunu açmış olmaktadır. İslamofobi, Batı’nın İslam nefreti ve düşmanlığının bir tür savunma mekanizmasıdır. Sosyolojik düzlemde Müslümanlar, tarihte ve günümüzde gayrimüslimlerle aynı ortamlarda barış içinde yaşarken, bu yaşama dair çok güzel örnekler ortaya koymuş olmasına rağmen, Batı’da çeşitli düşünce sahipleri, entelektüeller, akademisyenler, siyasal aktörler, küresel güçler, İslamofobi üreterek Müslümanları ve Müslümanlığı çoğulcu bir anlayışla toplumsal hayatı paylaşmaya layık görmediklerini göstermiş bulunmaktadırlar. Bir yandan postmodern çoğulcu kültürün yaygınlaşmasını, farklı inanç, farklı hayat tarzı ve farklı kültürlere mensup toplumsal aktörlerin birarada yaşamasının yollarını geliştirmeyi savunurken, öte yandan İslam’a karşı bir korku, nefret, ayrımcılık, düşmanlık ve saldırganlık duygusu ve pratiği üretmesi, bugün Batı’nın en büyük tutarsızlıklarından, en derin çelişkilerinden biri olarak görülebilir (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b). Batı’da çok kültürlülük söz konusu olduğunda, hemen İslamofobi gündeme gelir ve konu İslam ile Müslümanlar hakkında olumsuz bir tartışma haline dönüşür (Taylor 2007). Taylor’ın (2017) yaklaşımında son zamanlarda çok kültürlülük, dünyada, ama özellikle Avrupa’da şüpheli bir terim haline gelmiş olup hoşgörünün itibardan düşmesi veya olumsuz çağrışımlar yapması, İslam ile ilişkilidir (Kalın 2015).

Gerçekten de Batı'da İslam söz konusu olduğunda çok kültürlülüğün ve hoşgörüyeye dayalı ilişki biçiminin, hoşgörüsüzlüğe dönüşmesi, İslam'a ve Müslümanlara karşı ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, ırkçılık halini alması durumu kendini göstermektedir. Nitekim Avrupa'daki İslamofobik tutum ve davranışlardaki yaygınlık, bunu doğrulamaktadır (Kalın 2015).

İslamofobiyi Üreten Batı'nın Kendisidir

Gerçekte İslam, değişik din, inanç ve kültürlerin bir arada/birlikte yaşamasına her zaman imkân vermiştir. Müslümanlar arasında Müslüman olmayanların ve özelde Batılıların İslam'dan korkmasını besleyecek genel bir İslamî söylem ve pratiğin olduğunu iddia etmek güçtür. Müslümanlardan gelen çok kısmî, çok lokal bazı olaylar olmuş olabilir; ancak bu tür olaylarla İslamofobiyi izah etmek ve temellendirmek mümkün olmaz. Kaldı ki Batı'da, bilhassa Yahudi ve Hıristiyanların Müslümanlara yönelik diskriminatif yaklaşımlarının çok yeni olmadığı bilinmektedir (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

Müslümanlara Yönelik Korku Endüstrisi

Denilebilir ki, İslamofobi adı altında Müslümanlardan korku yaratma üzerinden işleyen bir endüstri var, bir kültür var, belki bir kültür endüstrisi var. (Bkz. Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

Bir Kötülük Problemi Olarak İslamofobi Oyunuyla Baş Etme Sorumluluğu

Gerçekte İslamofobi hem Müslümanlar, hem de Batılılar için bir kötülük problemi, bir teodise konusudur. İslam, birçok Amerikalı ve Avrupalının gözündeki beladan başka bir şey değildir (Said 2001). Toplumsal bir afettir. Batılılar bunu üretmek için ellerinden geleni yaptılar ve yapmaya da devam etmektedirler; fakat bu artık onların hesap ettiklerini çoktan aştı, hayatlarının kabusu oldu. Batılılar ve herkes için İslamsız bir dünya mümkün olmadığına göre (Fuller 2012) Batı, İslamofobi patolojisinden kurtulmak için elinden geleni ve üzerine düşeni yapmak zorundadır (Ahmed 2008). Müslümanlara yaşatılanlara bakıldığında, bu, Müslümanlar için de büyük bir fitne, imtihan ve şer kaynağıdır.

Müslümanların, bu kötülük problemini Batılıların nasıl aşacaklarından çok kendilerinin nasıl aşacakları üzerine düşünmeleri, strateji geliştirmeleri, bir zorunluluk olarak görünmektedir. Hz. Muhammed'e ve Müslümanların kutsallarına ve değerlerine hakareti hiçbir güç, anlayış ve siyaset savunamaz. Müslümanlar elbette teröre bulaşmadan, hukuksuzluklara başvurmadan değerlerine sahip çıkmak zorundalar; ancak İslamofobi illeti ve kötülüğüyle de mücadele etmelidirler. Denilebilir ki, Müslümanların bugün en acil işlerinden biri,

küresel ölçekte İslamofobi afetiyle nasıl baş edecekleri konusunda kafa yormalarıdır (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

İslamofobi Oyununda Oryantalizm⁹

İslamofobi oyununda en önemli ve en köklü araçlardan biri oryantalizmdir. Esasen oryantalizm, İslamofobinin ta kendisidir. İslam korkusu ve nefreti ve düşmanlığının akademik boyutta oryantalizm ile beslendiği, temellendirildiği söylenebilir. Edward Said (1982) ünlü eserinde bunu açıkça ortaya koymaktadır. Batı'da üniversitelerde ve diğer merkezlerde akademik çalışmalarda İslam ve Müslümanlar üzerine kullanılan dil, söylem, üslup, metodoloji, oryantalizmin İslamofobi boyutunu gözler önüne sermektedir (Turner 2002; Okumuş 2008; Okumuş 2002).

Okumuş (2002), "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı" başlıklı makalesinde Turner'in bir kitabından (2002) hareketle oryantalizmin, sosyoloji örneğinden hareketle bilimsel saha ve çalışmalarda, İslam ve Müslümanlara karşı önyargılar oluşturmada, Müslümanları ötekileştirmede nasıl etkili olduğunu Marx, Weber gibi sosyologların yaklaşımları üzerinden ele almaya çalışmaktadır.

Dikkatlice bakılırsa görülebilir ki, genelde sosyal bilimlerin, özelde ise sosyolojinin oryantalist söylemin miras(çısı) olduğunu söylemeyi haklı çıkaracak durumlar söz konusudur. "Bugün oryantalizm, ideolojik olduğu gerekçesi ile ya da sömürgecilikle ilişkili görülüp eleştirilirken, oryantalizmdeki hakim şablonlar sosyal bilimlerde rahatlıkla ve yaygın bir biçimde kullanılabilir. Oryantalizme hakim olan temel zihniyet ve düşünce biçimi, günümüz sosyal bilimlerinde tartışılmakta olan modernleşme, azgelişmişlik, bağımlılık gibi pek çok teoride de varlığını sürdürmektedir. Sosyal bilim alanında "bilimsellik" zırhı ile gizlenen bu teoriler, Batı-dışı toplumlara, sorunlarının tek geçerli çözümü olarak sunuluyor." (Bulut 2002: 10).

Oryantalist teriminin 1973'te Paris'te yapılan "29. Uluslararası Oryantalistler Kongresi"nde resmen kaldırılması ve yerine "Kuzey Afrika ve Asya Konulu Uluslararası Beşerî Bilimler Kongresi" isminin konulması (Lewis 1982) dahi, sosyal bilimlerin oryantalizmin mirası olarak karşımıza çıkabileceğinin bir bakıma ifadesi olmaktadır.

Turner (2002), *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*'de *Marks ve Oryantalizmin Sonu* (1985) ismiyle yayımladığı kitabıyla bağlantılı olarak demektedir ki "Benim çalışmamın eleştirel özü ise, Marx'ın da Orient'i, statükoculuk, sosyal değişim eksikliği, modernleşmeden yoksunluk ve bir *sivil*

⁹ Çalışmanın bu kısmı, yazarın daha önce yayımladığı "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı" (2002) başlıklı makalesinden türetilmiştir.

toplumun yokluğu ile karakterize edilen bütüncül bir sistem olarak görmeyi içeren Batı mirasını büyük ölçüde paylaştığını göstermekti. Bu eleştirel noktadan bakıldığında, hem Marx hem de Weber'in Batı'nın Doğu analizi kalıplarının dışına çıkmadığı görülebilmektedir. Asya tipi üretim biçimine ilişkin Marksist nosyon ve Weber'in patrimonyalizm (Hanedancılık) kavramı ortak varsayımları paylaşmaktadır." Bu, bize sosyal bilimlerde oryantalist mirasın varlığına işaret etmektedir (Turner 2002).

Turner (1991), benzer hususları, *Max Weber ve İslam* adlı eserinde de ele alıp tartışmaktadır.

Gerçekten de Marx ve Engels tarafından Doğulu toplumları incelemek üzere kavramlaştırılan Asya tipi üretim tarzı, oryantalist yaklaşımın temel karakteristiklerinden birini ortaya koymaktadır. Bu ve benzeri yaklaşımlar, Marx'ın Doğu toplumları hakkındaki görüşlerinin, kapitalizmi ve onun toplumsal ve ekonomik kökenlerini meydana çıkarmak için kullandığı tarihsel materyalist yöntemin nesnellğine zıt bir biçimde, Avrupa-merkezli geliştirildiğini göstermektedir (Boztemur 2002).

Yukarıdaki düşünceleri destekler mahiyette, Karl Marx ve Engels'in İslâm toplumları hakkındaki olumsuz söylemleri ve bu toplumlar üzerindeki Batı sömürgeciliğini, örneğin İngilizlerin Hindistan sömürgeciliğini ve Fransızların Cezayir sömürgeciliğini kendi öngörülerinin gerçekleşmesi açısından olumlu bir gelişme olarak görmeleri (Turner 1985), oryantalist söylemin etkisiyle veya oryantalist zihniyetle izah edilebilecek bir şey olsa gerektir.

Bir sosyolog olarak Max Weber'in İslam toplumuna bakışı da, Orta Doğu'ya ilişkin oryantalist zihniyeti oluşturan tarihsel, ekonomik, dinsel ve sosyolojik bütün çözümlerinin geniş bir toplamı olarak değerlendirilmeye çok müsaittir. Weber'in oryantalizmi, Batı kapitalizminin doğuşunu bir dizi kültürler arası, dinler arası veya medeniyetler arası karşılaştırmalar bağlamında, yani kültür sosyolojisi, din sosyolojisi ve medeniyetler sosyolojisi çerçevesinde açıklama çabasından kaynaklanmaktadır. Weber, bu karşılaştırmaları yapabilmek için Batı'nın feodal ekonomileri ile Doğu'nun patrimonyal ekonomileri arasındaki temel ayrımı kullanmaktadır. Ne yazık ki Weber, sözkonusu İslam patrimonyalizmi incelemesini içselci gelişme yorumlamalarının hammaddesini oluşturmuş ek iki bileşenle – İslâmî ahlâk felsefesi ve girişimci kent burjuvazisinin yokluğu ile- çakıştırmaktadır. Weber'in İslâm'ın kişilik üzerinde dinamik ve çileci isteklerinin bulunmadığı ve bu dünyanın kabullenilmesini olumlu yönde desteklediği biçimindeki tezi inandırıcı görünmemektedir. Weber'in Kutsal Yasa'nın, ticari gelişmeyi, ticaretin ve tefeci sermayenin rasyonelleşmesini engelleme yollarına ilişkin diğer gözlemleri de aynı ölçüde problemlidir. Ancak Weber'in İslam kültürü hakkında ileri sürdüğü sınırlı görüşlerinin zaafı, sonraki akademisyenleri, Protestan ahlâkının değişik Müslüman toplumlardaki benzeşimlerini tespit etme girişimlerinden alıkoymamıştır (Subaşı 1999).

Bu genel işaretlemelerden sonra oryantalizmin sosyolojideki izdüşümlerinden öne çıkan bazı noktalar zikredilerek konunun açılması faydalı olabilir.

Sosyolojinin oryantalist söyleminde, asıl kalkış noktası, iki farklı toplum tipi olduğu tezidir. Buna göre Batı toplumları, Doğu toplumlarından farklı özelliklere sahiptirler. Geleneksel oryantalizm de, modern tarihin başlangıcından günümüze kadar geçen süre içinde, yabancı bir dünyayı ele alan düşünce sistemi olarak, farklılıklar üzerine kurulmuş bütün diğer bilim dalları gibi insan düşüncesini Doğu ve Batı diye iki bölüm içinde kanalize etmiştir. Bu eğilim, oryantalizmin özü, teorisi ve pratiğidir (Sid 1982: 84). Söz konusu farklılık, oryantalizmin çok büyük bir alanını oluşturan İslam'a ilişkin boyutu bağlamında Hıristiyan toplumların İslam toplumlarından üstün özellikler taşıdığı biçiminde ortaya konulan, yani Batı'nın üstünlüğünü vurgulayan bir farklılık olarak kabul edilmiştir.

Bu bağlamda denilebilir ki "Weber'in İslam toplumuyla ilgili görüşünün merkezinde, özellikle hukuk, bilim ve sanayi alanında olmak üzere, Batı toplumunun rasyonel ve sistematik karakteri ile, Doğulu uygarlıkların, özellikle de İslam uygarlığının, keyfi, istikrarsız siyasi ve ekonomik koşulları arasında bir karşıtlık vardı. Bu karşıtlaştırmayı yaparken Weber 19. yüzyıl siyasal kuramcıları, filozofları ve klasik iktisatçılarında ortak olan Doğu-Batı farklılıkları görüşünü tekrarlamış, aynı zamanda da özenle işlemiştir." (Turner 1991: 27) Esasen Marx'ta da aynı şeyi görmek mümkündür.

Mezkur farklılık ve ayırım temelinde Oryantalizm (Pruett ty.: 61), Doğu ve İslam'ı şu şekilde görür: "Güçlü bir düşman, yakın doğunun ürettiği sapkın ve egzotik bir yapı, yarı durağan ve içine dönük bir kitle, yeniden yapılanmayı becerememiş bir medeniyet ve modern çağa fanatik, hatta intiharvarî bir tepki." Bu bakış açısının klasik sosyolojide de hemen hemen var olduğunu söylemek mümkündür.

Oryantalist sosyolojik söylemin bu farklılıkla ilintili olarak önemli bir yönü, İslam toplumlarında bağımsız şehirlerin, özerk burjuva sınıfının, rasyonel bürokrasinin, yasal sorumluluğun, özel mülkiyet ve burjuva hukuk kültürünü kapsayan haklar mecmuasının ve bunlarla bağlantılı olarak sivil toplumun olmayışı üzerine vurgudur.

Oryantalist bakış açısında gerçekten de en çok vurgulanan hususların başında belki de Doğu'nun despotik yönü ve sivil toplum yoksunluğu gelir. Doğu Despotizmi, Batı'nın Doğu hakkındaki söyleminde hâkim bir anlayıştır. Batı Osmanlı Devleti'ni canlandıran bir imge olarak da Doğu Despotizmi savını bolca kullanmıştır (Mardin 2002: 113-14). Aynı savı Doğu ve İslam toplumları için Weber ve Marx başta olmak üzere birçok Batılı sosyolog da kullanmıştır.

Oryantal despotizm söylemini ve *durağan Doğu* nitelemesini destekler mahiyette oryantalistik mozayik toplum bakışı da, oryantalizmin ve

oryantalizmden menkul sosyolojinin Doğu yorumlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakışta İslam toplumu, sosyal gruplar mozayikinden oluşmuş bir yapı arz etmektedir. Bu haliyle Doğu ve İslam toplumu, kendi içinde "birleşik" bir farklı gruplar birlikteliğine sahip bulunup, bu toplumda muhalefetin çıkması da güç veya muhal olmaktadır. Toplumsal yapının mozayik çeşitliliği, toplumu bölüp bütünlenmiş ve düzenli bir muhalefet korkusu olmaksızın yönetebilen keyfi despot hükümrana tâbi bir ortam sağlamaktadır.

Görüldüğü gibi mozayik İslam toplumu modelinin, diğer oryantalist bakış açıları gibi ikna edici olmaktan uzak olduğu ortadadır (Subaşı 1999: 94-97).

Turner'e (2002: 63) göre İslâm'da sivil toplum yokluğu konusundaki oryantalist retorik, Batı'daki siyasal özgürlük konusundaki temel siyasal endişelerin bir tezahürüydü. Bu çerçevede oryantalizmin problemi Orient değil, Occident idi. Daha sonra bu problem ve endişeler Orient'e aktarıldı. Böylelikle Orient, Doğu'nun bir temsilcisi değil, Batı'nın bir karikatürü haline geldi. Doğu despotizmi, sadece Batılı monarşinin yüce buyruğuydu; bundan dolayı çağdaş oryantalizmin kriz ve çelişkileri, Batı toplumunun, küresel kontekste aktarılmış, devam edegelen krizlerinin bir cüzüdür.

Sosyolojinin oryantalistik yönlerine ilişkin örneklerden bir diğeri, yukarıdaki cümlelerle ilişkili olarak Doğu'nun ve İslam toplumunun toplumsal değişime kapalı, yani durağan oluşudur. Klasik sosyolojik perspektifte, oryantalizmin bakışına paralel olacak biçimde, Doğu *statik* –ve tabiatıyla *tembel*- bir toplumsallık arz eder.

Bir başka örnek *cinsellik* ve *tensellik* temelinde kendini göstermektedir. Oryantalizmin cinsellik ve tensellik teması, Max Weber sosyolojisinde de ileri sürülmektedir. Weber, karşılaştırmalı din sosyolojisinde, İslâm'ın tenselliğini Protestan ruhbanlığının lüksün reddi ve asketik istekleriyle karşılaştıran küresel bir asketizm teorisi ortaya koydu. Duyguların rasyonel disiplini, kapitalizmin ortaya çıkması için lazım olan alt yapıyı tesis etmişti. Çünkü red veya inkâr, iktisadî biriktirmenin psikolojik temelini meydana getiriyordu. Orient'in tenselliği, buna benzer disiplinleri geçersizleştirdi ve geleneksel ekonomiden serbest piyasa şartlarının egemen olduğu bir topluma geçiş imkanını kaldırdı. Doğu toplumunun oryantalist yapısının önemli bileşkelerinden biri olan rasyonalite teorisi, Weber'in sosyolojisindeki asketizm delili ve yaklaşımıyla çok bağlantılıdır. Weber'in sosyolojisinde rasyonalleşme teorisi, Batı'ya özgü bir kültürel değişim süreci olarak gerçekte Weber'in bütün sosyolojik bakış açısının zeminini meydana getiriyordu (Turner 2002: 152-154).

Esasen klasik oryantalist sosyolojik bakış açısında oryantal toplum, bir *yoksunluklar* bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Weber'in sosyolojisinde de bunu görmek mümkündür. Bu bakış açısında Doğu toplumu, olmayan kentler, kayıp orta sınıf, kayıp özerk kentsel kurumlar, kayıp mülkiyet, olmayan değişim, olmayan sosyal sınıflar vs. toplumudur (Turner 2002: 70-71). Bu demektir ki Batı toplumu

bunun tersine söz konusu niteliklere sahip bir toplumdur. Zaten Batı'nın kendi bilincine erişmesinin en önemli aracı anlamında oryantalizm, Batı'nın kendisine ait olup da görmek istemediği veya eleştirdiği özelliklerini Doğu'da görme/gösterme girişimi biçiminde anlaşılabilir. Bu manada Doğu var olmasaydı, Batı da var olmazdı. Batı, oryantalizmle bir Doğu imajı yaratarak, öteki bir Doğu oluşturarak, Doğu'yu doğulaştırarak kendini tanımayı (Bulut 2002: 25) dener. O halde denilebilir ki oryantalist retorik ve yaklaşım, son tahlilde Doğu'nun değil, Batı'nın kökenleri konusunda bir retorik ve yaklaşımdır. Toplumsal teorisyenler, 19. yüzyılda bu konuda çok farklı perspektifleri tercih veya kabul ettiler. Weber'in din sosyolojisinde, rasyonelliğin kökenlerini Batı kültüründe ve Hıristiyan geleneğinde tanımladığı ve bu tanımları açıkça occidental olarak nitelediği bilinmektedir (Turner 2002: 154).

11 Eylül, Medeniyetler Çatışması, Globalleşme ve Oryantalizm

11 Eylül Olayından sonra Amerika ve Avrupa'nın ortaya koyduğu tutum ve tavırlar, klasik oryantalizmin postmodern bir biçimde devam ettiğine dair bir his uyandırmaktadır. ABD, kendi içinde pek çok muhalif, şiddet yanlısı vb. olmasına rağmen hemen terörist düşmanın İslam dünyasından olduğunu ilan etti. Buna göre öteki, Müslümanların içindeydi. Afganistan'a müdahale, Irak'a saldırı hazırlıkları vs. "terörizm"le postmodern oryantalist bakış açısının bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Global terörizme karşı global savaş sloganıyla hareket eden ABD'nin terörizmin kaynağını Doğu'da araması, ister istemez insanın, klasik oryantalizmin değişik bir versiyonuyla karşı karşıya olduğumuz hissine kapılmasına vesile olmaktadır.

11 Eylül sonrasında biz ve ötekiler ayrımıyla dünya ölçeğinde ortaya konan politikalar, medeniyetler çatışması tezini de popülerleştirmiş ve hakim söylem konumuna getirmiştir. Batı, bu söylemle hareket edencesine Doğu ile ilişkilerinde savaş gibi en katı ve olumsuz yolu tercih ederek Doğu'ya bakışında esasta bir değişiklik olmadığını göstermiş veya gösterme yönünde bir mesaj vermeyi tercih etmiştir.

Ayrıca bir sosyal bilimci olan Huntington'un medeniyetler savaşı tezini öne sürmesi, oryantalizmle sosyal bilimcilerin bir tür ilişkisini de bize göstermektedir.

11 Eylül sonrası izlenen politikalar ve savaşı yaklaşımlar, genel olarak çeşitli şüphelere konu olan globalleşmeye karşı, bu şüphenin artmasına sebep olmuştur. Globalleşme çerçevesinde Doğu'ya ve İslam'a karşı ortaya konan davranışlar, globalleşmenin olumsuz imajının daha da olumsuzlaşmasına katkıda bulunmuş ve globalleşme ile oryantalizm arasında da bağıntı kurulmasına vesile olmuştur.

Kısaca 11 Eylül sonrası yaşananlar, "E. Said'in oryantalizm bağlamında Batı emperyalizmi için söylediklerini haklı çıkartacak boyutlarda değil mi?" sorusunu sordurtacak boyutlar taşımaktadır.

Velhasıl oryantalizm ve klasik sosyolojiye ilişkin yukarıda ortaya getirilen hususlar, Turner'ı oryantalizme alternatif aramaktan alıkoymamıştır. Turner, oryantalist yöntem yerine Marxist çözümleme anlayışını tercih etmekle birlikte bu anlayışın içindeki oryantalist unsurların ayıklanması gerektiğine de dikkat çekmektedir. Bu durum göz önüne alındığında Turner, Ortadoğu üzerine yapılan araştırmalarda hakim yaklaşımlar olan klasik Weber sosyolojisi, -tarihsel Marxizm ve oryantalizm metodolojilerinin sınırlarını aşacak- bir yaklaşımı önermektedir (Nyang ve Abed-Rabbos ty.: 206-207).

Turner'e (2002: 63) göre oryantalizmin sonu, bakış açılarıyla paradigmanın köklü olarak yeniden formüle edilmesine ihtiyaç duyar. Fakat bilginin bu yeniden yapılandırması, ancak Orient (Doğu) ile Occident (Batı) arasındaki siyasal münasebetlerde büyük kaymalar çerçevesinde gerçeklik kazanabilir. Çünkü retoriğin transformasyonu, ayrıca gücün transformasyonunu da gerekli kılar.

Kültür, Sanat ve Edebiyatta İslamofobi

İslamofobi çok yönlü çalışmalarla ve çok çeşitli sahalarda üretilmekte, beslenmekte, takviye edilmekte ve derinleştirilmektedir. Kültür, sanat ve edebiyat eserleri de İslamofobinin üretilip desteklendiği ve beslendiği bu çalışma alanları arasında en önemlilerindendir. Said (1998), bir çalışmasında bunu romanlar üzerinden emperyalizmi ele alırken incelemektedir. al-Shaikh-Ali (2015) de, bir çalışmasında Batı'da bazı kültür, sanat ve edebiyat eserlerinin, örneğin bazı şiirlerin, romanların, öykülerin, resimlerin vs., öteden beri İslam ve Müslümanları olumsuzlayan, ötekileştiren önyargı, dil ve söylemlerle dolu olduğunu belirtmektedir. al-Shaikh-Ali'ye (2015) göre "Birçok insan, edebi eserler ve sanat eserlerinin sadece popüler bilinci veya ruh halini değil, aynı zamanda politikaları da şekillendiren etkisini küçümsemektedir. 4 Ekim 2004'te *Washington Times* gazetesi, Türkiye'nin AB'ye geçişi ile alakalı gelişmeleri ve siyasetçilerin ve medyanın beyanatlarını yorumlayan Arnaud Borchgrave imzalı "Korkuları Kurtarmak" (Relieving Fears from Fiction) başlığını taşıyan bir makale yayınladı. Makale bir Fransız yazarın ödüllü ve çok satanlar listesindeki *Le Camp des Saints* (1973) başlığını taşıyan, 1975'te *The Camps of Saints* (Azizler Kampı) adıyla İngilizceye ve o günden beri de diğer Avrupa dillerine tercüme edilmiş romanına atıfta bulunuyordu. Borchgrave, 'Roman/kısa hikaye her yıl binlerce nüsha satmaya devam ediyor; büyük ihtimalle bunun nedeni, Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Orta Doğu, Güney ve Güneydoğu Asya kökenli tahmini 20 milyon Müslüman tarafından yavaş yavaş 'İslamlaştırıldığı' konusunda Avrupa'nın sahip olduğu korku' yorumunu yapmaktadır. Yazar, 'Türkiye'nin AB'ye girişinin 71 milyon Müslüman Türk'ün herhangi bir yere yerleşmesine ve Avrupa'nın Hıristiyan medeniyetini işgal etmesine imkan tanıyacağına ikna olmuş olan birçok Avrupalının buna karşı olduğunu' düşünmektedir. (...)"

İslamofobi Endüstrisi ve Medya

İslamofobi endüstrisi, mesajını, İslam korkusunu besleyen ürünlerini, söylemlerini vs. halka yaymak için elinden geleni yapar ve medyayı araç olarak kullanır. Hatta islamofobi endüstrisini ürününü yayan medya organlarının veya yayın ağlarının bizzat kendileri, halk arasında Müslüman korkusunu kamçılama oyununun ortaklarıdır. Bu ana televizyon ağlarında farklı kişilerin panik pazarlamacılarıyla ürünlerinin reklamını yaptıkları türden bir alıcı-satıcı ilişkisi değildir. Bu daha çok ideolojik ve politik eğilimlerin aynı gündemi öne çıkarmada bir noktada birleştikleri, karşılıklı menfaat ilişkileridir (Lean 2015).

Batı'da İslamofobinin yaygınlaştırılmasında en önemli ve güçlü araç gerçekten de medya ve basın yayın organlarıdır. Birçok televizyon kanalı, radyo, gazete, internet sitesi vs. İslamofobi endüstrisinin ürünlerini pazarlamada, reklamlarını yapmada önemli roller üstlenirler (Bkz. Said 2007; al-Shaikh-Ali 2015).

“Popülist medyanın Avrupa'daki İslam'ı ele alışı, belki de İslamofobiği yaratan önde gelen unsurdur.” (Cherribi 2015: 95).

Küreselleşme Sürecinde İslamofobi ve İslam ile Müslümanlara Atfedilen Terör

Batılılar ve İslamofobi endüstrisini besleyenler açısından İslam'a ve Müslümanlara atfedilen terör, bir yandan İslamofobiği meşrulaştırma aracı olarak görülürken, hatta kimi zaman istihdam edilirken, bazı gruplar açısından ise İslamofobiğiyle mücadelenin aracı olarak görülmektedir.

Esasen sorun oldukça karmaşıktır. Küreselleşme sürecinde küresel aktör veya güçlerin yaptıklarıyla, stratejileriyle, planlamalarıyla, siyasetleriyle, ticaretleriyle vs. ilişkili olarak İslamofobi, terör, çatışma, savaş ve genel olarak şiddet küresel ölçekte farklı biçim, içerik, söylem, dil, iddia ve tezlerle kendini göstermektedir.

İslamofobi küreselleşme süreçleri ile daha da yaygınlaşan bir kültür ve endüstri halini almıştır. Küreselleşme ile artık küresel bir İslamofobiden söz etmek mümkündür. Bazı İslam ülkelerinde dahi İslamofobi'nin varlığı da hesaba katılırsa İslamofobinin Müslümanlar açısından ne büyük bir bela olduğu anlaşılacaktır.

Küresel İslamofobi ile küresel terör, Müslümanlardan korku ve nefreti, Müslümanlara karşı önyargıları, düşmanca tutumları küresel hale getirmiştir. Dünyada birçok toplumun, hatta küresel güçlerin dahi bir “küresel durum problemi” ile yüz yüze oldukları söylenebilir. Belki de bu küresel durum probleminin en önemli özelliği, eşitsizlik, ayrımcılık, şiddet, çatışma ve terördür. Bu çerçevede “küresel durum problemi”nin en ciddi boyutu olan şiddet ve terör karşısında evrensel bir barış dini olarak İslam'ın durumu ve barışçı yaklaşımı üzerine eğilmek gerekmektedir (Okumuş 2008).

“Müslümanların İslam tarihinde diğer dinlerle mukayese edilemeyecek şekilde barışa dayalı dünyalar tesis ettikleri bir gerçektir. Bu varsayımla Hıristiyanlığın, Yahudiliğin veya dünyada etkili olmuş diğer herhangi bir dinin, İslam karşısında kötü veya şiddete dayalı olduğunu söylemek amaçlanmamaktadır. Burada tarihsel olarak -bazı yanlış örnekler de inkar edilmemek kaydıyla- Müslümanların dünyaya barışı getirebileceklerinin, tesis ve inşa ettikleri toplumsal ve siyasal düzenlerle anlaşılabilirdiği savunulmaktadır. Bu yaklaşıma bağlı olarak bugün İslam’ın terörle birlikte adının zikredilmesi, bir illüzyonun ve bazı ideolojik, siyasal olayların sonucudur. Müslümanların, küreselleşmenin baş aktörlerince küreselleşme sürecine şiddet ve terör tarafından dahil edilme politikaları sonucu İslam’la terör ve şiddet yan yana zikredilmektedir. Burada söz konusu baş aktörlerle, İslam’ı şiddetle yan yana kullananların aynı olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Müslümanların Ortadoğu’da ve dünyanın bazı yerlerinde şiddetle iç içe görüntülerini “fotoğraflayanlar”, onların objektiflerin karşısına geçmelerini sağlayanlardır. Burada iki husus önemlidir: Birincisi, Müslümanların bugün belli yerlerde icra ettikleri eylemleri terör olarak kabul etsek dahi -tabii ki terör terördür, şiddet şiddettir, azı da çoğu da reddedilmelidir-, bunun, medya ve internet gücüyle dünyaya abartılarak ve sanki bütün Müslümanlar terör yapabilecek potansiyel ve de amaca sahiplermiş gibi kötü propaganda edilmesiyle yakın ilişkisi vardır. İkinci husus, söz konusu eylemlerin ne gibi ölçütlerle terör olarak adlandırıldığına da dikkat etmek gerekir. Ölçütlerin oldukça göreceli olduğu aşikardır. Batı kendini esas alarak kendi çıkarları temelinde terör tanımı yaparak, en azından uygulamada böyle yaparak Müslümanların yaptığı her türlü savunma eylemini dahi şiddet ve terörle damgalarsa, evrensel ahlaki temelde bir terör karşıtlığına ulaşmak mümkün olabilir mi? Her halükarda Müslümanların bugün var olan fotoğraftan ders almaları gerektiği de bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır. Müslümanlar, İslam’ın ve kendilerinin öyle olmadığını tüm dünyaya göstermek durumundadırlar. Bu fotoğrafın neresinden bakılırsa bakılınsın yanlış bir fotoğraf olduğunu, tarihsel misyonları gereği tüm dünyaya pratikleriyle, gönüllere hitap ederek göstermeleri mümkündür. Batı’nın da, -günümüzün en büyük sorununu kendi dünyasıyla İslam ülkeleri arasındaki gerginliğin oluşturduğunu¹⁰ ve maddi olarak kendisinin güçlü taraf olduğunu hiç unutmaksızın- barışın gerçekleşmesi ve Müslümanların barışçı olduklarını göstermesine engel çıkarmaması, kendi insanlarına layık gördükleri muameleye Müslümanların da layık olduğunu kabul etmesi, dahası empati yaparak Müslümanları anlamaya çalışması büyük önem arz etmektedir.” (Okumuş 2008).

İyi ve doğru gözlemler, bir problem olarak küresel durum karşısında dünyanın içinde bulunduğu şiddet ve terör dolu kaos ortamından çıkmasında

¹⁰ Gunter Verheugen'e göre "21. yüzyılın en büyük sorununu Batı dünyasıyla İslam ülkeleri arasındaki gerginlik oluşturmaktadır." (<http://www.tercumangazete.com/hoku.aspx?id=10661>, 07 Ekim 2004 Perşembe).

evrensel bir dünya dini olarak İslam'ın esaslı rolünün görülmesini sağlayacaktır. Küreselleşme süreçlerinde farklı hallerde ortaya çıkan İslamofobik oyunda İslam'ın terörizmle ilişkilendirilmesi yanlıştır. Bu noktada tarihsel olarak İslamiyetin terör ve şiddet yönünün ağır basmadığı, günümüzde de küreselleşmenin olumsuz sonuçları ve boyutlarından dolayı İslam toplumlarında yaşanan huzursuzlukların ve buna bağlı olayların dünyaya terör olarak yansımalarıyla İslam ve terör ilişkisinin kurulduğu üzerinde durulmalıdır (Okumuş 2008).

Belirtmek gerekir ki "Evrensel dinlerin küresel durum içinde ve karşısında "şiddet ve terör"e bulaştırılmış olmaları, onların küresel durumun olumsuzluklarına alternatif olmalarıyla açıklanabilir. Bu bağlamda dindarlar tarafından gelen yanlışların şiddet ve terör kısımlarının geçici olduğu söylenebilir. Dinler ve dünya açısından bir geçiş dönemi, bir sancılı dönem yaşanmaktadır. Dinler, insanların bu dönemi atlattıklarında temel rolü oynayacaklardır. En önemli rolü ise *ev-küyerel* boyutuyla İslam dini oynayacaktır. İslam dininin bu özelliğinin işaretlerini aldıklarından dolayı küresel güçler, Müslümanlara karşı sonucu şiddetle noktalanacak çeşitli politikalar uygulamaktadırlar. Müslüman toplumların içinden çıkan bazı birey veya grupların, din adına veya başka bir şey adına bir tepkide bulunmaları, hatta eylemde bulunmaları, İslamî terörizmden bahsetmeyi veya Müslümanlar arasında terörün yaygın olduğundan söz etmeyi ya da dünyada en çok Müslümanların şiddet ve terörle içiçe olduklarını söylemeyi haklılaştırmaz. Şiddet ve terör diye nitelendirilen olayları bağlamlarından kopararak ele almak ve ardından onları İslam ve Müslümanlara bağlı terör eylemleri olarak tanımlamak bilimsellikle bağdaşmaz. Elbette terör terördür, şiddet şiddettir. Kimden çıkarsa çıksın yanlıştır, kötüdür ve karşı çıkılmalıdır. Fakat son derece karmaşık olayların, oyunların oynandığı bir arenada, bir takım zayıf insanların ortaya koyduğu "şiddeti", salt şiddet veya terör olarak tanımlamak ve bunun üzerinden tüm dünyada, hassaten Avrupa ve Amerika toplumları nezdinde Müslümanları mahkum etmeye çalışmak, olayların anlaşılmasını ve dolayısıyla bitirilmesini engeller. Bu ise küreselleşmenin yıkıcı yönlerinin, yeni dünya düzeninin şiddet ve terör uzanımlarının daha da derinleşmesine ve katmerleşmesine yarar." (Okumuş 2008).

"Amerika'nın ve Batı'nın diğer etkili siyasi aktör devletlerinin, terörizmi kendilerini merkeze alarak tanımlamaktan da vazgeçmeleri gerekmektedir. Onlar, terörizme, kendilerini, kendi siyaset, ideoloji, güç ve iktidarlarını esas alarak tanım getirmekte, istediklerine terörist demekte, istediklerini de kahraman yapmaktadırlar. Bu çifte standard doğurmakta ve Batı'nın güvenilmezliğine yol açmaktadır. Terör konusunda evrensel yaklaşımlar geliştirme konusunda gerekli çabaların ilgili devlet ve aktörlerce gösterilmesi kaçınılmazdır. Ayrıca Amerika'nın halkına İslam'ı ve Müslümanları doğru bir şekilde öğretmesi şarttır. Bugün, Amerikalıların üzülen söylemek gerekirse İslam'ı bilmedikleri halde Müslümanlarla ilgili olumsuz önyargıları bulunmaktadır. Bu noktada 31 Ocak-19 Nisan 2007 tarihleri arasında bulunduğum ve bir kaç eyaletine gitme imkanı elde

ettiğim Amerika'da dikkatimi çeken bir hususu zikretmek istiyorum. Bu husus, Amerika'da İslam'ın şiddet dini olduğu yönünde, Müslümanların terörist oldukları yolunda ciddi bir propagandanın olduğu gerçeğidir. Gerçekten de Amerika'da bazı siyasal güçler, bazı akademisyenler, bazı kiliseler ve medya önyargılar ve ideolojik, siyasal amaçlarla İslam'ı hep terör ve şiddetle anmakta (Davidson, 2003: 71) ve bu da İslam hakkında maalesef son derece bilgisiz olan Amerikan halkının İslam ve Müslümanlarla ilgili olarak olumsuz düşünmesine, Müslümanları Amerika için çok tehlikeli görmesine ve dolayısıyla Müslümanlardan nefret etmesine yol açmaktadır. Bu gerçeği Amerika'da yaşayan Müslümanlar görmekte ve bundan olumsuz etkilenmektedirler. Ayrıca yazılan bazı kitaplarda Müslümanlar hakkında ciddi dezenformasyonlar yapılmaktadır. Bazı medya grupları aynı şekilde Müslümanlığı terörle ilişkilendirmeyi meslek edinmişlerdir. Avrupa'da da durumun farklı olduğunu söylemek güçtür. Bu durumu düşününce şu sorular, anlamlı hale gelmektedir: 1. Sürekli şiddet ve terörden bahsediliyor. Acaba terör, önce sanal olarak üretiliyor, sonra da gerçekleştiriliyor mu? Teröre belli uluslararası veya küresel merkezler mi kumanda ediyor? 2. Dünyanın en çok terörden bahsedilen yerlerinde, karmaşık ilişkileri çözümlenmeden terörü çözebilmek, hatta bizzat terörü yürütenlerin terör yaptıklarını söyleyebilmek mümkün müdür? İslamî bağlamda; terörizm, fundamentalizm, radikalizm, extremism, dindarlık, Müslümanlık ve İslam bilerek ve bilmeyerek birbirine karıştırılmak suretiyle, İslam'ın ve Müslümanların şiddet ve terörle ilişkilendirilmesi, Müslümanların barışçı yönlerini ortaya koymalarına engel teşkil etmektedir. Batı'nın bundan vazgeçmesi ve Müslümanların da kendilerini doğru ifade etmeleri gerekmektedir. Gerçekte İslam'ın ve kendilerinin öyle olmadığını iyi anlatmaları gerekmektedir. Sonuç olarak İslam, ev-küyerel yaklaşımıyla dünyada var olan şiddet ve terörü durdurmada çok büyük bir potansiyele ve tecrübeye sahiptir. İslam, küresel durumu ev-küresel duruma dönüştürerek hem evrensellik özelliğiyle dünyaya değerlerini yayabilecek, hem yerellikleri koruyacak, çoğulculuk temelinde farklı inançların kendi durumlarını devam ettirmelerini temin edecek birikimle küresel dünya düzeninin özellikle şiddet ve terör boyutuna set çekebilir. Küresel güçlerin, İslam ülkelerini kendi haline bırakması, İslam'ın bu potansiyel ve tecrübesini zamanında ortaya koyması ve dolayısıyla bütün dünyada barışa giden yolu açması için önemlidir. Müslümanların kendi haline bırakılması, Müslüman toplumların kendi ülkelerinde özgürlükçü yapılanmayı da beraberinde getirecektir. Tabii ki Müslümanların da ne tür olayların içinde olurlarsa olsunlar, İslam'ın temel prensiplerinin belirlediği şekilde şiddet ve teröre bulaşmamaya dikkat etmeleri şarttır." (Okumuş 2008).

Sonuç: İslamofobi'ye Çözüm İslam'ın Kendisi

İslamofobi oyununda Müslümanların durumunu anlama çabası olan bu çalışmada şu bulgulara erişilmiştir:

1. İslamofobi, yani kısaca İslam nefreti, karşıtlığı ve düşmanlığı, Batı'da oldukça yaygın bir durum, kültür ve endüstridir.

2. Buna bağlı olarak İslamofobi, dünyada birçok ülkede, hatta bazı İslam ülkelerinde dahi etkili olabilmektedir.

3. İslamofobi tarihsel temelleri itibariyle Hz. Muhamed'in (s) Mekke'de ilk İslam'ı anlatmaya başlaması, Medine döneminden itibaren İslam'ın farklı coğrafya ve kültürlerle yayılması, Endülüs'ün İslamlaşması, Haçlı Seferleri, oryantalizm, modern ve postmodern zamanlar olarak dönemleştirilebilir.

4. Medya, sinema, kültür, sanat ve edebiyat eserleri, İslamofobinin en önemli ve en etkili araçlarındandır.

5. İslamofobiyle mücadele noktasında bütün dünyada İslamofobinin bir suç olarak ilan edilmesi ve bütün ülkelerde mümkün olduğu ölçüde bu suça dair yasal düzenlemelerin yapılması için çaba harcanmalıdır.

6. Batılılar, İslamofobinin başta kendileri için ciddi bir kötülük problemi olduğunu görmeli ve İslamofobiyle mücadele etmelidirler ve kendi ülkelerinde Müslümanlara yardımcı olmalıdırlar. İslamofobiyi önlemek için bunu yapmalıdırlar.

7. Batı kaynaklı güçlerin kurduğu ve kurallarını belirlediği İslamofobik oyun, Müslümanlar için "yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal" türündendir. Bu oyunda kurallar öyle konulmuştur ki bir bakıma "tavşana kaç, tazıya tut" deyişiyle anlam kazanmaktadır. Öyleyse Müslümanların bu oyundan çıkışları, ancak oyunun kurallarını bozmakla ve kendi kurallarını koymakla mümkün görünmektedir. Sonuç olarak Mevlânâ'nın Aslan ile Tavşan metaforuyla hikaye ettiği oyunu oynamak, Müslümanlara çıkış yolu gösterebilir.

8. Müslümanlar, oyuna karşı oyun oynarken İslamofobiye karşı bizzat İslam'ı ortaya koyarak çözüm üretmeleri gerektiğini unutmamalıdırlar. Bu noktada şu ayetleri yeniden düşünmeli ve gereğini yerine getirmelidirler:

"Ey iman edenler! İman ediniz!..." (Nisa 4/136).

"Bir toplum kendinde olanı değiştirmedikçe, Allah o toplumu değiştirmez." (Ra'd 13/11).

9. İslamofobiyle mücadelenin en önemli boyutlarından biri de Müslümanların birlik olmaları, kardeşlik hukukuna tabi olmalarıdır. Örgütlü Paralel Dinsel Yapı'nın ve başka bazı grupların yaptığı gibi kendini merkeze koyarak ve Batı'nın İslamofobi oyunu ve stratejilerine destek çıkararak Müslümanlara karşı dışlayıcı, damgalayıcı, ötekileştirici tutum içine girmemeleridir.

10. Müslümanlar kendi içlerinde teröre, zulme meyleden, İslam'ın temel ilkelerine aykırı hareket ederek İslam'a ve Müslümanlara zarar veren grup veya yapılara karşı net bir tavır koymalı ve onları asla sahiplenmemelidirler. Batılı güçler de İslam topraklarında meydana gelen olaylara ne adına olursa olsun asla müdahale etmemelidirler.

KAYNAKÇA

- Abbas, Tahir (2015). "İngiltere'de İslamofobi: 21. Yüzyılda Müslüman Karşıtı İrkçılığın Şekillenışı Konuusunda Tarihe ve Günümüzde Siyaset ve Medya Tartışmaları". *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 115-131.
- Ahmed, Akbar (2008). *İslâm'a Yolculuk: Küreselleşme krizi*. Çev. Faruk Tuncer. İstanbul: Ufuk Kitap Yayınları.
- Akram, Susan M. ve Johnson, Kevin R. (2002). "Race, Civil Rights, and Immigration Law after September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims". *NYU Annual Survey of American Law*. 58/3, ss. 295-355.
- al-Shaikh-Ali, Anas (2015). "Sanat ve Edebiyat Kılığına Girmiş İslamofobi Söylem: İlerleemeci Eğitim Yardımıyla Efsane ile Mücadele". *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 217-254.
- Bauman, Zygmunt (1999). *Küreselleşme*. Çev. A. Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid (ed.) (2016). *European Islamophobia Report*. Ankara: SETA.
- Beyer, P. (2002). "Globalization". <http://aix1.uottawa.ca/pbeyer/globalization.html>.
- Boztemur, Recep (2002). "Marx, Doğu Sorunu ve Oryantalizm", *Doğu Batı*. 5/20. Ağustos-Eylül-Ekim/1 2002, ss. 135-150.
- Bulut, Yücel (2002). *Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi*. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Cainkar, Louise (2004). "The Impact of the September 11 Attacks and Their Aftermath on
- Arab and Muslim Communities in the United States". 13 *GSC Quarterly*. Yaz/Sonbahar, 2004.
- Cesari, Jocelyne (2015). "Batı'da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasında Bir Mukayese". *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 63-92.

-
- Cherribi, Sam (2015). "Bir Saplantının Canlanması: Hollanda, Avusturya ve Almanya'da İslamofobi". *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 95-114.
 - Cole, David (2003). "The New McCarthyism: Repeating History in the War on Terrorism". *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review*. 38/1. Kış, ss. 1-30.
 - Davidson, Lawrence (2003). *Islamic Fundamentalism*. Westport, London: Greenwood Press.
 - Elliot, Andrew (2006). "After 9/11, Arab-Americans Fear Police Acts, Study Finds". *The New York Times*. June 12.
 - Esposito, John L. (1999). *The Islamic Threat: Myth or Reality?* 3. bs. New York, Oxford: Oxford University Press.
 - Fuller, Graham E. (2012). *İslamsız Dünya*. 4. bs. Çev. Hasan Kaya. İstanbul: Profil Yayınları.
 - Hagopian, Elaine (1975-76). "Minority Rights in a Nation-State: The Nixon Administration's Campaign against Arab-Americans". *Journal of Palestine Studies*. c. 5. No. 1/2. Sonbahar, 1975 - Kış, 1976, ss. 97-114.
 - Heck, Robert (2007). "Towards A Sociological Understanding of American Islamofobia". *70th Annual SSS Meeting'de (Southern Sociological Society, 10-14 Mart 2007, Atlanta, ABD)* sunulan bildiri.
 - Kalın, İbrahim (2015). "İslamofobi ve Çok Kültürlülüğün Sınırları". *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 39-62.
 - Lang, Michael (2006). "Globalization and Its History". *The Journal of Modern History*. c. 78, ss. 899-931.
 - Lean, Nathan (2015). *İslamofobi Endüstrisi*. Çev. İbrahim Yılmaz. Ankara: DİB Yayınları.
 - Le Carré, John (2003). "The United States of America Has Gone Mad". *Times/UK*. Şubat 21 (<http://www.commondreams.org/views03/0115-01.htm>).
 - Lechner, Frank J. (1989). "Cultural Aspects of the Modern World-System". *Religious Politics in Global and Comparative Perspective*. Ed. W. H. Swatos. New York: Greenwood Press
 - Lewis, Bernard (1982). "The Question of Orientalism". *New York Review of Books*. 24 Haziran 1982.
 - Lewis, Bernard (2003). *The Crisis of Islam, Holy War and Unholy Terror*. New York: Modern Library.

-
- Mardin, Şerif (2002). "Oryantalizmin Hasıraltı Ettiği". *Doğu Batı*. 5/20. Ağustos-Eylül-Ekim/1 2002.
 - Mazrui, A. (1998). "Globalization: Homogenization or Hegemonization". *The American Journal of Islamic Social Science*. c. 15. Sayı: 3.
 - Metin, Sevtap (2014). "Oyun Teorileri Işığında Thomas Hobbes'un Sosyal Sözleşme Kuramının Analiz ve Yorumu". *ÜHFM*. LXXII/1, ss. 235-264.
 - Nyang, Süleyman S. ve Abed-Rabbos, S. (ty.). "Bernard Lewis ve İslamî Araştırmalar: Bir Değerlendirme". *Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi*. Ed. Asaf Hüseyin vd. 2. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
 - Okumuş, Ejder (2002). "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı". *Marife*. 2/3. Kış 2002, ss. 253-260.
 - Okumuş, Ejder (2005). "Secularization and Religion". *Euro Agenda Avrupa Günlüğü*. 4/6, ss. 335-356
 - Okumuş, Ejder (2007). "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası". *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*. Ed. K. Canatan ve Ö. Hıdır. Ankara: Eski Yeni Yayınları, ss. 235-257.
 - Okumuş, Ejder (2008). "Küresel Durum-Problemi, Evrensel Barış ve İslam". *Diyanet İlmî Dergi*. 44/3. Temmuz-Ağustos-Eylül 2008.
 - Okumuş, Ejder (2012). *Toplumsal Değişme ve Din*. 4. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
 - Okumuş, Ejder (2015a). "İslamofobi: Bir Kötülük Problemi". *Yeni Şafak*. 13.02.2015 <http://www.yenisafak.com/hayat/islamofobi-bir-kotuluk-problemi-2080240>
 - Okumuş, Ejder (2015b). "Çağdaş Dünyada Birlikte Yaşama". *Hız Peygamber ve Birlikte Yaşama Ahlakı*. Koordinatör: Yunus Akkaya. Ankara: DİB Yayınları, ss. 101-112.
 - Özarı, Çiğdem, Turan, Kemal Kağan ve Ulusoy, Veysel (2016). *Oyun Teorisi*. Ankara: Pegem Akademi.
 - Pruett, Gordon E. (ty.). "İslam ve Oryantalizm". *Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi*. Ed. Asaf Hüseyin vd. 2. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
 - Robertson, Ronald (1999). *Küreselleşme*. Çev. Ü. H. Yolsal. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
 - Said, Edward W. (1982). *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*. Çev. Nezhir Uzel. İstanbul: Pınar Yayınları.

-
- Said, Edward W. (1998). *Kültür ve Emperyalizm*. Çev. Necmiye Alpay. İstanbul: Hil.
 - Said, Edward (2001). "The Essential Terrorist". *Blaming the Victims: Spurious Scholarship and the Palestinian Question* 149. Ed. Edward Said ve Christopher Hitchens.
 - Said, Edward (2007). *Medyada İslam*. Çev. Aysun Babacan. İstanbul: Metis Yayınları.
 - Stewart, Anne (2003). *Report on Hate Crimes and Discrimination against Arab Americans: The Post-September 11 Backlash, September 11, 2001-October 11, 2002*. Ed. Ibish Hussein. American-Arab Anti-Discrimination Committee.
 - Subaşı, Necdet (1999). "Oryantalist Söylemin Sosyolojisi". *Kutsanmış Görüntüler*. İstanbul: Nehir Yayınları.
 - Terry, Janice J. (2006). "Arab-American Political Activism and Civil Liberties in the Post 9/11 Era". *American Arabs and Political Participation*. Ed. P. Strum. Washington DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, ss. 117-129.
 - Taylor, Charles (2007). "The Collapse of Tolerance". *The Guardian*. 17 Eylül 2007.
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/sep/17/thecollapseoftolerance>
(Giriş: 25.11.2016).
 - Turner, Bryan S. (1985). *Marks ve Oryantalizmin Sonu*. Çev. H. Çağatay Keskinok. İstanbul: Kaynak Yayınları.
 - Turner, Bryan S. (1991). *Max Weber ve İslam*. Çev. Yasin Aktay. Ankara: Vadi Yayınları.
 - Turner, Bryan S. (2002). *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*. Çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Anka Yayınları.
 - Waters, Malcolm (1996). *Globalization*. 2. bs. London-New York: Routledge.
 - Younes, Anna-Esther (2016). "Islamophobia in Germany". *European Islamophobia Report*. Ed. Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid. Ankara: SETA, ss. 182-198.
 - <http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir> (Giriş: 18.11.2016).
 - <http://www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada>
(Giriş: 25.11.2016).
 - <http://www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459> (Giriş: 25.11.2016).

• <http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html> (Giriş: 27.11.2016).

• http://www.hackneyhomes.org.uk/hh-hate_crime_turkish.pdf (Giriş: 25.06.2007)

The Muslims in the Islamophobic Game*

Ejder OKUMUŞ**

Abstract

The Islamophobia game, or the Islamophobic game, is a concept of game/play of the hatred, opposition and hostility against Islam and Muslims. In other words, it is an anti-Islamist concept implemented, especially in the West and United States. Western actors and powers have organized this game against Muslims so that Muslims are supposed to be extrinsic in this game, which is conducted outside their own will and does not attribute a role to Muslims in the establishment of rules. Islamophobia has become increasingly institutionalized and industrialized in the modern and postmodern era although its origins go back to earlier times, and it has grown in accordance with the fact that Muslims have come to the point where they and their influence can be said to be sensible inside, outside and for the West. However, following the 9/11 incident, Islamophobia has become much deeper. Regarding the statuses of Muslims, the approach of pluralism and multiculturalism abstains, especially in the United States and Europe. This study reviews the problematic concept of Islamophobia, for which Muslims are the subjects, based on the views of the game. It also aims to examine the position of Muslims in the Islamophobic game played by global Western actors and to attribute a meaning to their statuses.

Keywords: İslamofobia, İslam, anti-Islamizm, game, terror, global powers.

İslamofobik Oyunda Müslümanlar

Özet

İslamofobi oyunu veya İslamofobik oyun, özellikle Batı'da ve ABD'de İslam'a ve Müslümanlara karşı nefreti, karşıtlığı, düşmanlığı, yani antiislamizmi konu edinen bir oyundur. Batı temelli küresel aktörler ve güçler, bu oyunu Müslümanlara karşı düzenlemişlerdir. Öyle düzenlemişlerdir ki, Müslümanlar, kendi iradelerinin dışında kurulan ve kurallarının konulmasında rol sahibi olmadıkları bu oyunda figüran olmak durumunda kalmaktadırlar. Tarihsel kökenleri çok gerilere gitse de, modern ve postmodern dönemde gittikçe kurumsallaşan ve endüstrileşen İslamofobi, Müslümanların Batı'da, Batı dışında ve Batı için güçlü, gücü/etkisi hissedilir denilebilecek düzeye gelmesine paralel olarak artmış, derinleşmiştir. Fakat 11 Eylül olaylarından sonra İslamofobi, çok daha

* "The Muslims in the Islamophobic Game", *Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu*, Bartın University, Faculty of Islamic Sciences, 01-02 December 2016. Ed. Azize T. Kaygın and Cüneyd Aydın. Bartın/Turkey: Bartın Univ. İslami İlimler Fak. Yayınları. 2017, p. 21-47.

This paper is the English translation of the study titled "İslamofobik Oyunda Müslümanlar" published in the 6th issue of *İlahiyat Akademi*. (Ejder OKUMUŞ, "İslamofobik Oyunda Müslümanlar", *İlahiyat Akademi*, sayı: 6, 2017, s. 37-68.) The paper in Turkish should be referred to for citations.

** Prof. Dr., Social Sciences University of Ankara, Faculty of Islamic Studies, Department of Theological Sociology, ejder.okumus@gmail.com.

derinleşmiştir. Müslümanlar söz konusu olduğunda özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da çoğulculuk ve çok-kültürlülük yaklaşımından uzaklaşmaktadır. İşte bu çalışma, Müslümanların muhatap kılındığı İslamofobi gibi bir kötülük problemini oyun bakışı temelinde konu edinmektedir. Çalışmanın amacı, küresel Batılı aktörler tarafından oynanan İslamofobik oyunda Müslümanların durumunu anlamak ve anlamlandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, İslam, antiislamizm, oyun, terör, küresel güçler.

Introduction

Islamophobia reflects the prejudices, hatred, racism, and hostility against Islam and Muslims, while anti-Islamism indicates hostility or opposition toward Islam. Fear and hatred toward Islam and Muslims pave the way for the prejudices, discrimination, marginalization, stigmatization, exclusion, alienation, bearing a grudge, humiliating, aggression, violence, absence of multi-culturalism, failure in adopting a pluralist approach, hostility etc.

The Islamophobia game, or Islamophobic game, is a trick played against Islam and Muslims and the concept of phobia felt toward them in the west, the United States (US), and other countries hosting people or groups who oppose Islam and Muslims. Western actors and powers have organized this game against Muslims so that Muslims are supposed to be extrinsic in this game, which is conducted outside their own will and does not attribute a role to Muslims in the establishment of rules.

Islamophobia has become increasingly institutionalized and industrialized in the modern and postmodern era although its origins go back to earlier times (al-Shaikh-Ali 2015), and it has grown in accordance with the fact that Muslims have come to the point where they and their influence can be said to be sensible inside, outside and for the West. However, following the 9/11 incident, Islamophobia has become much deeper. Regarding the statuses of Muslims, the approach of pluralism and multiculturalism has abstained, especially in the United States and Europe.

Muslims have been recently facing the issue of Islamophobia, which reached its peak level in the US and Western Europe. Accordingly, it is fair to state that Islamophobia is a great malevolent issue hurting the feelings of Muslims. Moreover, it should be noted that Islamophobia is actually a reality in the Islamic and other non-western countries imitating the western Islamophobic powers, and considering and making efforts to implement the process of modernization as westernization in their own countries. Muslims have actually become a part of such a game in this regard.

The Islamophobic game creates a new form of relationship. The west and westerners reflect themselves as the primary/central actors while Muslims are positioned as the others.

This study aims to examine the position of Muslims in the Islamophobic game targeting Muslims (See: Metin 2014; Özarı, Turan and Ulusoy 2016). It also aims to examine the position of Muslims in this game played by global Western actors and to attribute a meaning to their statuses.

The number of German, French, Dutch, Serbian, Italian, Danish, Spanish, and particularly English pieces of literature regarding Islamophobia is increasing, which also indicates that Islamophobia is a significant topic and a reality in non-Islamic countries. Therefore, Islamophobia has naturally become a subject reviewed and studied in Islamic countries and other western countries.

Islamophobic Game

Islamophobia may technically date back to earlier times when Muhammad (p.b.u.h) began to reveal and spread Islam in Mecca, Islam became dominant in Andalusia, and Crusades started, but it refers to the opposition, fears, hatred, discrimination and marginalization toward the Muslims in the modern times. It should be noted that incidents such as 9/11 (US) and January 7 (Charlie Hebdo incident in France) are like earthquake waves spreading and deepening the Islamophobia ideology, culture and industry. This problematic concept, which was developed and launched by the westerners and worsened upon the efforts of certain Islamic groups and organizations, spread the fears related to Islam first in the western countries, turned this fear into hatred, and transformed this hatred into hostility, violence and aggression. It can be said Islamophobia was institutionalized, marketized and industrialized due to cases, reasons or factors such as the cinema sector (reflected in many films), media products (newspapers, journals, television, internet etc.), speeches and writings, academic studies (as indicated by Huntington's thesis on the international conflicts and by Lewis' studies reflecting Muslims as associated with terror), military, political and cultural interventions on Afghanistan, Iraq and Syria, various attacks on mosques in western countries, the German Pegida movement founded in August 2014 (Batı'nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar: Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes: Patriotic Europeans Against the Islamization of the West), anti-Islamic attitudes in European countries such as Netherlands, Denmark etc. (See: Younes 2016) (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b; Said 2001).

Islamophobia can be regarded as a sort of game. The parties of this game are western non-Muslims and Muslims, but the creators of it are the western and global participants. Therefore, Islamophobia has contents and dimensions, which can be examined through the perspective of game theory.

Islamophobic game is a concept established by the parties with conflicting ideologies and theories before and after Huntington. Islamophobia is implemented by these conflicting parties and the afore-noted game is a violence-based work set by the same people.

The Case of the USA in the Islamophobic Game¹

The recent industry of Islamophobia in the United States has been operating and managed more strongly and intensively than ever. Thus, certain points opposing Islamophobia and anti-Islamism should be mentioned here.

Islamophobia Before 9/11

Islamophobia in the US dates back to the periods earlier than the incident on 11 September 2001. One of the best pieces of evidence in this regard is the films produced by the media (Said 2001) and Hollywood. Muslims are reflected as evil, dangerous, violent and deadly people or terrorists in some movies, which serve the purpose of generating Islamophobia. Accordingly, American media plays the primary role in the production of Islamophobia due to the disinformation regarding Islam and Muslims and due to the malevolent news in this regard.

Moreover, the policy applied by the American governments toward Muslims reflects the anti-Islamic approach employed along with the concept of Islamophobia.

When we look at the historical background of anti-Islam in America, it will be possible to see what kind of situations Muslims face (Okumuş 2007).

Historically, Arabic Americans have become marginalized and turned into an oppressed minority whenever an issue has arisen in the Middle East. Following the Arab-Israeli wars in 1967 and 1973, Arabic Americans realized that they were deprived of the equipment, which they could use to fight against the Anti-Arabic racism movements arising from both American media and American people. The attacks were socialized in the forms of anti-Arabic movements, ethnical suppression, racial stereo-typification, stigmatization and occasionally physical assaults (Terry 2006: 117).

Following the Munich incident in the 1972 Olympics², the Nixon government issued directives, including certain precautions under the code "Operation Boulder." These directives brought certain negative results for Muslims, including visa restrictions, and it is claimed that these directives were enacted upon

¹ This part of the study was derived from the author's published article entitled "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası." (2007)

² The incident where 11 Israeli athletes who were held captive by a group of Palestinian terrorists were killed during the rescue operation by German law enforcers in Munich during the 1972 Olympics.

the demand or pressures of Zionist powers and Israel (Hagopian, 100-101). It can be said that the Nixon administration's "Operation Boulder" was an early attempt by the US government to target the Arabs in the United States and to block their political activism on the Middle East issues. The official governments of the US, including that of President Nixon, were doubtful toward the Arabic-speaking nations in the US. Attempts were made to form a negative relationship with Muslims, particularly the Arabic citizens and residents in Arabic countries and the US, based on these approaches. A pro-Israeli policy was adopted and attacks of Palestinian Muslims were defined as "Islamic terrorism". Upon such a definition, violation of the constitutionally-protected rights of Muslims who were American citizens and residents with Middle Eastern origins, was justified. The aforementioned principles gave the authority of investigating the potential relationships between the people of Arabic origins and terrorist acts regarding the conflict with Israel to the FBI. Moreover, the FBI immediately questioned Abdeen Jabara, a well-known lawyer from Detroit, and the head of the Association of Arabic-American University Graduates (Akram and Johnson, 2002; Hagopian, 1975-76: 101-102).

In the 1970s, President Carter took various steps toward Iran and Iranians as a response to the crisis where American citizens were held captive in Tehran. Other Muslims had their shares from these steps.

The external policy of Reagan included the fight against "terrorism" in the 1980s. The claim was that Libya conducted terrorist activities and Libya was bombed for this reason. Vandalism and violence toward Muslims in the US and the places where they gathered, such as centers, mosques, workplaces and houses were attacked in various forms (Akram and Johnson, 2002).

Another example is that an Arab-American political activist was killed upon the hijacking incident by a Shiite Lebanon in 1985 and that cultural and religious centers were vandalized, which reflected the waves of violence toward Muslims. In this hijacking incident, the Shiite Lebanese person was actually protesting the interventions toward Lebanon by the US and Europe and the bombing on Libya by Reagan's government in 1986. The centers, mosques and organizations founded by Muslims were attacked in this period. For instance, a mosque in Houston was wrecked and set on fire. A bomb was detonated in the American-Arab Anti-Discrimination Committee office in Boston and two police officers were severely injured. Similarly, another office of the same committee was bombed and the local executive director of this office was killed.

Following the invasion of Kuwait by the USA in the 1990s, the policy of "fight against terrorism" employed by the US government focused on Iraq and its leader. In this period, Muslims suffered oppression in different forms. Moreover, leaders, activists, rioters and similar people were investigated by the Federal Bureau of Investigation (FBI). The Immigration and Neutralization Service (INS)

aimed to deport Muslims, who had Palestinian origins and were not US citizens; at the same time, the federal government closed the offices of Palestine Liberation Organization (PLO) in the US (Akram and Johnson 2002). Moreover, workplaces and social organizations of Arabs and Muslims were bombed and looted and had to suffer from violence (Akram and Johnson 2002). The Islamophobic and anti-Islamist policy developed by the US against Muslims continued at certain levels following the 1991 Gulf War.

Following the bombing on a federal building in Oklahoma City on April 19, 1995, although the incident was performed by a non-Muslim American, all Muslims were declared guilty, which triggered the Islamophobic attitude and anti-Islamist approaches in the US (Heck 2007).

How the philosophy or secret evidence of the US government, which is related to “the right to conceal what the crimes of the people arrested as a terrorist or criminal are” and which has often been used by the government, triggered the pressure over the Muslims should be noted. By using the secret evidence, INS particularly targeted Muslims. There had been 25 secret evidence-based trials in the US up to 1999. Accordingly, the cases of Mazan Najjar and Anwar Haddam can be regarded as an example. These two experienced the longest period of arrests regarding the secret evidence attitudes. Najjar was first imprisoned in May 1997 and kept there for 3.5 years. Haddam was imprisoned for 4 years. Najjar was the editor of the Journal entitled *World and Islam Studies Enterprise*, a think-tank organization located at the University of South Florida. INS arrested Najjar. The arrest and investigation were based on secret evidence. Anwar Haddam was a physics professor serving at the University of Algiers and a selected member of the Algerian Parliament. He was a candidate as a member of the Islamic Salvation Front (ISF) in the elections in Algeria, which resulted in the victory of ISF. However, the afore-noted incidents occurred later. Haddam went to the US with a non-immigrant visa in 1992 and demanded to take refuge. INS arrested him and investigated based on the secret evidence. Unreliable evidence was used in both cases. They were set free following the period mentioned earlier. It should be noted that there are similar cases in this regard (Akram and Johnson, 2002).

September 11 and Islamophobia

The September 11 incidents can be regarded as a milestone in American history. Incidents of the period had a significant role in the changes regarding the internal and external policies of the US. The primary interlocutor of this change was Muslims. The American government held the so-called “Islamic terrorism” responsible for the 9/11 incident and began to develop a policy based on “doubts”, “pressures” and “violence” toward the Muslims inside and outside the US.

Generally, violence and particularly conflicts, terror and aggressiveness have become the most serious dimensions of globalization in the modern world. The September 11 attacks cannot be evaluated without the concept of globalization. The concepts of globalization, violence and terror started to appear more influentially following the implications of “international violence” or “international terror” (Okumuş 2007).

As a requirement of the policy followed after the 9/11 incidents, Muslims and Islam began to be mentioned along with the concept of terror more than ever. The policy directly indicating or indirectly hinting that Islam is a religion of violence and terror was followed in this period. Islam and terror were used collectively to form the concept of Islamophobia in the US, according to the last analysis. A significant portion of the population in the US is now trapped by this problematic concept, which negatively affected the relationship of the American public with the Muslims. The American government, the primary actor in the formation of this phobia, followed an oppressing policy toward Muslims as a result of Islamophobia (Okumuş 2007).

As noted by the studies regarding the post 9/11 period, the American public had a greater phobia toward Islam and Muslims. This Islamophobia is at such a great level that they regard Muslims as worse and greater threats than Nazis and as murderers and terrorists. Moreover, they consider Islam as an evil religion (Cainkar 2004).

The Greatest Result of Islamophobia: Anti-Islamism

The American government of the era covering the post 9/11 period took certain internal precautions related to legislation, administration and jurisdiction under the title of national security and terrorism. It can be stated that the US followed an Islamophobia-based policy. The fears related to Islam, which arose from the Islamophobic policy followed by the administrators and non-administrators on a formal and informal level in the US, became a reality among the people of the US and yielded the development of disturbing results by the American government and people such as anti-Islamism, disturbing/stigmatizing/threatening Muslims in the country, performing discrimination against the Muslims, developing racist attitudes toward them and showing malevolent behaviors, attacking mosques, insulting/harassing or even attacking hijab-wearing women,³ ending the relationships with neighbors or preventing children from playing with Muslim children. It is fair to state that the most important result of Islamophobia is anti-Islamism. Another important

³ In an incident witnessed by a Muslim in New York, an American man harassed and shouted at a group of Muslim women who were traveling in a car while driving his car. While escaping the scene in fear, the women thought they got rid of him, parked the car and got out, but as soon as they did, they were physically attacked by the same man who then scratched the face of one of them and pulled her hijab.

dimension of anti-Islamism is racism toward Muslims, particularly the Arabs (Akram and Johnson 2002: 301-313 et al.). Islamophobia caused discrimination and a negative attitude toward Muslims in formal bodies. The US implemented discriminatory approaches and certain practices and actions toward Muslim Americans such as registration system, taking fingerprints, visa process, monitoring,⁴ dismissing, canceling work permits, visiting houses and workplaces, arrests, or unpleasant attitudes⁵ (Cainkar, 2004). The attitudes of law enforcers are clear in this regard. Following Muslims who were found suspicious and questioned, checking their IDs, imprisoning them, trespassing on Muslims' property,⁶ oppressing, exiling or applying violence to them, controlling mosques are among the malevolent attitudes toward the Muslims. Evidence indicates that certain officers of certain institutions occasionally maltreated Muslims, that they caused problems for the hijab-wearing woman,⁷ that certain teachers displayed discrimination toward Muslim students, that they interfered with their hijabs, and that certain students had negative attitudes toward the Muslim students. Moreover, certain Americans attacked Muslims, which sometimes resulted in death.⁸ Moreover, the attitudes shown toward the Muslim passengers before they board a plane, procedures and investigations that are stricter than ever, forcing people to leave planes stating that they are suspicious, and behaviors of passengers who say "There are Arabs on this plane, so I will not board!" can be among the anti-Islamist attitudes and behaviors. In short, malevolent attitudes and behaviors are developed based on racism and discrimination against Muslims in religious, educational, transportation, military, law enforcement, financial, political and social field (Stewart 2003). "Otherness" of Muslims is consolidated through these.

⁴ The work permit of a Turkish academic (who was not much religious or religious according to the popular belief) who was in Las Vegas, a city of Nevada, in 2007 was canceled as this academic worked or stayed with a Palestinian (who was also not much religious or religious according to the popular belief), and many difficulties were formed for the Turkish academic in the process of issuing a new work permit. As this academic's work permit was canceled, the job at the university was also terminated.

⁵ Such precautions have been experienced by at least 100,000 Arabs and Muslims in the US (Cainkar, 2004).

⁶ Two people came to the house of a successful Arabic doctoral student living in Ohio in April 2007, introduced themselves as officers, and checked the identity and passport of the student before leaving. The results of this process are actually quite clear. Moreover, the student returning to his office in the university was still under the influence of the incident.

⁷ This incident occurred in Baton Rouge, the capital province of Louisiana, in 2004. A hijab-wearing Turkish Muslim woman who applied to the relevant institution to receive a driver's license was unpleasantly treated by a female officer who stated that she could not have a license as she wore a hijab. Having been affected negatively by the incident, she and her husband reflected the issue to the superiors of the institution and were apologized to instantly, and their applications were accepted. This incident may look ordinary but the fact that such a case occurred in the US, where freedoms and democracy are of the utmost importance, where Muslims can pray freely despite all these, and where there is no such prohibition related to wearing a hijab cannot be explained easily, which leaves a negative effect on people.

⁸ For instance, an American citizen who aimed to take revenge for his country in Arizona killed a Sikh from India wearing an imamah and a beard as he thought the Sikh was an Arab (Akram and Johnson, 2002: 296).

Certain relevant points should be mentioned to understand the dimensions of Islamophobia and anti-Islamism. For example, *the particular registration system* adopted after 9/11 is a particular measurement against the Muslims. This system of the US government is also known as National Security Entry and Exit Registry System (NSEERS). This system was employed in INS on 11 September 2002 first and later in the Department of Justice. According to this system, non-immigrant foreigners have to accept certain procedures alongside relevant American authorities such as registering fingerprint, having a photo taken, answering questions and showing no resistance to routine reports. The effect of the special registration system on the relevant people has been extensive. According to The Department of Homeland Security, up to June 1, 2003, 82,880 people in the United States were privately registered. A significant number of them were deported, some of them were treated differently, and some were even arrested (Cainkar 2004).

The *non-immigrant visa* practice is among the Islamophobic and anti-Islamic treatments toward Muslims following the 9/11 incident. Muslims, particularly students, visiting researchers or academics, scholars, medical and chemotherapy patients, artists, musicians and business people, were negatively affected by these malevolent visa practices applied by the government (Cainkar 2004).

Other bad news for Muslims was the hate crimes based on *grudge, hatred* and *prejudices*. Muslim American societies were exposed to unpleasant incidents such as hate crimes, accusations and business discriminations. Arabs and Southern Asians reported 645 “prejudiced and subjective hate crimes” to the Council on American-Islamic Relations (CAIR) in the first seven days following the 9/11 incident. These hate crimes continued in 2003 and in the following years. For instance, a Muslim woman was attacked from behind in Springfield, Virginia, on 5 October 2003. The young, Caucasian attacker ran away saying “you terrorist pig”. An arsonist attacked a mosque in Georgia in September 2003 (Cainkar 2004).

It should be noted that anti-Islamism arising from Islamophobia caused anxiety, fears and stress on American citizens. Moreover, due to the negative attitudes of Americans toward Muslims, certain Muslims living here for years returned to their home countries. Anti-Islamism affected the Arabs most in the US. Pakistanis and Iranians followed Arabs in this regard. Arabs’ image is so disturbing and distorted for the US public that even the non-Muslim Arabs suffer from the negative results of this image.

Due to the anti-Islamist attitudes of the American public, certain Muslims changed their names. Americans show their doubtful attitudes toward Muslims in their neighboring relationships or workplaces. Through the concept of anti-Islamism generated by Islamophobia, Americans affected and stigmatized Muslims, which is highly important for understanding the current state of Muslims in the US. The stigmatization and negative attitude in this regard were called New-McCarthyism by certain authors (Cole, 2003). As noted by John le Carré, just like

the times of McCarthy, the US has been systematically losing the freedoms, which make the country unique for the globe (Le Carré 2003).

Through the policy followed under the ideology of “fight against terrorism” after 9/11, the American government spread Islamophobia among the people, enacted new legal amendments bringing certain restrictions on Muslims’ rights, and made decisions in this regard. Historically, the stereo-typification of Muslims, including Arabs, had a dramatic effect over the immigration law and policy. The policy of “fight against terrorism”, which was developed following the 9/11 incident, was first based on anti-terrorist precautions (Akram and Johnson 2002: 355).

Severe incidents disturbing the Muslims in the US occurred following 9/11. To reflect some of them collectively, 700 violent incidents targeting Muslims and including deaths occurred in the first nine weeks after the 9/11 attacks. 165 violent acts had been committed between 1 January and 11 September 2002. These acts included malevolent stances, verbal attacks, assaults resulting in injuries and deaths, and attacks on workplaces and cultural and religious centers. As the cases are detailed, they become various and a number of them even reached 1000 incidents. 80 cases occurred in regard to illegal and discriminatory passenger procedures (boarding and deplaning) based on passengers’ ethnicity. More than 800 employment-based discriminatory acts occurred to the detriment of Arabic Americans (Stewart 2003; Heck 2007).

It can be said that women are among the Muslims who were affected by the post 9/11 incidents in the US. As their dresses catch attention, they also reveal their identities! (Cainkar 2004). This period affected not only the women but also all Muslims because Muslim women actively serve, especially in Islamic centers and other Islamic organizations.

One of the most important results of anti-Islamism is associated with the mutual relationships of various Islamic groups in the US, members of which come from different countries. The movement of Fethullah Gülen prefers to keep its distance to Arabs and many other Islamic groups. The observations of the author in the US in 2004 and 2007 indicate that avoiding acting and being seen alongside Arabs was a policy for the Organized Parallel Religious Formation. Although all Muslims, in general, are adversely affected by Islamophobia in the United States, Arabs were the ones who were affected the most and therefore, their image is not good for the American people. Accordingly, the afore-noted movement preferred to be away from them and stressed the concept of “Turkish Islam”. Thus, it is understood that they do not prefer going to mosques unless it is necessary. Various observations and meetings of the author reflect this policy. It is fair to state that Arabs are aware of such approaches by the movement. In the interviews conducted in places where the congregation was influential, some Arabs said that members of the Parallel Structure pursued such a policy.

The issues mentioned so far are related to the consequences of Islamophobia and anti-Islamism in America. One of the most important results of Islamophobia and anti-Islamism is the policies followed by the US government under the ideology of global war in countries such as Lebanon, Palestine, Iraq and Afghanistan against terrorism on the global level. The important results also include chaos, violence, terror and fights caused by the same government in the Islamic world. As noted before, it is not possible to separate the internal Islamophobic policy of the US from the external policy of the government toward the Muslim countries.

Muslims in the US began to establish non-governmental organizations and to organize around these formations and to make efforts to defend their rights against what they saw and experienced in the US. Moreover, it can be said that they attributed more importance to the organization following the 9/11 incidents.

Islamophobia and anti-Islamism affected the relationships between the Muslims in the US and policy, law enforcers and investigation officers, and these issues forced Muslims to develop new methods. Muslims started to value the efforts in inter-religious dialogues, particularly upon the afore-noted period.

Another important result of Islamophobia is the Muslimization of people in the US at a faster rate following the 9/11 attacks. Anti-Islamist movements and malevolent treatment and discrimination toward the Muslims, particularly at intellectual and academic levels, and the rate of adopting Islam based on researches have significantly increased.

It should be noted that the external policies of the US government played a key role in the hatred and hostility toward Islam, and decisions, directives, oppression, preventions and restrictions regarding Muslims.

In addition, Islamophobia and anti-Islamism in the US were grounded through different periods before 9/11 or efforts were made in this regard. The case was clarified, deepened or even institutionalized after the incident. Institutionalization of anti-Islamism caused certain formal US bodies and people to take an opposite stance against Muslims, to treat them unpleasantly, to regard them as potential enemies, and take precautions against Muslims accordingly. Concepts of Islamophobia and anti-Islamism in the US, which cannot be assessed separately from the external and Middle East policy of the US, drag Muslims into the fear-related psychology, marginalize them, and make their lives in the US difficult. The American government and people are also harmed by this process because the US deviates from its own historical democratic and liberal line and conflicts with its own values due to anti-Islamism. The distant relationship between Muslims with different ethnical roots is not good for Muslims and American society in the long run.

In the final analysis, islamophobia and anti-Islamism in the United States have violated the civil rights not only of Muslims but of all Americans and residents of the United States. Freedoms in the US society were remarkably restricted during the process of Islamophobia and anti-Islamism. Muslims in the US were exposed to financial and mental losses in this regard.

It should be noted that following the 9/11 incident, Muslims believed the following: "More rooted and permanent efforts should be made to live in the US." Through this ideology, they aim to organize more and to develop activities around non-governmental organizations.

Moreover, they feel the need to change their remarks in their social lives and sermons in mosques. Accordingly, they make efforts to explain Islam properly to the non-Muslim people of the US and to show that Muslims are not dangerous.

Latest Developments

The number of Islamophobic cases has increased in the US recently. In the U.S. state of California, three mosques were sent threatening letters containing Islamophobic, xenophobic and racist statements. The interesting points in the insulting letters to Muslims are that Trump, the President of the US, said the US would be cleaned by starting from Muslims and that what Hitler did to Jews would be done by Trump to Muslims, which are among the actions to be taken by him. (<http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html>) (Date Accessed: 27.11.2016)).

The Case of Israel

The policy, war-based policy, grudge and hatred, hostility, exiles, occupations, confiscations on lands etc., which have been applied and performed by Israel toward Muslims as soon as it was established, indicate the Islamophobic culture and industry against the Muslims (See: Lean 2015).

The latest efforts in preventing adhan in Israel are important for understanding the dimensions of Islamophobia. However, Islam has serious and enriched Islamophobic experiences and industries in the fields of culture, policy, economy, art and cinema.

Ahmad at-Tiybi, an Arabic parliamentarian who recited adhan from the pulpit of Knesset to protest the Israeli resolution on preventing broadcasting adhan from the speakers of mosques in Israel, stated that he would not take a step back from protesting the statement of Benjamin Netanyahu, the Prime Minister of Israel, that "they would not take a step back from their resolutions."

Tiybi stated that the resolution could be brought to Knesset, and he added: "Netanyahu will try to enact this law once again. However, he will also attempt to terminate the concerns of certain religious Jews that laws may also prevent the religious rituals of Jews. Concerns of Yakup Litzman, Israeli Minister of Health and the leader of the Jewish Party Yahudot HaTora, can be ended, rights of Jewish people are guaranteed, and adhan prohibition may be implemented."

Stating that this resolution called "listin" will be enacted if it comes to Knesset, Tiybi added: "I was quite upset upon hearing the words of Litzman 'I support this prohibition (on adhan) if it does not affect the sacred Saturdays (Shabat) of Jews' yesterday morning. They just plan to use this law only on Muslims. Therefore, to me, Netanyahu is an Islamophobic person."

Reciting adhan from the pulpit of the Israeli parliament and opposing this law, Tiybi said he wanted to give a message to the world and added: "I wanted to show the whole globe that we can recite adhan wherever we like and this cannot be prevented. If you try to prevent it, we can even recite it from the pulpit of the Israeli parliament."

He said he did not plan to recite adhan there and he added: "But I knew that I would recite adhan soon as I stepped on behind the pulpit. These words arose from the depth of my heart and touched the hearts of people all around the world. I sent a message to the world, shouting "Allahu Akbar in the Israeli Parliament."

Also serving as the Deputy Head of the Israeli Parliament, Tiybi also made the following statement: "We are tolerant people. I am a tolerant person as a Muslim. I respect other religions. I respect the rituals of other religions, so Jews should respect our adhan."

Stating that adhan is not a religious ritual but also a symbol and part of Palestine, Tiybi said: "It is forbidden to use a vehicle during Yom Kippur day of Jews. We respect this as Muslims. We also respect Jews when they declare the beginning of Saturday by playing trumpets loudly. Yes, these trumpets are played loudly, but we do not call officials to enact a law against this. We have to be tolerant of us."

Tiybi stated that Turkey has a particularly important place in the region and the country can put the pressure on Israel for abolishing the law on prohibiting adhan, and he added: "The relationships between Israel and Turkey have been reestablished. I believe this relationship can be used to persuade Israel to abolish this law." (<http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir>).

The Case of Europe

A strong Islamophobia culture has been developed in Europe. The hatred and opposition toward Islam are at serious levels in European countries (Cesari 2015; Cherribi 2015; Abbas 2015; al-Shaikh-Ali 2015).

European history has a rich historical experience in this regard. According to the 2015 Europe Islamophobia report published by Seta and edited by Enes Bayraklı and Farid Hafez (2016), Islamophobia is a critical issue and reality seen in the countries such as Germany, France, England, Belgium, Italy, Switzerland, Australia, Holland, Sweden, Greece, Spain, Norway, Finland, Denmark, Iceland, Hungary, Ireland, Poland, Lithuania, Latvia, Czech Republic, Serbia, Croatia, Bosnia-Herzegovina, Albania and Macedonia. Prejudices against Muslims have become common in Europe (Kalin 2015). European countries have hosted many Islamophobic incidents such as psychological pressures, unpleasant political cases, verbal assaults, insults, physical attacks, insulting statements and letters, comics, psychological and physical violence, assaults on streets, media pressure, and attacks on mosques, houses and graveyards. These countries with common Islamophobic incidents include Germany, France, Belgium, Netherlands, Italia, Denmark and Austria. The Netherlands has a major role in the spread of Islamophobia in Europe. Many Islamophobic discussions have emerged in the Netherlands and copied to other European countries, including Germany and Austria. In the Netherlands, Islamophobia has developed under the influence of some politicians and the media, and from there it has spread to other European countries. It should be noted that there are European organizations such as "The European Commission against Racism and Intolerance" against Islamophobia (Cherribi 2015). Pegida, founded in Europe against the Muslims, is among the organizations that come to mind first when Islamophobia is mentioned (<http://www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada>; <http://www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459>).

Concepts Used in the Islamophobic Game

There are certain concepts used in Islamophobia. They are used as functional terms in the process of legalizations regarding the justification of Islamophobia. For that purpose, the concepts of Islamophobia, fundamentalism, religious fundamentalism, radicalism, extreme fundamentalism, Islamic terrorism, the terror of Islam, Islamofascism, or jihadism.

Islamophobia: Multi-Culturalism and Marginalization of Muslims

Islamophobia has many effects on many various levels in social fields. Muslims are adversely affected by Islamophobia in business, education, policy, media, law and so on. Muslims are marginalized in many social fields. Westerners actually open the way for justifying the process of marginalizing Muslims through Islamophobia. Islamophobia is a form of a defense mechanism of Western hatred and hostility to Islam. Although Muslims lived in peace with non-Muslims in the same environments and provided proper examples at a sociological level in this regard, various western philosophers, intellectuals, academics, political actors and global powers formed Islamophobia and indicated that they do not accept Muslims and Islam as valuable and worthy for sharing the social life through a pluralist approach. One of the greatest inconsistencies or contradictions of the west in the modern times is that it supports the efforts related to the generalization of postmodern multi-culturalism and coexistence of people with different beliefs, lifestyles and cultures while it justifies the formation of emotions and practices regarding fears, hatred, discrimination, hostility and aggressiveness toward Islam (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b). When multi-culturalism is mentioned in the western context, Islamophobia comes to mind first and the topic turns into negative discussions on Islam and Muslims (Taylor 2007). The modern concept of multi-culturalism in Taylor's (2017) approach is a suspicious term for the entire globe, particularly in Europe. Degradation of tolerance or adverse associations regarding tolerance is associated with Islam (Kalin 2015).

In fact, the forms of relationships based on multi-culturalism and tolerance turn into intolerance when Islam is mentioned in the west, which results in discrimination, intolerance and racism toward Islam and Muslims. Moreover, extensive rates of Islamophobic attitudes and behaviors in Europe confirm the afore-noted statement (Kalin 2015).

The West is the Generator of Islamophobia.

Islam has always enabled various religions, beliefs and cultures to coexist. It is hard to claim that there is a general Islamic discourse and practice, which will support the Islamophobic approaches of non-Muslims in general and westerners in particular. Certain partial or local incidents might have been done by Muslims, but Islamophobia cannot be explained and grounded based on these incidents. In addition, it is a fact that the discriminatory acts of Jews and Christians toward Muslims are not new (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

Phobia Industry Targeting Muslims

It is fair to state that there is an industry, culture or culture industry of generating phobia toward Muslims under the name of Islamophobia. (See: Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

The Responsibility of Fighting Against Islamophobia as a Malevolent Issue

Islamophobia is a malevolent issue and theodicy for both Muslims and westerners. Islam is nothing but a problem for many Americans and Europeans (Said 2001). It is just a social disaster. Western nations did and are actually doing their best to understand Islam in this way, but the limits of the case reached beyond the planned borders and became their nightmares. An Islam-free world is not possible for westerners or anybody (Fuller 2012), so the West has to do whatever is necessary to get rid of Islamophobic pathology (Ahmed 2008). Considering the sufferings of Muslims, this case is a serious social disorder, test and malevolent process for Muslims.

They have to think about how they can overcome this concept, instead of how westerners can do so, and they have to develop strategies. No power, ideology or policy can justify the insults on the Prophet Muhammad and Muslims' sacred values. Muslims need to protect their values without having any affiliations with terrorism or doing anything illegal, but they have to fight the issue of Islamophobia and its malevolence. It is fair to state that one of the most urgent tasks for Muslims today is to think about how to cope with the disaster of Islamophobia (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

Orientalism in Islamophobic Game⁹

One of the most important and rooted instruments of Islamophobia is orientalism. Orientalism is actually Islamophobic. Fear, hatred and hostility toward Islam are academically supported and grounded by orientalism. Edward Said (1982) reflects this in his well-known work. The relevant language, discourse, style and methodology used in relation to Islam and Muslims in western universities and other centers reflect the current status of orientalism in regard to Islamophobia (Turner 2002; Okumuş 2008; Okumuş 2002).

In his article titled "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı", Okumuş (2002) makes efforts to indicate how orientalism has been effective in forming prejudices against Islam and Muslims and

⁹This part of the study is derived from the author's previous article titled "The Possibility of Transition from Outdated Orientalism to Global Sociology" (2002).

in marginalizing Muslims in scientific studies through a book by Turner (2002), through the sociological example and through the approaches of sociologists such as Marx or Weber.

From a careful perspective, it is clear that there are certain cases justifying the claim that social sciences, particularly sociology, are the inheritors of orientalist discourse. "Orientalism is criticized by stating that it is an ideological concept or it is related to imperialism, and the dominant patterns of orientalism are easily and commonly used in social sciences. The basic ideological approach that is dominant in orientalism also exists in many theories such as modernization, underdevelopment or addiction, all of which are still discussed in modern social sciences. These theories guarded with the armor of 'science' are reflected as the valid solutions of non-western societies." (Bulut 2002: 10).

Indications of accepting social sciences as the inheritance of orientalism may include the formal abolishment regarding the concept of orientalist in "29th International Congress of Orientalists" held in Paris in 1973 and formal adoption of the title "International Human Sciences Congress on Northern Africa and Asia" (Lewis, 1982).

Turner (2002) makes the following statement in accordance with the book entitled *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm'de Marks ve Oryantalizmin Sonu* (1985): "The critical essence of my study and Marx's Orient is to reflect that the western heritage, which is characterized status quo partisanship, absence of social change, deprivation of modernization and absence of a civil society, and which includes considering the case as a holistic system is majorly shared. From this critical point of view, both Marx and Weber reach beyond the borders of western analysis toward the east. The Marxist notion regarding the Asian type of production and Weber's patrimonialism share common assumptions." This indicates the presence of orientalist heritage in social sciences (Turner 2002).

Turner (1991) discusses the same points in *Max Weber and the Sociology of Islam*. The Asian type of production, which was conceptualized by Marx and Engels to review western societies, reflects one of the basic characteristics of Orientalism. This and similar approaches indicate that Marxist ideas on eastern societies have been developed based on Eurocentric ideology, but on the contrary of the objectivity of historical materialist administration used to reveal the social and financial roots of capitalism (Boztemur 2002).

Negative discourses of Karl Marx and Engels on Islamic societies and their considerations toward the western imperialist actions, such as English imperialist actions in India or exploitation of Algeria by the French, as positive actions in terms of fulfillment regarding their own assumptions (Turner 1985), which supports the afore-noted ideas, should be something which can be explained through orientalist ideology

The perception of Max Weber toward Islamic society as a sociologist can be easily regarded as a grand total of all historical, financial, religious and sociological analyses forming the orientalist ideology regarding the Middle East. Weber's orientalism arises from efforts to explain the birth of western capitalism in regard to a couple of inter-cultural, inter-religious or inter-civilizational comparisons, in other words, in the scope of cultural sociology, religious sociology and inter-civilizational sociology. Weber uses the main differentiation between the western feudal economies and eastern patrimonial economies to make such comparisons. Unfortunately, Weber has two conflicting concepts, which are the review of the afore-noted Islamic patrimonialism with two additional concepts, Islamic ethical philosophy and absence of interventionist urban bourgeois, which are the raw material for the internalist developmental interpretation. Weber's thesis that Islam does not have dynamic and ascetic demands on personality and it positively supports the acceptance of this world does not seem persuasive. The Sacred Law of Weber and his other observations on the ways of preventing the rationalization of commercial development, trade and moneylending capital are equally problematic. However, weak points of the limited ideas reflected by Weber in relation to Islamic culture did not prevent the following academics from determining the similarities of Protestant morals in various Muslims societies (Subaşı 1999).

Following these general remarks, certain points from the reflection of orientalism in sociology can be mentioned to detail the topic. The main point in the orientalist discourse of sociology is the thesis that there are two societies. Accordingly, western societies have different characteristics than the eastern societies. As with all other scientific branches based on differences, traditional orientalism as an ideological system reviewing the external world canalizes anthropological ideology as east and west throughout modern history. This orientation is the essence, theory and practice of orientalism (Sid 1982: 84). The difference in this regard is accepted as a concept stressing the superiority of the west by stating that Christian societies have superior qualities over the Islamic societies in the context of Islamic approaches constituting a great section or orientalism.

Accordingly, it is fair to state the following: "The essence of Weber's idea regarding the Islamic society consisted of an opposition between the rational and systematic characteristics of the west in regard to the fields of law, science and industry, and arbitrary and unsteady political and financial conditions of the eastern nations, particularly the Islamic states. While making such a comparison, Weber repeated and meticulously processed the east-west differences that are common for the political theoreticians, philosophers and classical economists of the 19th century." (Turner 1991: 27) The same is actually the case for Marx.

Based on the afore-noted differences and separations, Orientalism (Prueett ty.: 61) regards the east and Islam as follows: "A powerful enemy, a deviant and exotic structure formed by the near east, a semi-stable and introverted group of

people, a civilization that failed to reform itself, and a fanatic or suicidal reaction to the modern times." It can be stated that such a perspective is almost present in the classic sociology.

The important aspect of orientalist and sociological discourse, which is related to this difference, is the stress on the absence of independent cities, autonomous bourgeois class, rationalist bureaucracy, legal responsibility, the journal of rights covering the private properties and legal bourgeois culture, and relevant civil society in the Islamic societies.

The point that is emphasized the most in the orientalist point of view is possibly the despotic aspect of the east and the absence of civil society. Eastern Despotism is dominant in the eastern discourse of the west. The west often used the hypothesis of eastern despotism as an image reflecting the Ottoman Empire (Mardin 2002: 113-14). The same hypothesis was also used by many western sociologists, particularly Weber and Marx, in regard to the eastern and Islamic societies.

The orientalist mosaic social perspective, supporting the discourse of *oriental despotism* and phrase of *stable east*, is regarded as an eastern comment regarding orientalism and orientalist sociology. Accordingly, Islamic society reflects a structure consisting of the mosaic of social groups. The eastern and Islamic society hosts the unity of different united groups, and therefore, it is difficult or almost impossible to see opposition in this society. The mosaic variation of social structure paves the way for a despotic leader who divides or unites the society and manages the society without any concerns of opposition.

It is clear that the model of mosaic Islamic society is far from being persuasive like other orientalist perspectives (Subaşı 1999: 94-97). According to Turner (2002: 63), the orientalist rhetoric regarding the absence of civil society in Islam is a reflection of the basic concerns in terms of political freedom in the west. Accordingly, the problem of orientalism was not the orient but the occident. These problems and concerns were later transferred to orient. Therefore, orient became the comics of the west instead of being a representative of the east. Eastern despotism was just the sacred command of the western monarch. Thus, the crises and contradictions of the contemporary orientalism is just a fascicle of the continuing western crises that were transferred in the global context.

Another example regarding the orientalist aspects of sociology is that the east and Islamic society are close to the social changes, meaning they are stable. In the classic sociological perspective, the east normally reflects a *static* and *lazy* sense of communism.

Another example is related to the concepts of *sexuality* and *sensuality*. The Orientalism themes in the forms of afore-noted concepts are also claimed in the sociology of Max Webber. Weber reflects a global asceticism theory comparing the

sensuality in Islam with the rejection of luxury and ascetic demands by the Protestant priesthood. Rational discipline of emotions established the infrastructure that is necessary for the formation of capitalism because rejection or denial formed the psychological basis of financial experiences. The sensuality of the Orient made similar disciplines invalid and removed the chance of transition from a traditional economy to a society where the conditions for a free market are dominant. The rationality theory, one of the important components regarding the orientalist structure of eastern society, is significantly related to asceticism evidence and approach of Weber's sociology. The rationalism theory in Weber's sociology paves the way for all sociological perspectives of Weber as a cultural change process specific to the west (Turner 2002: 152-154).

Oriental society emerges as a total concept full of *deprivations* in the classical orientalist and sociological perspective. It is possible to see the same in the sociology of Weber. Accordingly, the eastern society hosts absent cities, missing middle class, missing autonomous urban institutions, missing properties, absent changes, and absent classes (Turner 2002: 70-71). It is clear that western society, on the contrary, has the afore-noted characteristics. Orientalism, as the most significant instrument for the western achievement of self-awareness, can be understood as the efforts reflecting the western characteristics, which the west does not like or criticizes and plans to see/display in the east. Accordingly, if the east had not existed, the west would not have existed either. West makes efforts to create an eastern image through orientalism, to marginalize the east, to make east more eastern, and to get to know itself (Bulut 2002: 25). Accordingly, it is fair to state that the orientalist rhetoric and approach was actually related to the roots of the west rather than east. Social theoreticians either preferred or accepted various perspectives in this regard in the 19th century. It is a fact that Weber defined the roots of rationality in the western culture and Christian traditions and that he clearly indicated these definitions as occidental (Turner 2002: 154).

September 11, Inter-Civilizational Conflict, Globalization and Orientalism

Attitudes and behaviors of the US and Europe following the 9/11 incident reflect that classic orientalism continues in a postmodern form. US immediately declared that the terrorist enemy was from the Islamic society, although there were many opponents or violence supporters within the country. Accordingly, the other was among the Muslims. Intervention to Afghanistan or preparations for the assaults on Iraq is actually a product of terrorism and postmodern orientalist perspective. The efforts of US, which acts in accordance with the motto of global fight against global terrorism, to seek the source of terrorism in the east inevitably cause people to think that they face another version of classic orientalism.

The policies formed on the global scale, along with the discrimination of us and others following the 9/11 incident, made the thesis of inter-civilizational conflicts popular and turned it into the dominant discourse. Acting on this rhetoric, the West has shown that there is no fundamental change in its view of the East by choosing the strictest and most negative way of dealing with the East, such as war, or has chosen to send a message to show that there is no fundamental change in its view of the East.

Moreover, the thesis of the war between the civilizations by Huntington, a sociologist, shows such a relationship between orientalism and sociologists. The policies and war-based approaches followed after 9/11 caused these doubts to increase toward globalization that has been the subject for various suspicions. The attitudes shown toward the east and Islam in the efforts to become globalized contributed to the process of making the negative image of globalization more negative and paved the way for establishing a relationship between globalization and orientalism.

In short, what was experienced following 9/11 evokes the following question: "Are not these at a level justifying what E. Said said about the western imperialism in regard to orientalism?" In other words, the afore-noted points regarding orientalism and classical sociology did not prevent Turner from seeking alternatives to orientalism. Turner preferred Marxist analysis ideology instead of the orientalist method, but he also stressed that the orientalist elements within this ideology should be cleared. Accordingly, Turner suggests an approach that will pass the borders of classical Weber sociology, historical Marxism and orientalism methodologies, which are the dominant concepts in the studies on the Middle East (Nyang and Abed-Rabbos y.: 206-207).

According to Turner (2002: 63), the end of orientalism requires the extensive formulation of perspectives and paradigms once again. However, reformation of such information occurs through great shifts in the political relationships between the orient and occident because the transformation of rhetoric also necessitates the transformation of power.

Islamophobia in Culture, Art and Literature

Islamophobia is generated through studies with multiple aspects in multiple fields, and it is supported and deepened by these fields. Cultural, artistic and literary works are among the most important fields where Islamophobia is formed and supported. Said (1998) reviews this issue through certain novels in one of his studies. Al-Shaikh Ali (2015) stresses that certain western cultural, artistic and literary works (for instance, certain poems, novels, stories or pictures) have prejudices, languages and discourses showing Islam as a negative religion and marginalizing it. Al-Shaikh Ali (2015) states the following: "Many people

underestimate the influence of literary and artistic works shaping the popular approaches and mentalities and relevant policies. The newspaper named *Washington Times* published an article entitled "Relieving Fears from Fiction" by Arnaud Borchgrave on 4 October 2004, reflecting the developments regarding Turkey's entrance to European Union (EU) and interpreting the statements of politicians and media. This article referred to a best-selling and award-winning novel entitled *Le Camp des Saints* (1973), which was translated to English under the title *The Camps of Saints* in 1975 and to other languages since that date, and written by a French author. According to Borchgrave, the novel/short story continues selling many copies every year. The possible reason is the fears of Europeans that Europe is being made Muslim or Islamic gradually by approximately 20 million Muslims from Northern Africa, Sub-Saharan Africa, Middle East, Southern and South-East Asia. The author believes that Many Europeans oppose Turkish entrance to the EU, stating that 71 million Muslim Turks can reside anywhere in Europe and occupy the Christian civilizations of Europe. (...)"

Islamophobic Industry and Media

Islamophobic industry does anything and uses the media as an instrument to spread its messages, products or discourses supporting Islamophobia among people. Moreover, the media channels or broadcasting networks spreading the products of the Islamophobic industry are the partners of the game of triggering the Islamophobia. This process does not indicate a buyer-seller relationship where different people advertise their products through panic marketing. Instead, it is based on the mutual benefit relationships where ideological and political orientations agree on bringing the same topic into attention (Lean 2015).

The most important and powerful instrument used to spread Islamophobia in the west is media and press organs. Many television channels, radio stations, newspapers, websites etc. undertake important roles in advertising the products of the Islamophobic industry (see. Said 2007; al-Shaikh Ali 2015). "Review of Islam in Europe by the populist media is possibly the primary element creating Islamophobia." (Cherribi 2015: 95).

Islamophobia in Globalization Process and the Terror Attributed to Islam and Muslims

The terror attributed to Islam and Muslims in regard to the west and actors supporting the Islamophobic industry is considered or even employed as an instrument of justifying Islamophobia, but it is also regarded as the means of fighting against Islamophobia for some groups.

The problem is actually quite complicated. Islamophobia shows itself with terror, conflicts, wars and violence through different styles, contents, discourses, languages, claims and theses, which occurs in relation to the actions, strategies, plans, policies and commercial activities of global actors or powers in the process of globalization.

Islamophobia has turned into a culture and industry that have become more common through the globalization periods. As a result of globalization, it is now possible to mention the concept of global Islamophobia. Considering the presence of Islamophobia, even in certain Islamic countries, the malevolent aspect and problematic side of Islamophobia is clear for Muslims.

Global Islamophobia and terror have made the fears, hatred prejudices and hostility toward Muslims global. It is fair to state that many societies or even the global powers face a "problem of the global state". The most important characteristic of the problem of the global state is possibly the inequality, discrimination, violence, conflict and terror. Accordingly, the state and peaceful approach of Islam should be detailed and reflected against the violence and terror from the problem of the global state (Okumuş 2008).

"It is a fact that Muslims established peaceful environments, which cannot be compared with other religions. This assumption does not aim to reflect that Christianity, Judaism, or any other popular religions are malevolent or violent against Islam. The claim here is that through the social and political orders Muslims established, people understood that Muslims could actually bring peace to the world. Accordingly, mentioning Islam, along with terror is a result of an illusion and certain ideological and political incidents. Terror and violence are associated with Islam due to the policies of including Muslims to the globalization process by the main actors of globalization. It should be noted that the actors here are those who mention Islam with violence. Those who capture the photos of Muslims in the frames of violence in the Middle East actually ensure that they stand before the cameras. There are two important points here: The first is that the terrorist actions performed by certain Muslims in certain places of the world are malevolently exaggerated by the media and internet and reflected in a way that this can be done by all Muslims around the globe, although there is no question that terror is terror or violence is violence, regardless of the dimensions in this regard. The second point here is that attention should be given to the question of what sort of criteria were effective in naming these actions as terrorist acts. It is clear that the aforementioned criteria are quite relative. If the west stigmatizes Muslims' all sorts of defense actions with violence and terror by making a specific or subjective definition regarding terrorism or reflects such a definition in its actions, would it be possible to achieve an anti-terrorist environment based on the global ethical grounds? It is a fact that Muslims still should take lessons from the current state in the world. They have to show the whole globe that they are not terrorists or violent. From any perspective, they can reflect that Islamophobia is totally wrong by using their

practices in line with their historical missions and earning people's hearts. In addition, to contribute to this process, westerners should not form any obstacles before the emergence of peace and Muslims' efforts to show that they are peaceful, and they should accept that Muslims deserve the attitude westerners show one another and efforts should be made to empathize and understand Muslims without forgetting that the greatest issue in the modern times is the tension between the West and Islamic countries¹⁰." (Okumuş 2008).

Benevolent and correct observations will help realize the role of Islam as a universal religion in the efforts to overcome the violent and chaotic environment of the world against global issues as problems. Associating Islam with terrorism in the Islamophobic game that emerged in different forms in the globalization processes is wrong. Therefore, it should be noted that Islam has had no dominant terrorist and violent aspects historically and that the association between Islam and terror has been founded based on the reflection of uneasiness in Islamic societies as a terror to other countries (Okumuş 2008).

Moreover, the association of universal religions with violence and terror in the global state can be explained with the claim that these religions are the alternatives to the negative qualities of global state. Accordingly, the violent and terrorist aspects of the problematic acts from the religious actors can be said to be temporary. A transitional or painful period is happening for the religions and the world. Religions play a key role for people to overcome this period. The most important role will be played by Islam through the dimension of *domestic-global*. Global powers apply certain policies, which result in violence against Muslims, as they realize the primary roles of Islam. Certain people or groups from Muslim societies may show different reactions or acts under the title of religion or any other concepts, which does not justify mentioning Islamic terrorism, indicating terror is common among Muslims or saying that Muslims are integrated into violence and terror. Reviewing violent and terrorist acts with no relation to their original contents, and defining these acts as terrorist incidents from Islam and Muslims do not suit science. There is no question that terror is terror, and violence is violence. These are wrong and malevolent regardless of who conducts. However, defining the violence reflected by a couple of weak people as pure violence or terror and making efforts to oblige Muslims before the entire globe, particularly the European and American societies, prevent people from understanding and terminating incidents in an arena where complicated incidents and games take place. This helps the process of deepening and making the violent and terrorist extensions of globalization and new world order more layered." (Okumuş 2008).

¹⁰ According to Gunter Verheugen, "The greatest issue of the 21st century arises from the tension between the West and Islamic countries." (<http://www.tercumangazete.com/hoku.aspx?id=10661>, 07 October 2004 Thursday).

“The US and other effective political actors of the west should give up defining terrorism subjectively. They define terrorism based on their characteristics, policies, ideologies, powers and authorities, calling anybody terrorist or hero as they wish. This results in double standards and unreliability toward the west. It is inevitable for the state and relevant actors to make necessary efforts to develop universal approaches in regard to terrorism. Moreover, it is a must for US to teach its public about Islam and Muslims in the best way possible. Unfortunately, Americans have negative prejudices against Muslims, although they do not know much about Islam. Accordingly, I would like to stress an interesting point I witnessed in the US, a couple of states of which I visited between January 31 and April 19 of 2007. There is serious propaganda in the US that Islam is the religion of violence, while Muslims are just terrorists. In fact, certain political powers, academics, churches and media in the US mention Islam, along with terror and violence based on prejudices and ideological and political purposes (Davidson, 2003: 71) which causes US people who are already quite ignorant in terms of Islam to have negative ideas toward Islam and Muslims, to consider Muslims highly dangerous for US, and to show hatred to Muslims. This fact is realized by the Muslims in the US and affects them adversely. Moreover, certain books in this regard spread disinformation about Muslims. Certain media groups consider associating Islam with terror as a duty for them. Moreover, it is hard to state that this case is different in Europe. Accordingly, the following questions become significant: 1. Terror and violence are constantly mentioned. Is terror virtually produced in advance and made more real later? Is it commanded by certain international or global centers? 2. Is it possible to overcome terror without analyzing the complicated relationships in the places where terror is mentioned the most or to state that those who conduct terrorism are actually the terrorists? Associating Islam and Muslims with violence and terror by mixing Islam with terrorism, fundamentalism, radicalism, extremism and religiousness deliberately or unintentionally is an obstacle before reflecting the peaceful aspects of Islam. The west should avoid this while Muslims should defend themselves in the correct way. They should explain that Islam and Muslims are actually not anything or anybody to be feared. In conclusion, Islam has great potential and experience in stopping the current violence and terror, thanks to its domestic-global approach. By turning the global state into the domestic-global form, Islam will be able to spread its values to the whole globe thanks to its universal characteristics, to protect its local qualities, and to prevent the violent and terrorist dimensions of the world thanks to its experiences enabling it to coexist with different beliefs, which will maintain their own states based on pluralism. It is important for the global powers to leave Islamic countries to themselves to ensure that Islam can reflect its potential and experience in time and pave the way for peace in the entire globe. Accordingly, Muslim societies will establish liberalist structures in their societies. It is without a doubt that Muslims should avoid violence and terror in a way set by the basic Islamic rules regardless of which state Muslims are in.” (Okumuş 2008).

Conclusion: Islam as the Solution to Islamophobia

This study focuses on understanding the state of Muslims in the Islamophobic game found the following results:

1. Islamophobia or hatred, opposition and hostility toward Islam is a common concept, culture and industry in the west.

2. Accordingly, it is effective in many western countries and even in certain Islamic countries.

3. Historical periods of Islamophobia can be divided as Prophet Muhammad's (p.b.u.h.) efforts to spread Islam in Mecca, the spread of the religion to different geographies and cultures following the Madinah era, Islamization of Andalusia, Crusades, orientalism, and modern and post-modern times.

4. Media, cinema, culture, art and literature are the most important and effective instruments of Islamophobia.

5. At the point of combating Islamophobia, efforts should be made to declare Islamophobia as a crime all over the world and to make legal arrangements for this crime as far as possible in all countries.

6. Westerners should understand that Islamophobia is essentially a serious malevolent issue for them and fight against it. Moreover, they should help the Muslims in their own countries. They should do so to prevent Islamophobia.

7. The Islamophobic game established and set by the western powers evokes the phrase "to be on the horns of a dilemma" for Muslims. The rules of this game are determined in such a way that it becomes meaningful with a "run and catch" ideology. Accordingly, termination of this game for Muslims can happen only through distorting the rules and setting personal rules. In conclusion, understanding the rules of the Lion and Rabbit metaphor reflected by Mawlana can indicate the way for ending this problematic concept for Muslims.

8. Muslims should remember that they should reflect Islam against Islamophobia while playing their game against the game of westerners. These verses should be remembered and what is necessary should be done:

"O you who have believed, believe in Allah and His Messenger... (an-Nisa 4/136).

"Indeed, Allah will not change the condition of a people until they change what is in themselves." (ar-Ra'd 13/11).

9. One of the most important dimensions of the fight against Islamophobia is related to Muslims' unity and acts in line with the Brotherhood ideology. As done by the Organized Parallel Religious Formation and some other groups, Muslims should not place themselves in the core of the global society, support the

Islamophobic games and strategies of the west, and exclude, stigmatize and marginalize other Muslims.

10. Moreover, they should show a clear attitude toward the groups of formations, which are interested in terror or oppression, act contrary to or harm Islam and Muslims, and they should never support or protect them. Western powers should never intervene in whatever happens in the Islamic countries.

REFERENCES

- Abbas, Tahir (2015). "İngiltere'de İslamofobi: 21. Yüzyılda Müslüman Karşıtı İrkçılığın Şekillenışı Konuusunda Tarihe ve Günümüzde Siyaset ve Medya Tartışmaları". *Islamophobia: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito and İ. Kalın. Trans. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, p. 115-131.
- Ahmed, Akbar (2008). *İslâm'a Yolculuk: Küreselleşme krizi*. Trans. Faruk Tuncer. İstanbul: Ufuk Kitap Yayınları.
- Akram, Susan M. and Johnson, Kevin R. (2002). "Race, Civil Rights, and Immigration Law after September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims". *NYU Annual Survey of American Law*. 58/3, p. 295-355.
- al-Shaikh-Ali, Anas (2015). "Sanat ve Edebiyat Kılığına Girmiş İslamofobi Söylem: İlerlemeci Eğitim Yardımıyla Efsane ile Mücadele". *Islamophobia: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito and İ. Kalın. Trans. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, p. 217-254.
- Bauman, Zygmunt (1999). *Küreselleşme*. Trans. A. Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayraklı, Enes and Hafez, Farid (ed.) (2016). *European Islamophobia Report*. Ankara: SETA.
- Beyer, P. (2002). "Globalization". <http://aix1.uottawa.ca/pbeyer/globalization.html>.
- Boztemur, Recep (2002). "Marx, Doğu Sorunu ve Oryantalizm", *Doğu Batı*. 5/20. August-September-October/1 2002, p. 135-150.
- Bulut, Yücel (2002). *Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi*. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Cankar, Louise (2004). "The Impact of the September 11 Attacks and Their Aftermath on Arab and Muslim Communities in the United States". 13 *GSC Quarterly*. Summer/Fall, 2004.

- Cesari, Jocelyne (2015). "Batı'da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasında Bir Mukayese". *Islamophobia: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito and İ. Kalın. Trans. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, p. 63-92.
- Cherribi, Sam (2015). "Bir Saplantının Canlanması: Hollanda, Avusturya ve Almanya'da İslamofobi". *Islamophobia: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito and İ. Kalın. Trans. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, p. 95-114.
- Cole, David (2003). "The New McCarthyism: Repeating History in the War on Terrorism". *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review*. 38/1. Winter, p. 1-30.
- Davidson, Lawrence (2003). *Islamic Fundamentalism*. Westport, London: Greenwood Press.
- Elliot, Andrew (2006). "After 9/11, Arab-Americans Fear Police Acts, Study Finds". *The New York Times*. June 12.
- Esposito, John L. (1999). *The Islamic Threat: Myth or Reality?* Third edition. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Fuller, Graham E. (2012). *İslamsız Dünya*. Fourth Edition Trans. Hasan Kaya. İstanbul: Profil Yayınları.
- Hagopian, Elaine (1975-76). "Minority Rights in a Nation-State: The Nixon Administration's Campaign against Arab-Americans". *Journal of Palestine Studies*. vol. 5. No. 1/2. Fall, 1975 - Winter, 1976, p. 97-114.
- Heck, Robert (2007). "Towards A Sociological Understanding of American Islamophobia". Paper presented in the 70th Annual SSS Meeting (Southern Sociological Society, 10-14 March 2007, Atlanta, USA).
- Kalın, İbrahim (2015). "İslamofobi ve Çok Kültürlülüğün Sınırları". *Islamophobia: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. Ed. J. L. Esposito and İ. Kalın. Trans. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, p. 39-62.
- Lang, Michael (2006). "Globalization and Its History". *The Journal of Modern History*. vol. 78, p. 899-931.
- Lean, Nathan (2015). *İslamofobi Endüstrisi*. Trans. İbrahim Yılmaz. Ankara: DİB Yayınları.
- Le Carré, John (2003). "The United States of America Has Gone Mad". *Times/UK*. Şubat 21 (<http://www.commondreams.org/views03/0115-01.htm>).
- Lechner, Frank J. (1989). "Cultural Aspects of the Modern World-System". *Religious Politics in Global and Comparative Perspective*. Ed. W. H. Swatos. New York: Greenwood Press

- Lewis, Bernard (1982). "The Question of Orientalism". *New York Review of Books*. 24 June 1982.
- Lewis, Bernard (2003). *The Crisis of Islam, Holy War and Unholy Terror*. New York: Modern Library.
- Mardin, Şerif (2002). "Oyantalizmin Hasıraltı Ettiği". *Doğu Batı*. 5/20. August-September-October/1 2002.
- Mazrui, A. (1998). "Globalization: Homogenization or Hegemonization". *The American Journal of Islamic Social Science*. vol. 15. Issue: 3.
- Metin, Sevtap (2014). "Oyun Teorileri Işığında Thomas Hobbes'un Sosyal Sözleşme Kuramının Analiz ve Yorumu". *İÜHFM*. LXXII/1, p. 235-264.
- Nyang, Süleyman S. and Abed-Rabbos, S. (ty.). "Bernard Lewis ve İslamî Araştırmalar: Bir Değerlendirme". *Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi*. Ed. Asaf Hüseyin et al. Second edition. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Okumuş, Ejder (2002). "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı". *Marife*. 2/3. Winter 2002, p. 253-260.
- Okumuş, Ejder (2005). "Secularization and Religion". *Euro Agenda Avrupa Günlüğü*. 4/6, p. 335-356
- Okumuş, Ejder (2007). "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası". *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*. Ed. K. Canatan and Ö. Hıdır. Ankara: Eski Yeni Yayınları, p. 235-257.
- Okumuş, Ejder (2008). "Küresel Durum-Problemi, Evrensel Barış ve İslam". *Diyaret İlmi Dergi*. 44/3. July-August-September 2008.
- Okumuş, Ejder (2012). *Toplumsal Değişme ve Din*. Fourth Edition İstanbul: İnsan Yayınları.
- Okumuş, Ejder (2015a). "İslamofobi: Bir Kötülük Problemi". *Yeni Şafak*. 13.02.2015 <http://www.yenisafak.com/hayat/islamofobi-bir-kotuluk-problemi-2080240>
- Okumuş, Ejder (2015b). "Çağdaş Dünyada Birlikte Yaşama". *No power, ideology or policy can justify the insults on the Peygamber ve Birlikte Yaşama Ahlakı*. Coordinator: Yunus Akkaya. Ankara: DİB Yayınları, p. 101-112.
- Özarı, Çiğdem, Turan, Kemal Kağan ve Ulusoy, Veysel (2016). *Oyun Teorisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pruet, Gordon E. (ty.). "İslam ve Oryantalizm". *Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi*. Ed. Asaf Hüseyin et al. Second edition. İstanbul: İnsan Yayınları.

- Robertson, Ronald (1999). *Küreselleşme*. Trans. Ü. H. Yolsal. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Said, Edward W. (1982). *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*. Trans. Nezih Uzel. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Said, Edward W. (1998). *Kültür ve Emperyalizm*. Trans. Necmiye Alpay. İstanbul: Hil.
- Said, Edward (2001). "The Essential Terrorist". Blaming the Victims: Spurious Scholarship and the Palestinian Question 149. Ed. Edward Said ve Christopher Hitchens.
- Said, Edward (2007). *Medyada İslam*. Trans. Aysun Babacan. İstanbul: Metis Yayınları.
- Stewart, Anne (2003). *Report on Hate Crimes and Discrimination against Arab Americans: The Post-September 11 Backlash, September 11, 2001-October 11, 2002*. Ed. Ibish Hussein. American-Arab Anti-Discrimination Committee.
- Subaşı, Necdet (1999). "Oryantalist Söylemin Sosyolojisi". *Kutsanmış Görüntüler*. İstanbul: Nehir Yayınları.
- Terry, Janice J. (2006). "Arab-American Political Activism and Civil Liberties in the Post 9/11 Era". *American Arabs and Political Participation*. Ed. P. Strum. Washington DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, p. 117-129.
- Taylor, Charles (2007). "The Collapse of Tolerance". *The Guardian*. 17 September 2007. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/sep/17/thecollapseoftolerance> (Access: 25.11.2016).
- Turner, Bryan S. (1985). *Marks ve Oryantalizmin Sonu*. Trans. H. Çağatay Keskinok. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Turner, Bryan S. (1991). *Max Weber ve İslam*. Trans. Yasin Aktay. Ankara: Vadi Yayınları.
- Turner, Bryan S. (2002). *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*. Trans. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Anka Yayınları.
- Waters, Malcolm (1996). *Globalization*. Second edition. London-New York: Routledge.
- Younes, Anna-Esther (2016). "Islamophobia in Germany". *European Islamophobia Report*. Ed. Bayraklı, Enes and Hafez, Farid. Ankara: SETA, p. 182-198.
- <http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir> (Access: 18.11.2016).

- <http://www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada> (Access: 25.11.2016).
- <http://www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459> (Access: 25.11.2016).
- <http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html> (Access: 27.11.2016).
- http://www.hackneyhomes.org.uk/hh-hate_crime_turkish.pdf (Access: 25.06.2007)

المسلمون في لعبة الإسلاموفوبيا*

أ.د. أجدر أوقموش

جامعة أنقرة - كلية العلوم الدينية؛ قسم علم الاجتماع الديني: ejder.okumus@gmail.com

الخلاصة:

لعبة الإسلاموفوبيا أو المخطط ضد الإسلام هي لعبة تحاك من قبل الغرب والولايات المتحدة الأمريكية ضد الإسلام والمسلمين على وجه الخصوص لنشر الكراهية ومعاداة للإسلام. وقد نظمت الجهات الفاعلة والقوى العالمية الغربية هذه اللعبة ضد المسلمين. ورتبها بحيث يكون المسلمون خارج قواعد اللعبة وليس لديهم دور في تحديد قواعدها فهي خارجة عن إرادتهم فأصبحوا أدوات يلعبون الدور الذي يملئ عليهم. وإن كانت أسس الإسلاموفوبيا ترجع من الناحية التاريخية إلى الأزمنة القديمة إلا أنها أصبحت مؤسسية ومتطورة بشكل متزايد في عصر الحداثة وما بعد الحداثة حيث نمت وتعمقت بالتوازي مع وصول المسلمين إلى مستوى القوة الملموسة في الغرب وخارج الغرب. ولكن بعد أحداث ١١ سبتمبر أصبح الإسلاموفوبيا أعمق بكثير. عندما يكون الأمر متعلقاً بالمسلمين تبعد الولايات المتحدة وأوروبا خاصة عن التعددية والتعددية الثقافية. إن هذا البحث يتناول ما يتعرض له المسلمون من مشكلات كالإسلاموفوبيا من منظور أنه مخطط. الهدف من هذا البحث محاولة فهم وضع المسلمين تجاه مخطط الإسلاموفوبيا التي تسيرها المنظومة العالمية الغربية..

الكلمات المفتاحية: الإسلاموفوبيا، الإسلام، مناهضة الإسلام، اللعبة، الإرهاب، القوى العالمية

İslamofobik Oyunda Müslümanlar

Özet

İslamofobia oyunu veya İslamofobik oyun, özellikle Batı'da ve ABD'de İslam'a ve Müslümanlara karşı nefreti, karşıtlığı, düşmanlığı, yani antiislamizmi konu edinen bir oyundur. Batı temelli küresel aktörler ve güçler, bu oyunu Müslümanlara karşı düzenlemişlerdir. Öyle düzenlemişlerdir ki, Müslümanlar, kendi iradelerinin dışında kurulan ve kurallarının konulmasında rol sahibi olmadıkları bu oyunda figüran olmak durumunda kalmaktadırlar. Tarihsel kökenleri çok gerilere gitse de, modern ve postmodern dönemde gittikçe kurumsallaşan ve endüstrileşen İslamofobi, Müslümanların Batı'da, Batı dışında ve Batı için güçlü, gücü/etkisi hissedilir denilebilecek düzeye gelmesine paralel olarak artmış, derinleşmiştir. Fakat 11 Eylül olaylarından sonra İslamofobi, çok daha derinleşmiştir. Müslümanlar söz konusu olduğunda özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da çoğulculuk ve çok-kültürlülük yaklaşımından uzaklaşmaktadır. İşte bu çalışma, Müslümanların muhatap kılındığı İslamofobi gibi bir kötülük problemini oyun bakışı temelinde konu edinmektedir. Çalışmanın amacı, küresel Batılı aktörler tarafından oynanan İslamofobik oyunda Müslümanların durumunu anlamak ve anlamlandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, İslam, antiislamizm, oyun, terör, küresel güçler

* بحث في ندوة الإسلاموفوبيا والإرهاب الدولي، كلية العلوم الإسلامية، جامعة بارتين، ٠٢-٠١ ديسمبر ٢٠١٦. المحررت. كيجين وجنيد أيدن. بارتين / تركيا: جامعة بارتين. كلية العلوم الإسلامية. المنشورات. ٢٠١٧، ص. ٤٧-٢١.

وهذه هي الترجمة العربية للدراسة بعنوان "İslamofobik Oyunda Müslümanlar" التي نشرت في العدد السادس من مجلة الإلهيات الأكاديمية. (أجدر أوقموش، المسلمون في لعبة الإسلاموفوبيا، الإلهيات الأكاديمية، ٢٠١٧، العدد: ٦، ص ٣٧-٦٨). من الواجب أن يستند في الاقتباس إلى المقالة التركية.

The Muslims in the Islamophobic Game

Abstract

The Islamophobia game or the Islamophobic game is a game/play about the hate, contrast, and hostility against Islam and the Muslims, that is, antiislamism especially in the West and in the USA. Western-based global actors and forces have organized this game against Muslims. They have organized so that Muslims are supposed to be extrinsic in this game, which is established outside their own will and does not have a role in the establishment of their rules. Islamophobia, which has become increasingly institutionalized and industrialized in the modern and postmodern era although their historical origins go back to the very end, has grown and deepened in parallel with the fact that Muslims have come to the point where they can be said to be and their might and dominance is sensible in the the West, outside the West and fort he West. But after the events of September 11, Islamophobia has become much deeper. In the case of Muslims, the approach of pluralism and multiculturalism especially in the United States and Europe, is moved away from. This work considers a problem of evil such as Islamophobia, which Muslims are the object of it, on the base of the view of the game. This study aims understanding position of Muslims in the Islamophobic game played by global Western actors and to give the meaning of it.

Keywords: Islamophobia, Islam, antiislamism, game, terror, global powers

المدخل:

الإسلاموفوبيا هي: عداة وعنصرية وكرهية وحكم مسبق تجاه الإسلام والمسلمين. إن الخوف والكرهية من الإسلام والمسلمين يتسبب في التحيز ضد المسلمين والتمييز والتغريب والوصم والإقصاء والكرهية والإذلال والعدوان والعنف والفقير الثقافي وعدم التعددية والعداء وما شابه ذلك.

إن لعبة الإسلاموفوبيا هي لعبة موضوعها الخوف من الإسلام والمسلمين والحد الذي تسبب فيه هذا الخوف خاصة في الغرب والولايات المتحدة الأمريكية وأيضاً في الدول الأخرى التي يكون فيها الأفراد والجماعات المعادية للإسلام مؤثرين. وقد نظمت الجهات الفاعلة والقوى العالمية الغربية هذا المخطط ضد المسلمين. ولقد خططوا له بحيث يكون المسلمون خارج قواعد اللعبة وليس لديهم دور في تحديد قواعدها فهي خارجة عن إرادتهم فأصبحوا أدوات يلعبون الدور الذي يملئ عليهم.

ولإن كانت أسس الإسلاموفوبيا ترجع من الناحية التاريخية إلى الأزمنة القديمة (al-Shaikh-Ali 2015) إلا أنها أصبحت مؤسسية ومتطورة بشكل متزايد في عصر الحداثة وما بعد الحداثة حيث نمت وتعمقت بالتوازي مع وصول المسلمين إلى مستوى القوة الملموسة في الغرب وخارج الغرب. ولكن بعد أحداث ١١ سبتمبر أصبح الإسلاموفوبيا أعمق بكثير. عندما يكون الأمر متعلقاً بالمسلمين بتعدد الولايات المتحدة وأوروبا خاصة عن التعددية الثقافية.

يتعرض المسلمون اليوم في أمريكا وأوروبا الغربية لأقصى ما يمكن أن تصل إليه الإسلاموفوبيا ويعايشون ذلك. في هذا السياق يمكن القول إن الإسلاموفوبيا هي مشكلة مؤذية ومريرة يتعرض لها المسلمون. تجدر الإشارة إلى أن كراهية الإسلام موجودة واقعاً في الدول الإسلامية وغيرها من المجتمعات غير الغربية

التي تحاكي التغريب وتقلد القوى الغربية وتفهم مغامرة الحداثة على أنها تغريب وتحاول تطبيقه في مجتمعاتها. في مسيرة الإسلاموفوبيا أصبح المسلمون في الواقع أدوات في هذه اللعبة. أحدثت لعبة الإسلاموفوبيا علاقة من نوع جديد. في هذه العلاقة يعد الغرب والغربيون أنفسهم الأساس والمركز ويعدون المسلمين الآخر.

إن هذا البحث يتناول ما يتعرض له المسلمون من مشكلات كالإسلاموفوبيا من منظور أنه مخطط. الهدف من هذا البحث محاولة فهم وضع المسلمين تجاه مخطط الإسلاموفوبيا التي تسيرها المنظومة العالمية الغربية.

يزداد عدد المؤلفات المتعلقة بالإسلاموفوبيا ويتراكم وذلك بعدة لغات مختلفة مثل الألمانية، الفرنسية، الهولندية، الصربية، الإيطالية، الدنماركية، والإسبانية وعلى الأخص الإنجليزية. وهذا يدل في الوقت نفسه على أن الإسلاموفوبيا قضية مطروحة وواقع مهم لا سيما في الأراضي والمجتمعات غير الإسلامية. ومن الطبيعي أن تكون قضية مطروحة في ساحة الدول الإسلامية والدول غير الغربية وأن يجري حولها مناقشات وأبحاث.

مخطط الإسلاموفوبيا:

يعود مصطلح الخوف من الإسلام أو الإسلاموفوبيا إلى العصور القديمة بدءاً من تبليغ سيدنا محمد ﷺ دعوته في مكة وسيادة الإسلام في الأندلس وحتى الحروب الصليبية، وفي عالمنا اليوم يعني المصطلح: المعارضة والخوف والكرهية والتمييز والتهميش تجاه المسلمين. تجدر الإشارة إلى أن عقلية وثقافة وصناعة الإسلاموفوبيا بدأت في ازدياد في المجتمعات الغربية بدءاً من أحداث ١١ سبتمبر في الولايات المتحدة الأمريكية ثم ٧ يناير، أي حادث شارلي إيدو في فرنسا، حيث أحدثت موجات زلزالية تسببت في تعميق وترسيخ الفكرة. إن تطوير الغرب وتسويقه للخوف من الإسلام لأن الغرب هو الموجد والمطور والمعمق لها والذي أسهمت فيه بعض الجماعات والمنظمات الإسلامية من خلال ما يفعلونها فإن ما يفعلونه كان سبباً في بداية الأمر لنشر الرعب والخوف من الإسلام في الدول الغربية ومن ثم تحويل هذا الخوف إلى كراهية ثم إلى عداوة ثم إلى استعمال القوة ثم إلى تعدد وعدوان.

يمكن القول إن الإسلاموفوبيا صار سلعة رائجة ذات طابع مؤسسي وصناعي وبدأ الترويج لها من خلال المجال السينمائي وصناعة الأفلام ووسائل الإعلام (الصحف، المجلات، التلفزيون، الإنترنت، إلخ) والروايات، والدراسات الأكاديمية، كما يظهر في عمل هنتنغتون في صراع الحضارات وأعمال لويس الذي يظهر فيه المسلمين على أنهم مرتبطون بالإرهاب. والتدخل العسكري والسياسي والثقافي في أفغانستان والعراق وسوريا والهجوم على المساجد في شتى دول أوروبا وحركة بكيدا Pegida (الوطنيون الأوروبيون ضد أسلمة الغرب Patriotic Europeans Against the Islamization of the West) الألمانية التي أنشئت في أغسطس ٢٠١٤ والسلوك المناهض للإسلام في الدول الأوروبية كهولندا والدنمارك وهلم جرا. ومثل مواقف الولايات المتحدة حيال الإسلاموفوبيا. (Younes 2016) فصارت الإسلاموفوبيا صناعة وسلعة رائجة ذي خاصية مؤسسية ضد

المسلمين. (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b; Said 2001).

قد يظن أن الإسلاموفوبيا عبارة عن لعبة. إحدى أطراف هذه اللعبة فيما يرى للناس هم ممثلون من غير المسلمين وخاصة غير المسلمين من الغربيين والطرف الآخر مسلمون لكن الحقيقة أن الذين أحدثوا قواعد اللعبة هم القوى العالمية والغربية. لذا فإن علينا أن نتناول الإسلاموفوبيا من منظور نظرية المخطط من حيث المحتوى والأبعاد.

مخطط الإسلاموفوبيا هي لعبة أنشأها أولئك الذين لديهم عقلية ونظرية صراعية من قبل ومن بعد هنتنغتون. في حين أن الإسلاموفوبيا وضعت موضع التنفيذ من قبل المتصارعين إلا أن اللعبة مؤسسة على الصراع والعنف من طرف نفس الأشخاص.

النموذج الأمريكي في لعبة الإسلاموفوبيا^(١):

في الآونة الأخيرة تواصل الولايات المتحدة صناعة الإسلاموفوبيا والعمل عليها وتشغيلها بشكل مكثف. لذلك من المفيد الإشارة إلى بعض جوانب الخوف من الإسلام ومعاداة الإسلام في الولايات المتحدة.

الإسلاموفوبيا قبل ١١ سبتمبر:

يستند الإسلاموفوبيا في الولايات المتحدة على ما قبل أحداث ١١ سبتمبر ٢٠٠١ بزم طويل. وإن من أهم الأدلة على ذلك هو الإعلام والأفلام المنتجة من قبل هوليوود. ففي بعض هذه الأفلام، المسلمون سيئون، خطرون، عنيفون، ميمتون، إرهابيون، إلخ. وبالتالي فهي محاولة لإنشاء إسلاموفوبيا. بالإضافة إلى ذلك، لعبت وسائل الإعلام الأمريكية منذ البداية دوراً مهماً ورئيساً في تشكيل الإسلاموفوبيا بمعلومات كاذبة وأخبار سيئة عن الإسلام والمسلمين.

وفوق ذلك فإن السياسة التي تنهجها الحكومات الأمريكية ضد المسلمين والتي تتجلى منذ زمن طويل في فكرة الإسلاموفوبيا تظهر الموقف المعادي للإسلام. وعندما نظرت إلى الخلفية التاريخية لمعاداة الإسلام في أمريكا، سيكون من الممكن رؤية أي نوع من المواقف يواجهها المسلمون هناك (Okumuş 2007).

من الناحية التاريخية، كلما حدثت أزمة في الشرق الأوسط أصبح العرب الأميركيون أقلية مهمشة وفي وضع حرج. بعد الحروب العربية الإسرائيلية في عامي ١٩٦٧ و ١٩٧٣، وجد العرب الأميركيون أنفسهم يفتقرون إلى وسائل مكافحة طوفان العنصرية المعادية للعرب من الإعلام ومن غالبية المجتمع الأمريكي. الهجمات كانت في الواقع اجتماعية تأخذ شكل معاداة العرب والإرهاب العرقي والقوالب النمطية العنصرية والوصم وأحياناً الهجمات الجسدية (Terry 2006: 117).

بعد حادثة أولمبياد ميونيخ في سبتمبر ١٩٧٢^(٢)، أصدرت إدارة نيكسون توجيهات تحتوي على عدد من

(١) هذا الجزء من البحث مستمد من مقالة الكاتب السابقة "الإسلاموفوبيا ومناهضة الإسلام في الولايات المتحدة الأمريكية: قبل وبعد ١١ سبتمبر" (٢٠٠٧).

(٢) مقتل ١١ رياضياً إسرائيلياً في عملية إنقاذ قوات الأمن الألمانية لهم كانوا رهائن في يد مجموعة من الفلسطينيين في قرية ميونيخ الأولمبية عام ١٩٧٢.

التدابير تحت الاسم الرمزي «عملية بولدر». ويقال إن هذه التوجيهات التي كان لها عواقب سلبية خطيرة على المسلمين بما في ذلك القيود المفروضة على التأشيرات قد صدرت بطلب من قبل القوات الصهيونية وإسرائيل وضغوطاتها (Hagopian, 100-101).

يمكن القول إن «عملية بولدر» التي أطلقتها إدارة نيكسون كانت محاولة مبكرة من قبل الحكومة الأمريكية تستهدف العرب المقيمين في أمريكا ليتم التحقيق معهم وقطع نشاطهم السياسي فيما يتعلق بالشرق الأوسط. في الواقع ومع إدارة نيكسون كانت الحكومة الرسمية في أمريكا تنظر إلى المجتمعات خاصة الناطقة بالعربية منها بعين الريبة. وعلى أساس هذا النهج حاولت تطوير علاقة سلبية مع الدول العربية والمسلمين المقيمين في أمريكا وخاصة المواطنين العرب منهم. ومن خلال تبنيها لسياسات مؤيدة لإسرائيل تم تعريف المسلمين الفلسطينيين ومحاولاتهم في صد العدوان على أنها «إرهاب إسلامي» وبهذه الطريقة شرعنت الانتهاكات المتعلقة بالحقوق المكفولة دستورياً للمواطنين الأمريكيين خاصة الذين هم من أصل شرق أوسطي والمسلمين المقيمين هناك. منحت المبادئ المذكورة آنفاً السلطة لمكتب التحقيقات الفيدرالي (إف بي آي) الحق في التحقيق مع أشخاص «من أصول عربية» لتحديد علاقاتهم المحتملة مع الأعمال الإرهابية المتعلقة بالصراع العربي الإسرائيلي. كما استمع مكتب التحقيقات الفيدرالي على الفور إلى محامي ديترويت الشهير بعبدان جبارة ثم رئيس رابطة خريجي الجامعة العربية الأمريكية (Akram ve Johnson, 2002; Hagopian 1975-76: 101-102).

في السبعينيات اتخذ كارتر خطوات مختلفة ضد الإيرانيين وإيران رداً على طلب المواطنين الأمريكيين

المحتجزين كرهائن في طهران. فأخذ مسلمون آخرون نصيهم من هذه الخطوات وتأثروا بها.

في الثمانينيات شملت السياسة الخارجية لإدارة ريجان الحرب على «الإرهاب». فادعت أن ليبيا كانت لديها أفعال إرهابية وتم ضرب ليبيا. وفي هذا المناخ العام تم شن نوع من التخريب والعنف ضد المسلمين في أمريكا وتم أيضاً شن هجمات مختلفة ضد مراكز التجمع والمساجد والمكاتب والبيوت (Akram ve Johnson 2002).

ومثال آخر هو اغتيال ناشط سياسي عربي أمريكي في عام ١٩٨٥ إثر حادثة اختطاف طائرة من قبل لبناني شيعي وموجة العنف الموجهة ضد المسلمين بما في ذلك تخريب المراكز الثقافية والدينية. كان اختطاف هذه الطائرة من قبل شيعي لبناني في الواقع احتجاجاً على التدخل الأمريكي والأوروبي في لبنان وقصف إدارة ريجان لليبيا عام ١٩٨٦. وفي هذه المرحلة تعرض المسلمون لهجوم على المراكز والجوامع والمنظمات التي أسسوها. على سبيل المثال تم حرق مسجد في هيوستن وأشعلت فيه النيران. انفجرت قنبلة في مكتب اللجنة الأمريكية العربية لمكافحة التمييز في بوسطن وأصيب شرطيان بجروح بالغة. وألقيت قنبلة أخرى في مكتب آخر للجنة نفسها وقتل مديره التنفيذي المحلي.

بعد غزو الكويت في التسعينيات ركزت الإدارة الأمريكية على العراق وقائده من منطلق سياسة «الحرب على الإرهاب» التي تبنتها. في هذه المرحلة تم فرض ضغوط مختلفة على المسلمين بما في ذلك القادة والنشطاء والمتظاهرين وما إلى ذلك وقد استجوبهم مكتب التحقيقات الفيدرالي. وسعت الحكومة الفيدرالية لإغلاق مكاتب منظمة التحرير الفلسطينية في الولايات المتحدة، وتابعت دائرة الهجرة والتجنيس في الوقت نفسه إلى

إبعاد المسلمين الفلسطينيين الذين ليسوا مواطنين أمريكيين (Akram ve Johnson 2002). بالإضافة إلى ذلك تعرضت شركات ومؤسسات مجتمعية عربية ومسلمة للقصف والنهب والعنف (Akram ve Johnson 2002). واستمرت سياسة الخوف من الإسلام ومعاداة الإسلام والتي طورتها أميركا ضد المسلمين على مستويات معينة خلال حرب الخليج عام ١٩٩١.

في ١٩ أبريل ١٩٩٥ وبعد حادثة تفجير مبنى فيدرالي في أوكلاهوما تم إعلان المسلمين متهمين مع أن الذي قام بالتفجير كان أميركياً غير مسلم مما يدل على أن أميركا تعزز وتقوي الإسلاموفوبيا والعداء للإسلام (Heck 2007).

وتجدر الإشارة أيضاً إلى أن ما يُعرف باسم «الدليل السري»، حيث يتم اعتقال أي شخص بتهمة الإجرام أو الإرهاب، مع حق عدم التصريح بالتهم الموجهة إليه، وكيف أدى استعمال هذا الحق في مرحلة الإسلاموفوبيا إلى ازدياد ضغط الإدارة الأمريكية على المسلمين، حيث استهدفت دائرة الهجرة والتجنيس المسلمين خصوصاً مستخدمة هذه الدليل السري. حتى عام ١٩٩٩ كانت هناك ٢٥ حالة أدلة سرية في الولايات المتحدة. في هذا السياق تعتبر حالة مازن نجار وأنور خدام مثالية وقد شهد هذان الشخصان أطول مدة اعتقال بسبب الأدلة السرية. وقد سُجن نجار للمرة الأولى في أيار / مايو ١٩٩٧ واحتُجز لمدة ٥, ٣ سنوات وتم سجن حدام لمدة أربع سنوات. كان نجار محرراً في مجلة World and Islam Studies Enterprise (WISE) وهي مؤسسة فكرية أنشئت في فلوريدا. فألقت دائرة الهجرة والتجنيس القبض على «نجار» واستجوبته استناداً للأدلة السرية. وكان أنور خدام أستاذاً للفيزياء بجامعة الجزائر وعضواً في البرلمان الجزائري. ولكونه عضواً في جبهة الإنقاذ الإسلامية (FIS) اشترك في الانتخابات في الجزائر وفاز. لكن وقعت الأحداث المعروفة فيما بعد. دخل خدام الولايات المتحدة بتأشيرة لغير المهاجرين في عام ١٩٩٢ وطالب لاحقاً باللجوء. أخذته دائرة الهجرة والتجنيس إلى الحجز واستجوبته بناء على الدليل السري. في كلتا الحالتين تم التعامل مع أدلة غير موثوق بها، وبعد المدة المذكورة أعلاه تم الإفراج عنها. يجب أن نبين أن هناك أحداثاً أخرى مماثلة (Akram ve Johnson 2002).

١١ سبتمبر والإسلاموفوبيا:

يمكن عدّ أحداث ١١ سبتمبر ٢٠٠١ نقطة تحول في التاريخ الأمريكي. فقد لعبت أحداث ١١ سبتمبر دوراً حاسماً في التغييرات الرئيسة في السياسة الداخلية والخارجية للولايات المتحدة. المسلمون هم المخاطبون (المتأثرون) الرئيسيون لهذا التغيير. بدأت الإدارة الأمريكية في تطوير سياسة قائمة على «الشك» و«القمع» و«العنف» ضد المسلمين في أميركا وخارج أميركا من خلال تحميلهم مسؤولية «الإرهاب الإسلامي» في أحداث ١١ سبتمبر.

في الواقع أصبح العنف بشكل عام لا سيما الصراع والإرهاب والعدوان أخطر أبعاد العولمة في عالم اليوم. لا يمكن تقييم هجمات ١١ سبتمبر بشكل مستقل عن العولمة. ومع هذه الأحداث بدأت العولمة والعنف والإرهاب أكثر قوة مع طابع «العنف الدولي» أو «الإرهاب الدولي» (Okumus 2007).

بعد أحداث الحادي عشر من سبتمبر وانطلاقاً من السياسة المتبعة بدأ الحديث عن الإسلام والمسلمين مقترناً بالإرهاب بشكل مستمر وأكثر كثافة من ذي قبل. في هذه المرحلة تم اتباع سياسة توحى بشكل مباشر أو غير مباشر بأن الإسلام هو دين العنف والإرهاب. في التحليل الأخير تم خلق خوف عميق من الإسلام بجعله جنباً إلى جنب مع الإرهاب. اليوم يمكن القول إن مجموعة كبيرة من الأمريكيين قد أصابهم هذا الخوف من الإسلام. لقد أثر الخوف من الإسلام سلباً على علاقة الشعب الأمريكي بالمسلمين. فالحكومة الأمريكية هي المسؤول الرئيس في تشكيل هذه الفوبيا؛ لأنها تتبع سياسة أكثر قمعية تجاه المسلمين تحت تأثير الإسلاموفوبيا (Okumuş 2007).

كما أظهرت الأبحاث بعد الحادي عشر من سبتمبر أن الرأي العام الأمريكي أصيب بحالة فوبيا أكبر من ذي قبل تجاه الإسلام والمسلمين. إن الخوف من الإسلام لدى الشعب الأمريكي في أبعاده بدأ يرى في المسلمين تهديداً محتملاً خطراً وقاتلاً إرهابياً أكثر من النازين، والدين الإسلامي ديناً شيطانياً (Cainkar 2004).

أهم نتيجة للإسلاموفوبيا: معاداة الإسلام:

بعد الهجمات الإرهابية في ١١ سبتمبر ذهبت الإدارة الأمريكية إلى عدد من الإجراءات المحلية المتعلقة بالتشريعات والإدارة والقضاء تحت مسمى الأمن القومي والحرب على الإرهاب. يمكن القول إنه تم اتباع سياسة تستند على الإسلاموفوبيا في الولايات المتحدة الأمريكية. نتيجة سياسة الإسلاموفوبيا التي تنهجها النخبة الحاكمة وغير الحاكمة، الرسمية وغير الرسمية على السواء في الولايات المتحدة أصبح الخوف من الإسلام واقعاً ملموساً بين الشعب الأمريكي وجعلت الإدارة الأمريكية وبعض الأمريكيين يعادون الإسلام ويضطهدون المسلمين بشكل واسع النطاق وأنتج أيضاً وصمهم وتهديدهم والتمييز ضدهم واتخاذ مواقف عنصرية وسلوك سيئ تجاههم مثال على ذلك: الهجوم على المساجد، وإهانة المحجبات ومضايقتهن، بل الهجوم عليهن^(٣) وقطع العلاقات مع الجيران المسلمين وعدم السماح للأطفال بأن يكونوا مع أطفال مسلمين. يمكن القول إن أهم نتيجة للإسلاموفوبيا هو معاداة الإسلام. يبدو أن أهم انعكاس لمعاداة الإسلام هو العنصرية ضد المسلمين وخاصة العرب منهم (Akram ve Johnson 2002: 301-313). كما أن الإسلاموفوبيا جلبت التمييز وإساءة المعاملة ضد المسلمين في المؤسسات الرسمية. واجهت الولايات المتحدة المواطنين الأمريكيين المسلمين بممارسات تمييزية وإجراءات من أمثال أنظمة التسجيل وبصمات الأصابع ومدة التأشيرات والمراقبة والإبعاد عن العمل وإلغاء تصاريح العمل^(٤) ومداومة المنازل وأماكن العمل والاعتقالات والمقابلات

(٣) في حادثة شاهدها مسلم في نيويورك حيث قام رجل أميركي بالضغط والتحرش والصراخ لمجموعة من النساء المسلمات كانت إحداهن تقود السيارة فهربن خائفات ظنا منهن أنهن قد نجون فلما وقفن في الموقف فإذا بهن يتعرضن للهجوم من قبل نفس الشخص حيث قام بخدش وجه المرأة وبشد حجائها.

(٤) في لاس فيجاس إحدى مدن ولاية نيفادا في عام ٢٠٠٧ تم إلغاء تصريح عمل أستاذ جامعي تركي الجنسية (مستوى تدينه منخفض نسبياً أو غير متدين بالشكل المعهود شعبياً) لاشتراكه في العمل والإقامة مع فلسطيني (مستوى تدينه منخفض نسبياً أيضاً أو غير متدين بالشكل المعهود شعبياً) وأوجدت العديد من الصعوبات خلال فترة تقديمه لتصريح العمل من جديد ثم فصل من عمله في الجامعة بسبب عدم وجود تصريح للعمل عنده.

السيئة (Cainkar, 2004)^(٥). في هذا الصدد يمكننا أن نذكر أولاً الإجراءات الأمنية. ومن جملة الإجراءات السيئة مراقبة المسلمين الذين تم استجوابهم وإخضاعهم لفحص الهوية وسجنهم ومداومة بيوت المسلمين^(٦)، فتمت مراقبة الجوامع وممارسة الضغط على المسلمين والعنف ضدهم حتى طردهم، وفي مؤسسات ومنظمات رسمية أخرى يتعرض المسلمون من قبل بعض المسؤولين لمعاملات سيئة من حين إلى حين. على سبيل المثال من المعروف أن المرأة المحجبة تواجه صعوبات في تقديم طلب للحصول على رخصة قيادة^(٧) وفي المدارس يوجد تمييز ضد الطالبات المسلمات من قبل بعض الأساتذة ومنعهن من تغطية رؤوسهن، حتى إن بعض الطلاب لديهم وجهة نظر سلبية تجاه الطلاب المسلمين. وغير ذلك مما يتعرض له المسلمون من هجوم عليهم من قبل بعض الأمريكيين ما يؤدي إلى قتلهم أحياناً^(٨). أضف إلى ذلك الإجراءات التي يتعرض لها القادمون من بعض الدول الإسلامية في المطارات قبل الصعود إلى متن الطائرة. من كثرة تفتيشهم وإنزالهم من الطائرة تحت مسمى المشتبه فيهم ومغادرة بعض الركاب الطائرة بذريعة أن: «هناك عرباً على هذه الطائرة فلن أقوم بالركوب!» وما شابه ذلك من نفس المواقف والسلوكيات التي تدل على الإسلاموفوبيا. باختصار قد تم تطوير مواقف وسلوكيات سيئة على أساس العنصرية والتمييز ضد المسلمين دينية وتعليمية ومواصلا وعسكرية وأمنية واقتصادية وسياسية واجتماعية إلخ (Stewart 2003). بسبب هذا كله ترسخت الندية ضد المسلمين بشكل أوضح وأعمق، وصاروا يمثلون «الآخر» داخل المجتمع.

سيكون من المفيد تناول بعض الجوانب باختصار لفهم أبعاد الخوف من الإسلام ومعاداة الإسلام. على سبيل المثال بعد ١١ سبتمبر يعد نظام التسجيل الخاص بإجراء تحفظاً ضد المسلمين. هذا النظام هو برنامج التسجيل الخاص للحكومة الأمريكية ويعرف بنظام تسجيل دخول وخروج القومي (NSEERS). في ١١ سبتمبر ٢٠٠٢ تم إدخال هذا النظام حيز التنفيذ في دائرة الهجرة والتجنيس (INS) ومن ثم في وزارة العدل. يجب أن يخضع الأجانب غير المهاجرين وفقاً لهذا النظام لسلطات الهجرة الأمريكية مثل أخذ البصمات والتصوير والإجابة على الأسئلة والموافقة على الإبلاغ الروتيني. لقد كان تأثير نظام التسجيل الخاص على الأشخاص التابعين لهذا النظام عميقاً. ووفقاً لوزارة الأمن الداخلي وحتى ١ يونيو ٢٠٠٣ تم تسجيل ٨٢،٨٨٠ شخص يعيشون في الولايات المتحدة بشكل خاص. وقد تم ترحيل عدد كبير منهم وتعرض بعضهم لمعاملة مختلفة على سبيل المثال بعضهم اعتقل إلخ (Cainkar 2004).

(٥) (Cainkar, 2004) لقد تعرض ما لا يقل عن ١٠٠,٠٠٠ شخص بالذات لمثل هذه الإجراءات من العرب والمسلمين في أمريكا.
 (٦) في أبريل / نيسان ٢٠٠٧ في ولاية أوهايو جاء شخصان إلى منزل طالب دكتوراه ناجح (عربي) فقدا أنفسهما كموظفين وتفقدوا الهوية والجواز وانصرفا. كيفية العواقب المترتبة على هذا واضحة فإن الطالب الذي جاء إلى مكتب الجامعة بعد هذا الحدث لا يزال متأثراً بما عايش.
 (٧) وقع مثل هذا الحادث في باتون روج عاصمة ولاية لويزيانا في عام ٢٠٠٤. وذكر أن امرأة مسلمة (تركية) كانت قد تقدمت إلى القسم المعني للحصول على رخصة قيادة تعرضت لمعاملة سيئة من قبل موظفة تعمل في القسم ولم تتمكن من الحصول على رخصة قيادة بسبب حجائها حيث صرحت الموظفة نفسها بذلك. وأبلغت المرأة زوجها اللذين تضررا سلباً من الحادث السلطات في القسم على الفور واعتذرت لها وتم قبول طلبهما. قد يبدو هذا الحدث عادياً للوهلة الأولى. لكن حقيقة أن مثل هذه الحوادث تحدث في بلد كالولايات المتحدة حيث الحرية والديمقراطية. ولما لها من تأثيرات سلبية خطيرة على الناس فإن تفسير هذا ليس بالأمر الهين في بلد يمكن المسلمين فيه أن يارسوا عباداتهم بحرية وليس فيه حظر على ارتداء الحجاب.
 (٨) على سبيل المثال قتل مواطن أمريكي في أرينوزا سيخياً قدم من الهند بسبب لحيته وعامته ظناً منه أنه عربي بدعوى السعي للانتقام لبلده (Akram ve Johanson, 2002: 296).

تطبيق التأشيرة لغير المهاجرين بعد ١١ سبتمبر هي من إجراءات إسلاموفوبيا المعادية للإسلام. فقد تأثر المسلمون بشكل كبير من هذه الممارسة. وقد أثر هذا على طلب التأشيرة بشكل أكثر سلبية خاصة للطلاب والباحثين الزائرين والمحاضرين الضيوف ومن لديهم منح دراسية والمرضى والمصابين بالسرطان والفنانين والموسيقيين ورجال الأعمال إلخ (Cainkar 2004).

هناك تطورٌ آخر سيءٌ ضد المسلمين هو الكراهية والبغض القائمة على التحيز (hate crimes). عانت المجتمعات الأمريكية المسلمة من سلبيات مثل الكراهية والبغض والافتراء والتمييز في العمل. في غضون الأيام السبعة الأولى التي أعقبت ١١ سبتمبر قدمت تقارير إلى مجلس العلاقات الإسلامية الأمريكية CAIR ٦٤٥ من قبل العرب والقادمين من جنوب آسيا عن «أحكام محسومة مسبقاً وأحداث مغرضة وجرائم كراهية». استمرت هجمات الكراهية والبغض في عام ٢٠٠٣ وما بعده. على سبيل المثال في ٥ أكتوبر ٢٠٠٣ تعرضت امرأة مسلمة للهجوم من خلفها في فيرجينيا سيرينغفيلد. صاح الشاب المعتدي الأبيض قائلاً «أنت إرهابية خنزيرة» ثم هرب. وفي سبتمبر ٢٠٠٣ هاجم أحد من مشغلي النار مسجداً في جورجيا (Cainkar 2004). يمكن القول إن معاداة الإسلام التي تسببت في الخوف من الإسلام في أمريكا كان لها تأثير سلبي على المسلمين من ناحية القلق والخوف وعدم الإحساس بالأمان. فإن بعض المسلمين الذين كانوا يعيشون هناك منذ سنوات قد عادوا إلى بلادهم بسبب النهج السلبي للأميركيين تجاه المسلمين.

الإسلاموفوبيا أكثر ما أضرت بالعرب المقيمين في أمريكا. عند هذه النقطة يمكن ذكر الباكستانيين والإيرانيين بعد العرب. إن صورة العرب كانت سيئة جداً عند الشعب الأمريكي لدرجة أن العرب غير المسلمين هم أيضاً كانوا عرضة للعواقب السلبية لهذه الصورة السيئة.

من الملاحظ أيضاً أن بعض المسلمين قد غيروا أسماءهم بسبب المواقف المعادية للإسلام من قبل الشعب الأمريكي. مواقف الأمريكيون المتشككة تجاه المسلمين انعكست على علاقات الجوار وفي أماكن العمل إلخ. مع معاداة الإسلام التي أنتجها الإسلاموفوبيا صار المسلمون موسومين ومشتبهاً فيهم من قبل الأمريكيين. هذه النتيجة مهمة جداً في فهم الحالة الراهنة للمسلمين في أمريكا. وقد وصف بعض المؤلفين هذا الوسم والنهج السلبي باسم «مكارثية جديدة» (New Mc Carthyism) (Cole, 2003). في الواقع وكما يقول جون لو كاريه فإن أمريكا مثل زمن مكارثي تفقد ميزتها بشكل منهجي ألا وهي الحرية والتي جعلت من أمريكا جاذبية عالمية (Le Carre 2003).

بعد ١١ سبتمبر نشرت الإدارة الأمريكية الخوف من الإسلام بين المجتمع من ناحية سياسة «الحرب على الإرهاب» ومن ناحية أخرى وضعت قوانين ولوائح جديدة واتخذت بعض القرارات التي تحد من حقوق المسلمين. تاريخياً كان للقوالب النمطية للمسلمين بما في ذلك العرب تأثير كبير على قانون الهجرة والسياسة. وتستند سياسة «الحرب على الإرهاب» التي تم تطويرها بعد ١١ سبتمبر على إجراءات سابقة لمكافحة الإرهاب (Akram ve Johnson 2002: 355).

باختصار بعد أحداث ١١ سبتمبر حدثت تطورات خطيرة أدت إلى التضييق على المسلمين الذين يعيشون في أمريكا. لو اختصرناها بشكل جامع لا بد أن نذكر أنه وقعت حوالي ٧٠٠ حادثة عنف بما في ذلك عدة عمليات قتل استهدفت المسلمين في الأسابيع التسعة الأولى بعد هجمات ١١ سبتمبر. بين ١ يناير و ١١ أكتوبر ٢٠٠٢ وقعت ١٦٥ حادثة عنف. هناك العديد من الأحداث التي جرت بدءاً من النظرة السيئة والاعتداءات اللفظية إلى الأذى والقتل والهجمات على المراكز التجارية والمراكز الثقافية والدينية. عندما نقوم بتفصيل الأحداث وتنوعها يصبح من الممكن التحدث عن آلاف الحقائق. كانت هناك ٨٠ حالة يُجر فيها الركاب بعد صعودهم متن الطائرة مع الركاب على تركها بطريقة غير قانونية وتمييزية حسب جنسياتهم. كانت هناك أكثر من ٨٠٠ حالة تمييز في التوظيف ضد العرب الأمريكيين (Stewart 2003; Heck 2007).

يمكن القول إن النساء هن من بين المسلمين الأكثر تأثراً بالأحداث التي وقعت في أمريكا بعد ١١ سبتمبر. ملابسهن كانت كافيةً بدرجة كبيرة لجذب الأنظار إليهن (Cainkar 2004). وقد أثر هذا الوضع ليس فقط على النساء ولكن على جميع المسلمين سلباً. لأن المرأة المسلمة نشطة بشكل خاص في نشاطات المراكز الإسلامية والمنظمات الإسلامية الأخرى وخدمات وخدماتها.

إن إحدى أهم نتائج معاداة الإسلام هي العلاقة الموجودة بين الجماعات الإسلامية المختلفة في أمريكا - هذه الجماعات القادمة من بلدان مختلفة - . عند هذه النقطة يمكن أن نتذكر أن حركة فتح الله جولد فضلنا أن تكون بعيدة عن العرب ومعظم الجماعات الإسلامية الأخرى على وجه الخصوص. صار من الواضح والمفهوم للباحث بسبب تتبعه للحالة الأمريكية سواء في عام ٢٠٠٤ أم ٢٠٠٧ أن الكيان الموازي الديني (حركة فتح الله جولد) اتخذ سياسة تجنب التحرك والعمل مع العرب أو الظهور معهم في عمل مشترك. وقد تأثر جميع المسلمين بشكل عام من الإسلاموفوبيا في أمريكا، إلا أن التأثير الأكبر وقع على العرب، وعليه فإن صورة العرب لم تكن جيدة في أمريكا. وقد أثرت الحركة البعد عنهم وركزت بشكل خاص على «الإسلام التركي». ومن ثم فإن من المفهوم عدم ذهابهم إلى المساجد إلا في حالات ضرورية؛ حيث بدأ واضحاً للمؤلف بسبب تتبعه للقاءته وملاحظاته في أماكن مختلفة أن هذه سياستهم. يمكن القول إن العرب كانوا يدركون جيداً سلوك هذه الحركة. وفي اللقاءات التي أجريناها في أماكن يقوى فيها نفوذ الحركة أفادنا بعض العرب أن الكيان الموازي كان هذا ديدنه. ما تم ذكره حتى الآن مرتبط بنتائج كراهية الإسلام ومعاداة الإسلام في الداخل الأمريكي. إن إحدى أهم عواقب الخوف من الإسلام ومعاداة الإسلام هي الاضطرابات والعنف والإرهاب والحرب التي تسببت بها الحكومة الأمريكية في العالم الإسلامي ومع السياسات التي اتبعتها والحروب التي شنتها في دول مثل لبنان وفلسطين والعراق وأفغانستان في إطار الحرب العالمية ضد الإرهاب العالمي. وكما ذكرنا سابقاً من غير المرجح أن ينظر إلى سياسة الإسلاموفوبيا في الداخل الأمريكي بمعزل عن سياساتها الخارجية تجاه الدول الإسلامية. لقد بدأ المسلمون الذين يعيشون في أمريكا في تأسيس منظمات المجتمع المدني في مواجهة المشكلات التي رأوها وعاشوها في أمريكا والالتفاف حول هذه المنظمات وكفاحهم للدفاع عن حقوقهم. يمكن القول خاصة بعد ١١ سبتمبر إنهم أعطوا أهمية أكبر لهذه المنظمات.

مرة أخرى الخوف من الإسلام ومعاداة الإسلام قد دفع بالمسلمين في أمريكا في هذه المرحلة لتطوير أساليب جديدة في علاقتهم بالسياسة وقوات الأمن والاستخبارات إلخ.. بدأ المسلمون في إيلاء اهتمام خاص للحوار بين الأديان في المرحلة المذكورة.

إحدى النتائج المهمة لمناهضة الإسلام بعد أحداث ١١ سبتمبر ٢٠٠١ هي أن اعتناق الإسلام في أمريكا بدأ يدخل في اتجاه سريع للغاية. لقد كانت معاداة الإسلام وسوء المعاملة والتمييز ضد المسلمين سبباً في زيادة معتنقي الإسلام عن قناعة وبحث خاصة على المستوى الفكري والأكاديمي.

وأخيراً يجب علينا أولاً أن نلاحظ أن السياسة الخارجية للحكومات الأمريكية قامت بدور كبير في أمريكا فيما يتعلق بكرهية الإسلام والعداء تجاهه والقرارات الموجهة ضد المسلمين والتوجيهات والقمع والعقاب والحد من الحركة.

بالإضافة إلى ذلك فإن الإسلاموفوبيا ومناهضة الإسلام في أمريكا استندتا إلى عمليات مختلفة قبل أحداث ١١ سبتمبر وحاولت أمريكا تأسيسها وتوضيحها وتعميقها وحتى إضفاء الطابع المؤسسي عليها مع ١١ سبتمبر. لقد أدى إضفاء الطابع المؤسسي على معاداة الإسلام لدى الجانب الرسمي الأمريكي وبعض طوائف الشعب إلى إتخاذ موقف ضد المسلمين والتصرف بشكل سيء معهم ورؤيتهم كأعداء محتملين واتخاذ موقفهم من المسلمين وفقاً لذلك. إن الخوف من الإسلام والمناهضة للإسلام في أمريكا - التي لا يمكن عدّها بعيدة عن السياسة الخارجية الأمريكية ولا سيما سياسة الشرق الأوسط - تدخل المسلمين في حالة خوف وتهميش وتغريب وتجعل حياتهم في أمريكا صعبة. الإدارة الأمريكية وشعبها يعانون في الواقع من هذا لأن أميركا بعيدة عن خطها التاريخي الديمقراطي والليبرالي مع معاداة الإسلام ومن ثمّ فهي تناقض مع قيمها. كان بعد المسلمين من ذوي الجذور العرقية المختلفة عن بعضهم وضعف روابطهم ليس بالأمر الجيد على المدى الطويل سواء من حيث المسلمين أم المجتمع الأمريكي.

يمكن أن يقال في التحليل الأخير إن الإسلاموفوبيا ومعاداة الإسلام في الولايات المتحدة جلبا معها انتهاكات للحقوق المدنية ليس فقط فيما يخص المسلمين ولكن أيضاً فيما يخص الأمريكيين والمقيمين في أمريكا. ضيق على الحريات في المجتمع الأمريكي بشكل ملحوظ في سياق الإسلاموفوبيا ومناهضة الإسلام. في هذه المرحلة لا سيما المسلمين الذين يعيشون في أمريكا تعرضوا للأذى المادي والمعنوي.

تجدر الإشارة أيضاً إلى أنه بعد الحادي عشر من سبتمبر، بدأ المسلمون يفكرون «إذا كانوا يعيشون في الولايات المتحدة فعليهم الدخول في جهود أكثر راديكالية واستمرارية». ومن هذا المنطلق حاولوا تنظيم مزيد من الفاعليات والأنشطة بالتناف حول منظمات المجتمع المدني انطلاقاً من الماضي وأكثر من ذي قبل.

كما شعروا بالحاجة إلى إجراء بعض التغييرات في حياتهم الاجتماعية بشكل عام وفي أسلوب خطبهم في المساجد. وفيما يتعلق بهذا فقد سعوا إلى بيان الإسلام بشكل صحيح لغير المسلمين في أمريكا وإظهار أن المسلمين ليسوا خطراً عليهم.

التطورات الأخيرة:

يمكن القول إن حوادث الخوف من الإسلام قد زادت في الآونة الأخيرة في الولايات المتحدة في ولاية كاليفورنيا الأمريكية تم إرسال رسائل تهديدية لثلاثة مساجد تحتوي على كراهية الإسلام ومعاداة للأجانب والبيانات العنصرية. وفي الرسائل التي تم إهانة المسلمين فيها بشدة قيل عن الرئيس الجديد للولايات المتحدة ترامب إنه سيفعل بالمسلمين ما فعله هتلر باليهود وأنه سيبدأ من المسلمين لتطهير أمريكا (http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html (Giriş: 27.11.2016)).

النموذج الإسرائيلي:

منذ أصبحت إسرائيل دولة تتبع سياسة الحرب ضد المسلمين والفلسطينيين والكراهية والبغض والعداء والنفي والاحتلال والاستيلاء على الأراضي... إلخ، ويظهر ذلك واضحاً في ثقافة كراهية الإسلام التي تصطنعها ضد المسلمين (Lean 2015).

وإن عملية منع الأذان في إسرائيل مهمة للغاية من حيث فهم أبعاد الإسلاموفوبيا حتى إن إسرائيل من ناحية الثقافة والسياسة والاقتصاد والفنون والسينما لديها خلفية ثرية وخطيرة في صناعة كراهية الإسلام. وقال رئيس الوزراء الاسرائيلي بنيامين نتنياهو إنه لن يتراجع عن القانون الذي يحظر من رفع الأذان عن طريق مكبرات الصوت عندما قام النائب أحمد الطيبي من أصول عربية برفع الأذان من مقر البرلمان الاسرائيلي (الكنيست) احتجاجاً على مشروع قانون البرلمان الإسرائيلي بحظر رفع الأذان في المساجد من خلال مكبرات الصوت. وقال الطيبي إنه ينوي تقديم الاقتراح للكنيست مرة أخرى هذا الأحد وإن «نتنياهو سيحاول مجدداً تمرير هذا القانون». ولكن قبل ذلك يريد إزالة قلق بعض اليهود المتدينين من أن «القانون قد يحظر أيضاً طقوسهم الدينية». وقال وزير الصحة الإسرائيلي ياكود ليتزمان وزعيم الحزب اليهودي المتدين يهودوتاورا (التوراة المتحدة) إنه قد يتم تمرير قانون حظر الأذان بعد إزالة تحفظاته وضمان حقوق اليهود. وأفاد الطيبي أنه إذا تم عرض مشروع القانون المعروف لدى الرأي العام باسم (لستن) على الكنيست فإنه سيتم تمريرها. «لقد شعرت بحزن عميق لسماح تصريحات وزير الصحة ليتزمان صباح أمس» الذي قال فيه «إذا لم يتم المساس بالسبب المقدس لليهود فسوف أؤيد هذا القانون (قانون حظر الأذان)». «إن لديهم محاولات لاستخدام هذا القانون ضد المسلمين فقط. هذا بالضبط هو السبب الذي يجعلني أقول إن نتنياهو معاد للإسلام».

وقد قال الطيبي مصرحاً بأنه أذن في البرلمان الإسرائيلي ليقول لا لهذا القانون وأراد أن يعطي رسالة للعالم: «أردت أن أثبت أنه في جميع أنحاء العالم يمكننا أن نرفع الأذان في كل مكان وأنه لا يمكن منعه. ولو حاولتم المنع فسوف نؤذن حتى ولو في البرلمان الإسرائيلي».

وأوضح أنه لم يكن يخطط لرفع الأذان قبل أن يصعد كرسي البرلمان ولكن كنت أعرف أنه عندما أصعد المقعد البرلماني فإن الأذان سيخرج من فمي تلقائياً. خرجت هذه الكلمات من أعماق قلبي وتطرقت إلى قلوب الناس في جميع أنحاء العالم. لقد بعثت رسالة إلى العالم بقول "الله أكبر" في البرلمان الإسرائيلي».

وقال الطيبي الذي يشغل أيضاً منصب نائب رئيس البرلمان «نحن أناس متسامحون. أنا كمسلم شخص

متسامح واحترم الديانات الأخرى واحترم جميع طقوس الديانات الأخرى فليحترم اليهود أذاننا». وأفاد الطيبي «أن الأذان ليس مجرد طقس ديني للفلسطينيين فحسب بل هو أيضاً رمز وجزء من وطنهم. قيادة السيارة في يوم عيد الغفران (يوم الغفران) ممنوعة ومحرمة عند اليهود ونحن كمسلمين نحترم ذلك. عندما ينفخ في الأبواق إعلاناً ببدء أيام السبت اليهودية بصوت عالٍ نحترم ذلك أيضاً. نعم ينفخ في هذه الأبواق ويخرج منها صوت مرتفع لكننا لا ندعو إلى حظرها قانونياً. لأننا يجب أن نكون متسامحين مع بعضنا بعضاً». مشيراً إلى أن تركيا لديها مكانة خاصة جداً ومهمة في المنطقة وأن أنقرة تستطيع الضغط على إسرائيل لتتخلى عن حظر الأذان، وأن العلاقات بين تركيا وإسرائيل أعيد تأسيسها وقال: «أعتقد أنه بالإمكان استخدام هذه العلاقات من خلال الضغط على إسرائيل لتراجع عن موقفها في هذا الصدد» (<http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir>).

النموذج الأوروبي:

لقد تطورت ثقافة الإسلاموفوبيا فصارت قوية في أوروبا. الكراهية والعداء الإسلامي في مستويات خطيرة للغاية في البلدان الأوروبية (Cesari 2015; Cherribi 2015; Abbas 2015; al-Shaikh 2015). التاريخ الأوروبي لديه خلفية ثرية جداً من الإسلاموفوبيا. وفقاً لتقرير (٢٠١٦) حول الإسلاموفوبيا الأوروبية الذي نشرته سيتا وحرره أنس بايراكلي وفريد حافظ ٢٠١٥ في أوروبا وعلى سبيل المثال نجد ظاهرة كراهية الإسلام حقيقة مهمة في دول مثل: ألمانيا وفرنسا وإنجلترا وبلجيكا وإيطاليا وسويسرا والنمسا وهولندا والسويد واليونان وإسبانيا والنرويج فنلندا والدنمارك وأيسلندا والمجر وأيرلندا وبولندا وليتوانيا ولاتفيا وجمهورية التشيك وصربيا وكرواتيا والبوسنة والهرسك وألبانيا ومقدونيا. أصبح التحيز ضد المسلمين في أوروبا شائعاً جداً (Kalın 2015). يمكن تقديم عدد من الأمثلة على الأحداث المعادية للإسلام في البلدان الأوروبية من الضغوط النفسية إلى القمع السياسي ومن الهجمات اللفظية والشتائم إلى الهجمات الفعلية ومن الكلام المهين إلى الكتابات والرسوم الكاريكاتورية التي تحتوي على إهانة ومن العنف النفسي إلى العنف الجسدي ومن هجمات الشوارع إلى الضغوط الإعلامية والهجمات على المساجد والمنازل والمقابر. في أوروبا دول مثل ألمانيا وفرنسا وبلجيكا وهولندا وإيطاليا والدنمارك والنمسا هي بلدان حيث الإسلاموفوبيا قوية جداً فيها. إن دور هولندا في نشر الخوف من الإسلام في أوروبا كبيراً. ظهرت العديد من مناقشات الإسلاموفوبيا في هولندا وتم نسخها إلى دول أوروبا أخرى بما في ذلك ألمانيا والنمسا. في هولندا تطور الإسلاموفوبيا بتأثير بعض رجال السياسة والإعلام ثم انتشر إلى دول أوروبية أخرى. تجدر الإشارة إلى أن هناك أيضاً منظمات في أوروبا تحارب الخوف من الإسلام مثل «المفوضية الأوروبية لمناهضة العنصرية والتعصب» (Cherribi 2015). إن أول منظمة تحظر بالبال عندما يذكر الإسلاموفوبيا هي Pegida التي تأسست في ألمانيا وانتشرت ضد المسلمين في كل أوروبا. (www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada; www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459).

مفاهيم تم تداولها على الساحة في لعبة الإسلاموفوبيا:

هناك مفاهيم تم تداولها على الساحة في لعبة الإسلاموفوبيا. يتم استخدام هذه المفاهيم لتوظيفها في إنتاج عملية إضفاء الشرعية التي تبرر وتحقق من الإسلاموفوبيا. لهذا تم تناول مفهوم «كراهية الإسلام» نفسه إلى الساحة ومفاهيم مثل: الأصولية، والتطرف، والتدين المتطرف، والإرهاب الإسلامي، وإرهاب الإسلام، والإسلام الفاشي، والجهاد.

الإسلاموفوبيا: التعددية الثقافية وحصار المسلمين:

تجدر الإشارة إلى أن الخوف من الإسلام له العديد من الأبعاد والتأثيرات على المشهد الاجتماعي. ففي مجال العمل، والتعليم، والسياسة، والإعلام، والقانون... إلخ. يتأثر المسلمون سلباً من الآثار الوخيمة للإسلاموفوبيا. المسلمون مبعدون في مجالات شتى من الحياة الاجتماعية. في الواقع فتح الغربيون الطريق لإضفاء الشرعية على إبعاد المسلمين من خلال الإسلاموفوبيا. الإسلاموفوبيا هو نوع من آليات دفاع الغرب عن كراهيته وعدائه للإسلام. على الرغم من أن المسلمين على المستوى الاجتماعي عاشوا في سلام في نفس البيئة مع غير المسلمين في الماضي والحاضر وعلى الرغم من أنهم قد أظهروا أمثلة جيدة جداً على هذا التعايش إلا أن العديد من المفكرين والمثقفين والأكاديميين والفاعلين السياسيين والقوى العالمية في الغرب أنتجوا الإسلاموفوبيا ليظهروا أن المسلمين لا يستحقون المشاركة في الحياة الاجتماعية بفهم تعددي من ناحية، دفاعهم عن نشر ثقافة تعددية ما بعد الحداثة وتطوير طرق التعايش بين الذين يمثلون الجانب الاجتماعي لمعتقدات وثقافات مختلفة وأنماط حياتها. ومن ناحية أخرى يمكن أن ينظر إليها اليوم على أنها من أحد أعمق وأعظم التناقضات في الغرب من حيث إنتاج إحساس بالخوف والكراهية والتمييز والعداء والعدوان ضد الإسلام (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b). عندما يتعلق الأمر بالتعددية الثقافية في الغرب يظهر الإسلاموفوبيا على الفور ويتحول الموضوع إلى نقاش سلبي حول الإسلام والمسلمين (Taylor 2007). في الآونة الأخيرة أصبحت التعددية الثقافية في نهج تايلور (٢٠١٧) مصطلحاً مشبوهاً فيه عالمياً وخاصة أوروبياً وفقدان قيمة التسامح وتداوياته السلبية أصبح مرتبطاً بالإسلام (Kalin 2015).

في الواقع عندما يتعلق الأمر بالإسلام في الغرب يتحول شكل التعددية الثقافية والتسامح إلى التعصب والتمييز وعدم التسامح والعنصرية ضد الإسلام والمسلمين. لذا فإن الموقف من الإسلاموفوبيا وانتشاره كسلوك في الغرب يؤكد ذلك (Kalin 2015).

الغرب هو نفسه الذي أنتج الإسلاموفوبيا:

في الواقع لقد استطاع الإسلام دائماً التعايش بين مختلف الأديان والمعتقدات والثقافات. ومن الصعب ادعاء أن هناك واقعاً ولغة إسلامية بوجه عام تغذي خوف غير المسلمين الذين يعيشون بين المسلمين وخاصة الغربيين من الإسلام. قد تكون هناك بعض الأحداث المحلية والجزئية جداً تسبب فيها المسلمون. لكن ليس من الممكن تفسير كراهية الإسلام وإثباتها بمثل هذه الأحداث. علماً بأن النهج التمييزي للغرب وخاصة اليهود والمسيحيين تجاه المسلمين ليس جديداً (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

صناعة الخوف ضد المسلمين:

يمكن القول إن هناك صناعة مؤسسية تعمل على خلق الخوف من المسلمين تحت مسمى الإسلاموفوبيا هناك ثقافة ربما هناك صناعة للثقافة (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

مسؤولية مقاومة وتخطي لعبة الإسلاموفوبيا باعتباره مشكلة الشر:

في الواقع الإسلاموفوبيا موضوع لمشكلة ونظرية الشر لكل من المسلمين والغربيين. الإسلام في نظر العديد من الأمريكيين والأوروبيين ليس إلا بلاء ومصيبة (Said 2001). إنه كارثة اجتماعية. لقد بذل الغربيون ما بوسعهم لإنتاج هذا وما زالوا ولكن هذا قد تجاوز بالفعل حساباتهم وصار كابوس حياتهم. فإنه مما لا شك فيه فيما يتعلق بالغربيين وبالجميع أنه لا يمكن محو الإسلام كلياً من عالمنا (Fuller 2012) لذا فإن الغرب مضطر إلى التفاني في الأمر والتخلص من مرضه الإسلاموفوبيا (Ahmed 2008). عندما ينظر إلى ما فرض على المسلمين معاشته فإننا نعلم أن هذه فتنة عظيمة واختبار ومصدر للشر حلت بالمسلمين.

يبدو أنه من الضروري على المسلمين أن يفكروا في كيفية التغلب على مشكلة الشر هذه وتطوير استراتيجيات تجاهها بدلاً من التفكير في كيفية تغلب الغربيين عليه. لا يمكن لأي قوة أو فكر أو سياسة أن تدافع عن إهانة سيدنا محمد وعن تحقير مقدسات المسلمين وقيمهم. من الواجب على المسلمين بالطبع أن يحافظوا على قيمهم دون أن يصابوا بالإرهاب وعدم الشرعية القانونية. ولكن يجب عليهم أيضاً محاربة مرض وشر الإسلاموفوبيا ومواجهته. يمكن القول إن إحدى أكثر المهام إلحاحاً للمسلمين اليوم هي التفكير في كيفية التعامل مع كارثة الإسلاموفوبيا على نطاق عالمي. (Okumuş 2015a; Okumuş 2015b).

الاستشراق في لعبة الإسلاموفوبيا^(٩):

الاستشراق هو واحد من أهم الأدوات المتجذرة في لعبة الإسلاموفوبيا. في الواقع الاستشراق هو الإسلاموفوبيا بحد ذاته. يمكن القول إن الخوف والكرهية والعداء ضد الإسلام يستند إلى الاستشراق في البعد الأكاديمي. إدوارد سعيد (١٩٨٢) يشير إلى ذلك بوضوح في كتابه الشهير. يتبن بوضوح حجم تأثير الاستشراق على الإسلاموفوبيا المستخدمة ضد الإسلام والمسلمين في الغرب والجامعات والمراكز الأخرى بالنسبة للدراسات الأكاديمية من حيث اللغة والخطاب والأسلوب والمنهج المتبع (Turner 2002; Okumuş 2008; Okumuş 2002).

في مقال بعنوان «إمكانية التحول من الاستشراق الفاعل لفاعليته إلى علم الاجتماع العالمي» يشير إلى كتاب من تأليف تيرنر (٢٠٠٢) وإلى كيفية أن الإستشراق يخلق أفكار مسبقة ضد الإسلام والمسلمين وكيف أن له تأثيراً على إبعاد المسلمين وانطلاقاً من الناحية الاجتماعية للاستشراق في المجالات العلمية والدراسات يحاول تناول مقاربات علماء الاجتماع من أمثال ماركس ووبر.

يمكن أن نرى إذا أمعنا النظر أن هناك مواقف تبرر القول: إن العلوم الاجتماعية بشكل عام وعلم

(٩) هذا الجزء من البحث مأخوذ من مقالة المؤلف المنشورة سابقاً بعنوان "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden "Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı" (٢٠٠٢).

الاجتماع على وجه الخصوص هي تراث الخطاب الاستشراقي. يمكن استخدام النماذج المسيطرة في الاستشراق بسهولة وعلى نطاق واسع في العلوم الاجتماعية عندما ينظر إلى الاستشراق على أنه أيديولوجيا أو عندما ينتقد بسبب ارتباطه بالاستعمار. إن شكل العقلية والتفكير السائد لدى الاستشراق وإن النقاش حول مسألة التقدم والتخلف والتبعية في العلوم الاجتماعية المعاصرة يثبت وجوده واستمراره في عدة نظريات. هذه النظريات المخبأة في مجال العلوم الاجتماعية بذريعة أنها «علمية» تقدم للمجتمعات غير الغربية باعتبارها الحل الوحيد الصحيح لمشكلاتها (Bulut 2002: 10). إن إلغاء مصطلح المستشرق رسمياً في المؤتمر الدولي ٢٩ للمستشرقين بباريس عام ١٩٧٣ وجعله المؤتمر الإنساني الدولي لشمال إفريقيا وآسيا (لوس، ١٩٨٢). يفيد بأن العلوم الاجتماعية ستكون إرثاً للاستشراق وتحل محله.

يقول تيرنر (٢٠٠٢)، فيما يتعلق بكتابه (١٩٨٥) الذي نشره «ماركس والاستشراق وما بعد الحدائثة والعمولة ونهاية الاستشراق»: «إن الخلاصة النقدية لعملي أن ماركس أظهر قدراً كبيراً من المشاركة في التراث الغربي بما في ذلك رؤية الشرق كمنظومة شمولية تميزت بالتحفظ وعدم التغيير الاجتماعي والحرمان من الحدائثة وغياب المجتمع المدني. من وجهة النظر النقدية هذه يمكن ملاحظة أن ماركس وفير لم يتجاوزا أنماط التحليل الشرقية للغرب. إن المفهوم الماركسي عن نوع الإنتاج الآسيوي ومفهوم وير للترابط (السلالة الحاكمة) يشتركان في الافتراضات الشائعة. هذا يشير إلى وجود التراث الاستشراقي في العلوم الاجتماعية (Turner 2002)».

يناقش تيرنر (١٩٩١) قضايا مماثلة في مؤلفه «ماكس وير والإسلام».

في الواقع فإن أسلوب الإنتاج الآسيوي الذي صممه ماركس وإنجلز لدراسة المجتمعات الشرقية يكشف عن إحدى الخصائص الأساسية للمنهج الاستشراقي. تُظهر هذه التوجهات وأمثالها أن آراء ماركس حول المجتمعات الشرقية تم تطويرها بطريقة تتمحور حول أوروبا على عكس المنهج الذي استخدمه في الرأسمالية والطريقة المادية التاريخية لإظهار جذورها الاجتماعية والاقتصادية (Boztemur 2002). دعماً للأفكار السابقة فإن أقوال كارل ماركس وأنجلز السلبية حول المجتمعات الإسلامية والاستعمار الغربي في هذه المجتمعات مثل الاستعمار البريطاني في الهند والرؤية الفرنسية للاستعمار الجزائري على أنه تطور إيجابي من حيث تحقيق تنبؤاتهم الخاصة (Turner 1985) إنما هو من تأثيرات الخطاب الاستشراقي أو شيء يمكن تفسيره بعقلية الاستشراق.

فإن رؤية ماكس وير كواحد من علماء الاجتماع للمجتمع الإسلامي تعد مناسبة تماماً للحصيلة الواسعة لجميع التحليلات التاريخية والاقتصادية والدينية والاجتماعية التي تشكل العقلية الاستشراقية تجاه الشرق الأوسط. إن استشراقية وير تنبع من الجهد المبذول لتفسير ولادة الرأسمالية الغربية في سياق عدد من المقارنات بين الثقافات والأديان والحضارات وهي الاجتماعية الثقافية والاجتماعية الدينية والاجتماعية الحضارية. يستخدم وير التمييز الأساسي بين الاقتصادات الإقطاعية في الغرب والاقتصادات الوطنية في الشرق من أجل إجراء هذه المقارنات. مع الأسف فإن وير يحدث تضارب بين المكونين الإضافيين اللذين يشكلان المادة الخام

للتفسيرات التنموية الداخلية للتراث الإسلامي المذكور ألا وهما الفلسفة الأخلاقية الإسلامية وغياب البورجوازية الحضرية الريادية. لا يبدو أن أطروحة ويبر مقنعة في أن الإسلام ليس لديه أي ديناميكية تؤثر على الشخصية ولا رغبات محنية وأنه يدعم قبول هذا العالم بطريقة إيجابية. ملاحظات ويبر الأخرى هي إشكالية بنفس المستوى حول الطرق التي يمنع بموجبها القانون المقدس من التطور التجاري والتجارة وترشيد رأس المال الربوي. لكن نقاط الضعف في وجهات نظر ويبر المحدودة حول الثقافة الإسلامية لم تمنع الباحثين اللاحقين من محاولة تحديد أوجه التشابه بين الأخلاق البروتستانتية والمجتمعات الإسلامية المختلفة (Subaşı 1999). بعد هذه التوضيحات العامة قد يكون من المفيد التوسع في الموضوع بذكر بعض النقاط التي تبرز في انعكاسات الاستشراق على علم الاجتماع.

في الخطاب الاستشراقي لعلم الاجتماع فإن نقطة الانطلاق الرئيسة هي دعوى وجود نوعين مختلفين من المجتمع. وعليه فإن المجتمعات الغربية لها خصائص مختلفة عن المجتمعات الشرقية. لقد حوّل الاستشراق التقليدي كنظام فكري يتعامل مع العالم الأجنبي من بداية التاريخ الحديث إلى يومنا هذا، الفكر الإنساني إلى قسمين: الشرق والغرب، مثل جميع فروع العلم الأخرى القائمة على الاختلافات. هذا الاتجاه هو جوهر الاستشراق ونظريته وممارسته. يعد هذا الاختلاف في سياق البعد الإسلامي الذي يشكل مجالاً واسعاً جداً من الاستشراق هو نتيجة لفكرة أن المجتمعات المسيحية تفوق المجتمعات الإسلامية، أي يعد فارقاً يؤكد على تفوق الغرب. في هذا السياق يمكن القول إن وجهة نظر ويبر المركزية في المجتمع الإسلامي هي تباين بين الطابع العقلاني والمنهجي للمجتمع الغربي لا سيما في مجال القانون والعلوم والصناعة وبين الظروف السياسية والاقتصادية غير المستقرة وغير المتوازنة للحضارات الشرقية خاصة الحضارة الإسلامية منها. في هذه المقايسة أعاد ويبر فكرة الاختلافات الشرقية الغربية التي كانت شائعة لدى المنظرين السياسيين والفلاسفة والاقتصاديين الكلاسيكيين في القرن التاسع عشر وفي نفس الوقت ركز عليه بعناية (Turner 1991: 27). في الأساس من الممكن أن نرى الشيء نفسه في ماركس.

استناداً إلى الفرق المذكور و أسس التباين (Pruett.: ty 61) يرى الاستشراق الشرق والإسلام بالطريقة التالية: أنه «عدو قوي منحرف ودخيل أنتجته منطقة الشرق الأدنى وكتلة ثابتة ومنغلقة وحضارة غير قادرة على إعادة البناء حتى أنه رد فعل لعصبية حديثة وانتحارية». من الممكن أن نقول إن وجهة النظر هذه موجودة تقريباً في علم الاجتماع الكلاسيكي.

إن أحد الجوانب المهمة في الخطاب الاجتماعي الاستشراقي فيما يتعلق بهذا الاختلاف هو التأكيد على عدم وجود المدن المستقلة في المجتمعات الإسلامية، والحقوق التي تشمل الطبقة البرجوازية المستقلة والبيروقراطية العقلانية والمسؤولية القانونية والملكية الخاصة والثقافة القانونية البرجوازية وفيما يتعلق بهذا كله غياب المجتمع المدني.

من أهم النقاط التي يتم التركيز عليها في وجهة النظر الاستشراقية الجانب الاستبدادي للشرق ونقص المجتمع المدني. إن الاستبداد الشرقي هو الخطاب السائد لدى الغرب بالنسبة للشرق. كما استخدم الغرب

الاستبداد الشرقي بغزارة كحجة لتصوير الدولة العثمانية بذلك (Mardin 2002: 113-14). نفس الحجة استخدمت من قبل العديد من علماء الاجتماع الغربيين للمجتمعات الشرقية والإسلامية وخاصة فير وماركس. يظهر الاستشراق وعلم الاجتماع المنقول من الاستشراق كأحد التفسيرات الشرقية لوجهة نظر المجتمع الشرقي الخليط الداعم لخطاب الاستبداد الشرقي والطابع الشرقي الثابت. في هذه النظرة فإن المجتمع الإسلامي والمجموعات الاجتماعية مكونة من هذا الخليط. ونتيجة لذلك فإن المجتمعات الشرقية والإسلامية لديها مجموعة «موحدة» من المجتمعات المختلفة في حد ذاتها ونشوء المعارضة في هذه المجتمعات هو أيضاً صعب أو محال. يوفر التنوع الخليط للبنية الاجتماعية بيئة طبيعية للحاكم الاستبدادي التعسفي الذي يمكن أن يقسم المجتمع ويحكمه دون خوف من معارضة منتظمة ومجمعة.

كما ترون فإن نموذج المجتمع الإسلامي الخليط أبعد ما يكون عن الإقناع كوجهات النظر المستشرقة الأخرى (Subaşı 1999: 94-97).

وفقاً لتيرنر (٢٠٠٢: ٦٣)، الخطاب الاستشراقي حول غياب المجتمع المدني في الإسلام كان مظهرًا من مظاهر القلق السياسي الأساسي للحرية السياسية في الغرب. مشكلة الاستشراق في هذا الإطار لم تكن الشرق بل كانت الغرب. في وقت لاحق تم نقل هذه المشكلات والمخاوف إلى الشرق. وهكذا أصبح الشرق كاريكاتيراً للغرب وليس ممثلاً للشرق. الاستبداد الشرقي كان فقط النفوذ الأعلى للنظام الملكي الغربي ولذلك فإن الأزمة الشرقية المعاصرة وتناقضاتها هي جزء من أزمة المجتمع الغربي المستمرة في السياق العالمي.

مثال آخر عن الجوانب الاستشراقية في علم الاجتماع فيما يتعلق بالجملة السابقة أعلاه هو: أن التغيير الاجتماعي في الشرق والمجتمع الإسلامي مغلق أي ثابت. في المنظور الاجتماعي الكلاسيكي، ومع ما يوازئها من وجهة نظر الاستشراق، فإن الشرق راكد وبطبيعته كسول.

مثال آخر يقوم على أساس الجنس والشهوانية. إن علاقة الاستشراق بالجنس والشهوانية يتم تناوؤها في علم اجتماع ماكس ووبر. إن ووبر في علم الاجتماع الديني المقارن أسس نظرية عالمية للاختناق تقوم على المقارنة بين الشهوانية في الإسلام ورفض الترف وجمع الرغبات في الرهبانية البروتستانتية. إن النظام العقلاني للعواطف قد أرسى البنية التحتية اللازمة للرأسمالية؛ لأن الرفض أو الإنكار جلبا الأساس النفسي للجمع والادخار الاقتصادي. إن دنوية أورينت وشهوانيته قضت على مجالات مماثلة وعلى إمكانية انتقال مجتمع ساد فيه ظروف السوق الحرة. إن واحدة من المكونات المهمة للهيكل الاستشراقي للمجتمع الشرقي هي نظرية العقلانية حيث يرتبط علم اجتماع ووبر ارتباطاً وثيقاً بدليل جمع الرغبات ونهجها. إن نظرية الواقعية في علم اجتماع ووبر كعملية تغيير ثقافية فريدة من نوعها بالنسبة للغرب شكلت في الواقع الأرضية لوجهة نظر علم الاجتماع لدى ووبر برمتها (Turner 2002: 152-154).

في الواقع في المشهد الاستشراقي الكلاسيكي يظهر المجتمع الشرقي على أنه يعاني من الحرمان الكلي. من الممكن أيضاً رؤية ذلك في علم اجتماع ووبر. من وجهة النظر هذه فإن المجتمع الشرقي هو مجتمع موصوف بعدم التمدن والطبقة الوسطى المفقودة والمؤسسات الحضرية المستقلة المفقودة والممتلكات المفقودة وعدم

التغيير وعدم الطبقات الاجتماعية إلخ (Turner 2002: 70-71). هذا يدل على أن المجتمع الغربي هو مجتمع لديه عكس هذه الصفات. في الواقع إن الاستشراق وهو أهم وسيلة للوعي الغربي يمكن فهمه في شكل محاولة لرؤية صفات الغرب الخاصة به أو إظهارها؛ تلك التي لا يريد أن يراها في نفسه أو التي ينتقدها في الشرق. في هذا الصدد لو لم يكن الشرق موجوداً لما وجد الغرب أيضاً. وبهذا المعنى فإن الشرق الغربي يحاول أن يعرف نفسه بخلق صورة شرق مع الاستشراق وخلق شرق آخر وتوجيه الشرق (Bulut 2002: 25). يمكن القول آنذاك إن الخطاب والنهج الاستشراقيين كانا منهجاً كلامياً لجذور الغرب وليس الشرق. في القرن التاسع عشر المنظرين الاجتماعيين يفضلون أو يقبلون وجهات نظر مختلفة للغاية في هذا الموضوع. يفيد وير في علم الاجتماع الديني بأنه عرف بأصول العقلانية في الثقافة الغربية والتقاليد المسيحية ومن المعروف أن هذه التعريفات تصف الغرب بشكل واضح (Turner 2002: 154).

١١ سبتمبر صراع الحضارات العولمة والاستشراق:

المواقف التي صرحت بها أميركا وأوروبا بعد أحداث ١١ سبتمبر تثير الشعور بأن الاستشراق الكلاسيكي مستمر في شكل ما بعد الحداثة. الولايات المتحدة أعلنت على الفور أن العدو الإرهابي هو من العالم الإسلامي مع أنه في الداخل الأمريكي العديد من المعارضين والمؤيدين للعنف إلخ. وفقاً لذلك فإن الآخر داخل المسلمين. الظاهر من التدخل في أفغانستان والاستعدادات للهجوم على العراق إلخ. إن «الإرهاب» إنها هو نتاج وجهة نظر استشراقية ما بعد الحداثة. إن بحث الولايات المتحدة عن مصدر الإرهاب في الشرق تحت شعار الحرب العالمية ضد الإرهاب العالمي يشعر الإنسان شئنا أم أبينا أننا نتجاه نسخة مختلفة من الاستشراق الكلاسيكي. السياسات التي تم وضعها على نطاق العالم من التفريق بين: «نحن» و«الآخر» بعد ١١ سبتمبر زادت من شهرة أطروحة الحضارات وجعلتها في موقف الخطاب السائد. في علاقاته مع الشرق يتصرف الغرب مع هذا الخطاب باختياره الطريق الأصعب والأسوأ ألا وهو الحرب ويفضل إعطاء رسالة لإظهار عدم وجود أي تغيير متأصل في الطريقة التي ينظر بها إلى الشرق.

بالإضافة إلى ذلك فإن أطروحة هنتنغتون وهو عالم اجتماعي عن حرب الحضارات تظهر لنا نوعاً من العلاقة بين الاستشراق وعلماء الاجتماع.

أدت السياسات ونهج الحرب التي تلت أحداث ١١ سبتمبر إلى زيادة هذا الارتياح ضد العولمة التي تخضع لشكوك مختلفة بشكل عام. وقد أسهمت السلوكيات ضد الشرق والإسلام في سياق العولمة في زيادة تدهور الصورة السلبية للعولمة وكان لها دور فعال في إقامة صلة بين العولمة والاستشراق.

باختصار: الأحداث التي تمت معاشتها بعد ١١ من سبتمبر تجعلنا نتساءل عن مدى أحقية أ. سعيد فيما يقوله في حق الإمبريالية الغربية في سياق الاستشراق؟

الجواب المذكورة أعلاه من الاستشراق وعلم الاجتماع الكلاسيكي لم تمنع تيرنر من أن يبحث عن بديل للاستشراق. إن تيرنر بدلاً من الأسلوب الاستشراقي يختار نهج التحليل الماركسي ولكن يشير أيضاً إلى أنه يجب تنقية هذا الفكر من العناصر الاستشراقية. مع أخذ هذا في الاعتبار يقترح تيرنر نهجاً قد يتجاوز حدود المناهج

المهيمنة على الأبحاث في الشرق الأوسط يتخطى علم اجتماع وير الكلاسيكي والماركسية التاريخية ومنهجيات الاستشراق (207-206: Nyang ve Abed-Rabbos ty.).

وفقاً لتيرنر (٢٠٠٢: ٦٣) إن نهاية الاستشراق تتطلب إعادة صياغة جذرية للنماذج من خلال وجهات النظر. لكن إعادة هيكلة المعرفة هذه لا يمكن أن تتحقق إلا في إطار التحولات الكبرى في العلاقات السياسية بين الشرق والغرب. لأن تحويل اللغة الخاصة بك يتطلب أيضاً تحويل السلطة.

الإسلاموفوبيا في الثقافة والفن والأدب:

يتم إنتاج الإسلاموفوبيا وتغذيته وتقويته وعميقته في عدة دراسات واسعة وفي مختلف المجالات. تعد الأعمال الثقافية والفنية والأدبية من بين أهم مجالات الدراسة حيث يتم إنتاج ودعم الإسلاموفوبيا. يتناول سعيد (١٩٩٨) هذا الأمر في عمل له عندما يتعامل مع الإمبريالية من خلال الروايات. الشيخ-علي (٢٠١٥) في أحد أعماله يفيد بأن الأعمال الثقافية والفنية والأدبية إلخ في الغرب مثل بعض القصائد والروايات والقصص واللوحات وغيرها لطالما كانت مليئة بالأحكام المسبقة واللغة والخطابات التي تحط من شأن الإسلام والمسلمين. ووفقاً للشيخ علي (٢٠١٥)، فإن «الكثير من الناس لا يعيرون اهتماماً في تأثير الأعمال الأدبية والأعمال الفنية على الوعي الشعبي أو المزاج العام فحسب بل حتى على مدى تأثيره في تشكيل السياسة أيضاً». ٤ أكتوبر ٢٠٠٤، نشرت صحيفة واشنطن تايمز مقالاً بعنوان «إنقاذ الخوف من الخيال» (Relieving Fears from Fiction) بقلم «أرنود بورشغراف» حول التطورات المتعلقة بانضمام تركيا إلى الاتحاد الأوروبي وحول السياسيين والتصريحات الإعلامية وتقييمها. تعطف المقالة على رواية باسم Le Camp des Saints «معسكرات القديسين» (١٩٧٣) لكاتب فرنسي وهي على قائمة الحائزين على جوائز والأكثر مبيعا وترجمت في عام ١٩٧٥ إلى اللغة الإنجليزية The Camps of Saints وإلى لغات أوروبية أخرى منذ ذلك الحين. بورشغراف، يداوم على بيع آلاف النسخ من الرواية كل عام؛ يذكر بورشغراف أن السبب في ذلك هو خوف أوروبا من أسلمة شمال أفريقيا وأفريقيا جنوب الصحراء والشرق الأوسط والجنوب وجنوب شرق آسيا من قبل المسلمين الذين يقدر عددهم بـ ٢٠ مليون مسلم. يعتقد المؤلف أن كثيراً من الأوروبيين يرفضون فكرة انضمام تركيا إلى الاتحاد الأوروبي وإقامة ٧١ مليون مسلم تركي في أي مكان بها ومقتنعون بأن ذلك سيسمح لها باحتلال الحضارة المسيحية.

صناعة الإسلاموفوبيا والإعلام:

صناعة الإسلاموفوبيا ورسائله ومنتجاته التي تغذي الخوف من الإسلام وخطاباته إلخ. تعمل ما بوسعها لتشرها للجمهور وتستخدم وسائل الإعلام كأداة. حتى إن أجهزة الإعلام أو شبكات النشر التي تنشر صناعة الإسلاموفوبيا بين الشعب هي نفسها شريكة في لعبة الحث على الخوف من المسلمين. في شبكات التلفزيون الرئيسية هذه يقوم أشخاص مختلفون بتسويق الرعب ليعلموا عن منتجاتهم لكن ما نحن بصده ليست علاقة من هذا النوع بين البائع والمشتري. وإنما هي على الأخص علاقة المصلحة المتبادلة التي تتحد فيها الميول الأيديولوجية والسياسية في نقطة واحدة لتوجيه الرأي العام (Lean 2015).

إن الأداة الأهم والأكثر فاعلية في نشر الخوف من الإسلام في الغرب هي وسائل الإعلام والنشر. العديد من القنوات التلفزيونية والراديو والصحف ومواقع الإنترنت... إلخ. تقوم بدور مهم في تسويق منتجات صناعة الإسلاموفوبيا والإعلان عنها (Said 2007; al-Shaikh-Ali 2015).
 إن تعامل وسائل الإعلام -الراغبة في كسب الشعبية- مع الإسلام في أوروبا ربما تعد العامل الرئيسي في خلق الإسلاموفوبيا (Cherribi 2015: 95).

الإسلاموفوبيا في مرحلة العولمة والإرهاب المنسوب إلى الإسلام والمسلمين:

الإرهاب المنسوب للإسلام والمسلمين من طرف أولئك الغربيين الذين يغذون صناعة الإسلاموفوبيا يعد وسيلة لإضفاء الشرعية على الإسلاموفوبيا من جهة ومن جهة أخرى عندما يتم توظيفه فيما يتعلق ببعض المجموعات يُنظر إليه على أنه أداة للصراع ضد الإسلاموفوبيا.
 في الحقيقة المشكلة معقدة للغاية. إن ما تفعله الجهات الفاعلة أو القوى العالمية في مرحلة العولمة والاستراتيجيات والخطط والسياسة والتجارة وما إلى ذلك فيما يتعلق بالإسلاموفوبيا والإرهاب والصراع والحرب والعنف بشكل عام وعلى نطاق عالمي يتجلى في أشكال مختلفة ومحتوى وخطاب ولغة وادعاءات وأطروحات.

أصبح الإسلاموفوبيا ثقافة وصناعة وأصبح أكثر شيوعاً مع عمليات العولمة. ومع العولمة أصبح من الممكن الآن الحديث عن الإسلاموفوبيا العالمي. لو وضعنا في الحسبان وجود الإسلاموفوبيا حتى في بعض البلدان الإسلامية الأمر الذي يجعلنا نفهم أن الإسلاموفوبيا هي مشكلة كبيرة بالنسبة للمسلمين.
 الإسلاموفوبيا العالمية والإرهاب العالمي قد جعل الخوف والكرهية من المسلمين والتحيز ضد المسلمين والمواقف العدائية عالمية أيضاً. يمكن القول إن العديد من المجتمعات في العالم حتى القوى العالمية تواجه «مشكلة الوضع العالمي». ولعل أهم ميزة في مشكلة الوضع العالمي هذه هي عدم المساواة والتمييز والعنف والنزاع والإرهاب. من الضروري في هذا الإطار التركيز على وضع الإسلام ونهجه السلمي كدين سلام عالمي في مواجهة العنف والإرهاب الذي يعد أخطر أبعاد «مشكلة الوضع العالمي» (Okumuş 2008).

في الحقيقة إن المسلمين في التاريخ الإسلامي أسسوا عوالم قائمة على السلام لا يمكن مقارنتها بالأديان الأخرى. لا يقصد بهذا الافتراض القول إن المسيحية أو اليهودية أو أي دين آخر كان له تأثير على العالم بشكل سيئ أو يستند على العنف. من الناحية التاريخية نستطيع أن ندعي هنا أن المسلمين يستطيعون إحلال السلام في العالم من خلال فهمنا للنظام الاجتماعي والسياسي الذي نشؤوه وبنوه مع عدم إنكارنا لبعض الأمثلة السيئة. وبسبب هذا الموقف فإن ذكر الإسلام إلى جانب الإرهاب اليوم هو نتيجة لخداع بصري ولبعض الأحداث الإيديولوجية والسياسية. من خلال أبطال فيلم العولمة تم إدراج المسلمين في عملية العولمة عن طريق العنف والإرهاب ونتيجة لذلك يتم ذكر الإرهاب والعنف جنباً إلى جنب مع الإسلام. من المهم أن نتنبه إلى أن الجهات الفاعلة الرئيسية هي نفسها أولئك الذين يستخدمون الإسلام جنباً إلى جنب مع العنف. إن الذين يصورون المسلمين تصويراً فوتوغرافياً مقترناً بالعنف في الشرق الأوسط وأماكن أخرى في العالم هم أنفسهم الذين

يجعلونهم أمام العدسات. هنا أمران مهمان: أولاً، حتى لو قبلنا اليوم أن الأعمال التي يقوم بها المسلمون في أماكن معينة على أنها أعمال إرهابية - بطبيعة الحال الإرهاب والإرهاب والعنف عنف وقليله وكثيره مرفوض - إلا أن هذا يرتبط ارتباطاً وثيقاً بالدعاية السيئة التي يقوم بها الإعلام وشبكة الإنترنت حيث يقدم المسلمون جميعهم للعالم على أن لديهم قوة كامنة وميولاً إرهابية وأن لديهم أهدافاً تجاه ذلك ويقدم هذا للعالم بشكل مبالغ فيه. ثانياً، من الضروري أيضاً التنبيه على المعايير التي من خلالها نستطيع أن نصف ونسمي أي عملية على أنها عملية إرهابية. من الواضح أن المعايير نسبية جداً. لو اتخذ الغرب نفسه معياراً في تعريف الإرهاب مستنداً في ذلك على مصالحه الذاتية، على الأقل لو فعل ذلك من الناحية التطبيقية ووصم كل ما يفعله المسلمون من الدفاع عن النفس بأنه عنف وإرهاب هل سيكون من الممكن الوصول إلى مكافحة الإرهاب على أساس أخلاقي عالمي؟ على كل حال إن الحقيقة الماثلة أمامنا اليوم أنه يجب على المسلمين أخذ دروس من الصورة الموجودة. يجب على المسلمين أن يظهروا للعالم كله أن الإسلام ليس كذلك وأنهم ليسوا كذلك. وفقاً لمهمتهم التاريخية فإنه من الممكن إظهار ذلك للعالم بأسره من خلال النواحي التطبيقية ومخاطبة الوجدان وأن هذه الصورة هي صورة زائفة حيثما نظر إليها. علاوة على ذلك فإنه من الأهمية بمكان أن يدرك الغرب إذا أراد تحقيق السلام أن لا يمنع المسلمين من إظهار أنهم سلميون وعليه أن يتقبل أن المسلمين يستحقون أيضاً المعاملة التي يستحقها شعوبهم ويحاول فهم المسلمين بالتعاطف معهم ودون أن ننسى أن أكبر مشكلة للغرب في عصرنا هي خلق التوتر بين عالمه والدول الإسلامية^(١٠) وأنه الطرف الأقوى من الناحية المادية (Okumus 2008).

إن الرصد الجيد والصحيح للمشكلة سيؤدي إلى رؤية الدور الأساس للإسلام كدين عالمي شامل في مواجهة الوضع العالمي وكيفية الخروج من مناخ الفوضى المليء بالعنف والإرهاب. إن ربط الإسلام بالإرهاب في سياق لعبة الإسلاموفوبيا التي ظهرت في أوضاع مختلفة خلال عملية العولمة أمر خاطئ. انطلاقاً من الناحية التاريخية للإسلام فإنه من المعلوم أن كفة الإرهاب والعنف لم تكن راجحة إلا أنه يوجد محاولة لربط الإسلام بالإرهاب نظراً لما تعيشه المجتمعات الإسلامية من اضطرابات بسبب النتائج والعواقب السلبية للعولمة اليوم وما يترتب عليه من أحداث الإرهاب المنعكسة على العالم (Okumus 2008).

تجدر الإشارة إلى أن توريط الأديان العالمية داخل الوضع العالمي وفي مواجهته بالإرهاب والعنف يمكن تفسيره من خلال كونه بديلاً لسلبية الوضع العالمي. في هذا السياق يمكن القول إن الأخطاء التي ترد من طرف المتدينين في مجالات العنف والإرهاب مؤقتة. فيما يتعلق بالأديان وبالعالم هناك فترة انتقالية وفترة من التألم تعيش وستقوم الأديان بدور أساسي في تحطيم الناس لهذه المرحلة. وإن أهم دور سيكون للدين الإسلامي في بعده الداخلي والعالمي. بسبب إرهابات هذه الميزة للدين الإسلامي تقوم القوى العالمية بتطبيق سياسات مختلفة تنتهي بالعنف ضد المسلمين. إن وجود ردود أفعال لدى بعض الأفراد أو الجماعات من داخل المجتمعات

(١٠) إن أكبر مشكلة في القرن الحادي والعشرين هي التوتر بين العالم الغربي والدول الإسلامية Gunter Verheugen. وفقاً لـ (http://www.tercumangazete.com/hoku.aspx?id = 10661, 07 Ekim 2004 Perşembe).

الإسلامية باسم الدين أو باسم شيء آخر أو حتى اشتراكهم في بعض أعمال العنف لا تجعل مقولة الإرهاب الإسلامي أو مقولة انتشار الإرهاب بين المسلمين أو أن معظم المسلمين في العالم مشتركون في العنف والإرهاب محقة فليس لذلك مبررات. إن فصل أحداث العنف والإرهاب عن سياقاتها ثم تعريفها على أنها أعمال إرهابية مرتبطة بالإسلام والمسلمين لا يتوافق مع المبادئ العلمية. بالطبع الإرهاب وإرهاب والعنف عنف فهو خطأ وجريمة يجب التصدي لها أياً كان فاعلها. ولكن تعريف الأحداث المعقدة للغاية والخطط التي تحاك وما يفعله بعض ضعاف الشخصية من أعمال عنف على أنه مجرد عنف أو إرهاب ومحاولة إدانة المسلمين في جميع أنحاء العالم وخاصة في المجتمعات الأوروبية والأمريكية بها سيكون مانعاً من فهم الأحداث ومن ثم إنهاؤها. وهذا من شأنه أن يفيد الجوانب المدمرة للعولمة ويعمق ويوطد من أعمال متخصصي العنف والإرهاب في النظام العالمي الجديد (Okumuş 2008).

يجب على أمريكا والغرب والدول الأخرى الفاعلة سياسياً والمؤثرة نبذ تعريف الإرهاب انطلاقاً من اعتباراتهم. فإنهم يعرفون الإرهاب على هواهم واستناداً إلى سياساتهم الخاصة وأيديولوجيتهم وسلطتهم وقوتهم ويصفون من أرادوا بالإرهابي ويجعلون من يريدونه بطلاً. وهذا يخلق معياراً مزدوجاً ويؤدي إلى عدم الوثوق بالغرب. الأمر الذي لا مفر منه بالنسبة للدول والجهات الفاعلة ذات الصلة أن يبذلوا جهدهم في اتخاذ موقف عالمي في مسألة الإرهاب. من الضروري أيضاً لأمريكا أن تعلم شعبها الإسلام والمسلمين بشكل صحيح. ومع الأسف اليوم يعاني الأمريكيون من أفكار مسبقة سلبية تجاه المسلمين مع عدم معرفتهم بالإسلام. في هذا الصدد أود أن أشير إلى ما لفت انتباهي عندما أقيمت في الولايات المتحدة في الفترة بين ٣١ يناير إلى ١٩ أبريل ٢٠٠٧ وتمكنت من الذهاب إلى عدة ولايات. هو أن هناك في أمريكا دعاية خطيرة تجاه المسلمين أنهم إرهابيون وأن الإسلام هو دين العنف. في الواقع بعض القوى السياسية وبعض الأكاديميين وبعض الكنائس ووسائل الإعلام في أمريكا بسبب أفكارها المسبقة وأغراضها الأيديولوجية والسياسية تتحدث دائماً عن الإسلام بأنه إرهاب وعن (Davidson, 2003: 71). وهذا يؤدي إلى أن الشعب الأمريكي الذي لسوء الحظ هو شديد الجهل بالإسلام يفكر سلباً في الإسلام والمسلمين ويرى المسلمين على أنهم خطر شديد على أمريكا وعليه يكرهون المسلمين. المسلمون الذين يعيشون في أمريكا يرون هذه الحقيقة ويتأثرون بها بشكل سلبي. بالإضافة إلى ذلك هناك بعض الكتب التي كتبت فيها معلومات مضللة خطيرة عن المسلمين. وتوجد بعض وسائل الإعلام اتخذت حرفة ربط الإسلام بالإرهاب أيضاً. من الصعب أيضاً القول إن الوضع في أوروبا مختلف. بالنظر إلى الحالة هذه تصبح الأسئلة التالية ذات مغزى: ١. ذكر العنف والإرهاب بشكل مستمر. هل الإرهاب يتم إنتاجه إعلامياً أولاً ثم يطبق؟ هل يقود الإرهابيون مراكز دولية أو عالمية معينة؟ ٢. في أكثر الدول ذكراً للإرهاب هل بالمقدور التخلص من الإرهاب دون تحليل العلاقات المعقدة أو أن الذين يجارون الإرهاب هم أنفسهم الذين يقومون بأعمال إرهابية؟ في السياق الإسلامي خلط الإرهاب والأصولية والتطرف بالتدين والمسلمين والإسلام عن قصد أو غير قصد وربط الإسلام والمسلمين بالعنف والإرهاب هو حاجز يعوق إظهار الجوانب السلمية للمسلمين. من الضروري أن يتخلى الغرب عن هذا وأن يعبر المسلمون عن أنفسهم

بشكل صحيح. في الواقع عليهم أن يشرحوا جيداً أن الإسلام وأنفسهم ليسوا كذلك. والنتيجة أن الإسلام يتمتع بإمكانيات وخبرات كبيرة في وقف العنف والإرهاب الموجودين في العالم من خلال نهجه المحلي. ومن خلال تحويل الوضع العالمي إلى وضع عالمي وطني وسينشر الإسلام قيمه إلى العالم بميزته العالمية ومحافظته على المحلية وبخلفيته القائمة على أساس التعددية وستضمن للمعتقدات المختلفة حالتها الخاصة وتحد من مستوى العنف والإرهاب لدى المنظومة العالمية. من المهم أن تترك القوى العالمية الدول الإسلامية لحال سبيلها وأن يظهر الإسلام عن إمكاناته وتجاربه في الوقت المناسب وعليه يتم فتح الطريق إلى السلام في العالم كله. إن ترك المسلمين لحال سبيلهم سيجلب للمجتمعات الإسلامية التشكل القائم على الحرية في بلادهم. بطبيعة الحال عندما يشارك المسلمون في أحداث من أي نوع كانت فعليهم الانتباه إلى عدم التورط في أعمال عنف وإرهاب كما تنص عليه المبادئ الأساسية للإسلام (Okumuş 2008).

النتيجة: حل مشكلة الإسلاموفوبيا هو الإسلام نفسه:

في هذا البحث وهو جهد لفهم وضع المسلمين في الإسلاموفوبيا قد توصل إلى النتائج التالية:
الإسلاموفوبيا يعني باختصار كراهية الإسلام ومعارضته ومعاداته هي حالة وثقافة وصناعة شائعة جداً في الغرب.

وبناءً على ذلك يمكن القول إن ظاهرة كراهية الإسلام فعالة ومؤثرة في العديد من دول العالم حتى في بعض الدول الإسلامية.

يمكن تقسيم مراحل التأسيس التاريخية للإسلاموفوبيا إلى بدء تبليغ سيدنا محمد للإسلام في مكة وانتشار الإسلام إلى مناطق وثقافات مختلفة منذ العهد المدني ودخول الإسلام الأندلس والحروب الصليبية والاستشراق والعصر الحديث وما بعد الحداثة.

وسائل الإعلام والسينما والثقافة والفن والأدب هي أهم وسائل الإسلاموفوبيا.

يجب بذل الجهود في سبيل النضال ضد الإسلاموفوبيا وإعلانه كجريمة في جميع أنحاء العالم وتفعيل الإجراءات القانونية إلى أقصى حد ممكن ضد هذه الجريمة في جميع البلدان.

يجب على الغربيين أن يروا أن الإسلاموفوبيا هو مشكلة خطيرة عليهم أولاً ويجب أن يكافحوا ضد فكرة الإسلاموفوبيا وأن يساعدوا المسلمين في بلادهم. يجب عليهم أن يفعلوا ذلك لمنع الإسلاموفوبيا.

إن لعبة الخوف من الإسلام التي أنشأتها القوى الغربية وحددت قواعدها هي نوع من «الانحصار بين شيئين» بالنسبة للمسلمين. في هذه اللعبة وضعت القواعد بحيث يطارد فيها المتضررون. لذا فإن خلاص المسلمين من هذه اللعبة والخروج منها إنما تكون ممكنة بكسر قواعد اللعبة ووضع قواعدهم الخاصة بهم. والنتيجة أن الحكاية التي حكاها مولانا والتي تدور بين الأسد والأرانب لا بد من تطبيقها فقد تكشف الطريق للمسلمين.

عندما ينشئ المسلمون لعبة ضد لعبهم وكيداً ضد كيدهم يجب ألا ينسى المسلمون أن يضعوا الإسلام نفسه في مواجهة الإسلاموفوبيا وأن يجدوا حلاً لذلك. عند هذه النقطة يجب عليهم إعادة التفكير في الآيات

التالية وتنفيذها: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا﴾ [النساء ٤-١٣٦]، ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ﴾ [الرعد ١٣-١١].

من أهم أبعاد التصدي للإسلاموفوبيا هي وحدة المسلمين فيما بينهم وانقيادهم لحقوق الأخوة. ويجب ألا يدخلوا في موقف تمييزي أو وصم أو تمييز تجاه المسلمين كما فعلت جماعة الكيان الموازي الديني وبعض الجماعات الأخرى من خلال جعل نفسها معياراً وتأييدها لمكائد واستراتيجيات الغرب بالنسبة للإسلاموفوبيا. يجب على المسلمين اتخاذ موقف واضح ضد الجماعات أو المنظمات التي تضر بالإسلام والمسلمين وتدعم الإرهاب وتميل إلى الظلم وتخالف المبادئ الأساسية للإسلام وعدم احتضانهم بتاتا. ويجب على القوى الغربية ألا تتدخل أبداً في الأحداث التي تجري في الأراضي الإسلامية تحت أي مسمى كان.

المراجع:

- Abbas, Tahir (2015). "İngiltere'de İslamofobi: 21. Yüzyılda Müslüman Karşıtı İrkçılığın Şekillenışı Konuusunda Tarihe ve Günümüzde Siyaset ve Medya Tartışmaları". İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 115-131.
- Ahmed, Akbar (2008). İslâm'a Yolculuk: Küreselleşme krizi. Çev. Faruk Tuncer. İstanbul: Ufuk Kitap Yayıncıları.
- Akram, Susan M. ve Johnson, Kevin R. (2002). "Race, Civil Rights, and Immigration Law after September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims". NYU Annual Survey of American Law. 58/3, ss. 295-355.
- al-Shaikh-Ali, Anas (2015). "Sanat ve Edebiyat Kılığına Girmiş İslamofobi Söylem: İlerlemeci Eğitim Yardımıyla Efsane ile Mücadele". İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 217-254.
- Bauman, Zygmunt (1999). Küreselleşme. Çev. A. Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid (ed.) (2016). European Islamophobia Report. Ankara: SETA.
- Beyer, P. (2002). "Globalization". <http://aix1.uottawa.ca/pbeyer/globalization.html>.
- Boztemur, Recep (2002). "Marx, Doğu Sorunu ve Oryantalizm", Doğu Batı. 5/20. Ağustos-Eylül-Ekim/1 2002, ss. 135-150.
- Bulut, Yücel (2002). Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Cankar, Louise (2004). "The Impact of the September 11 Attacks and Their Aftermath on Arab and Muslim Communities in the United States". 13 GSC Quarterly. Yaz/Sonbahar, 2004.
- Cesari, Jocelyne (2015). "Batı'da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasında Bir Mukayese". İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 63-92.
- Cherribi, Sam (2015). "Bir Saplantının Canlanması: Hollanda, Avusturya ve Almanya'da İslamofobi". İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 95-114.
- Cole, David (2003). "The New McCarthyism: Repeating History in the War on Terrorism". Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review. 38/1. Kış, ss. 1-30.
- Davidson, Lawrence (2003). Islamic Fundamentalism. Westport, London: Greenwood Press.
- Elliot, Andrew (2006). "After 9/11, Arab-Americans Fear Police Acts, Study Finds". The New York Times. June 12.
- Esposito, John L. (1999). The Islamic Threat: Myth or Reality? 3. bs. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Fuller, Graham E. (2012). İslamsız Dünya. 4. bs. Çev. Hasan Kaya. İstanbul: Profil Yayınları.
- Hagopian, Elaine (1975-76). "Minority Rights in a Nation-State: The Nixon Administration's Campaign against Arab-Americans". Journal of Palestine Studies. c. 5. No. 1/2. Sonbahar, 1975 - Kış, 1976, ss. 97-114.
- Heck, Robert (2007). "Towards A Sociological Understanding of American Islamofobia". 70th Annual SSS Meeting'de (Southern Sociological Society, 10-14 Mart 2007, Atlanta, ABD) sunulan bildiri.
- Kalın, İbrahim (2015). "İslamofobi ve Çok Kültürlülüğün Sınırları". İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu. Ed. J. L. Esposito ve İ. Kalın. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları, ss. 39-62.
- Lang, Michael (2006). "Globalization and Its History". The Journal of Modern History. c. 78, ss. 899-931.
- Lean, Nathan (2015). İslamofobi Endüstrisi. Çev. İbrahim Yılmaz. Ankara: DİB Yayınları.
- Le Carré, John (2003). "The United States of America Has Gone Mad". Times/UK. Şubat 21

(<http://www.commondreams.org/views03/0115-01.htm>).

- Lechner, Frank J. (1989). "Cultural Aspects of the Modern World-System". Religious Politics in Global and Comparative Perspective. Ed. W. H. Swatos. New York: Greenwood Press
- Lewis, Bernard (1982). "The Question of Orientalism". New York Review of Books. 24 Haziran 1982.
- Lewis, Bernard (2003). The Crisis of Islam, Holy War and Unholy Terror. New York: Modern Library.
- Mardin, Şerif (2002). "Oryantalizmin Hasıraltı Ettiği". Doğu Batı. 5/20. Ağustos-Eylül-Ekim/1 2002.
- Mazrui, A. (1998). "Globalization: Homogenization or Hegemonization". The American Journal of Islamic Social Science. c. 15. Sayı: 3.
- Metin, Sevtap (2014). "Oyun Teorileri Işığında Thomas Hobbes'un Sosyal Sözleşme Kuramının Analiz ve Yorumu". İÜHF. LXXII/1, ss. 235-264.
- Nyang, Süleyman S. ve Abed-Rabbos, S. (ty.). "Bernard Lewis ve İslamî Araştırmalar: Bir Değerlendirme". Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi. Ed. Asaf Hüseyin vd. 2. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Okumuş, Ejder (2002). "Güncelliğini Yitirmiş Bir Oryantalizmden Global Sosyolojiye Geçiş İmkânı". Marife. 2/3. Kış 2002, ss. 253-260.
- Okumuş, Ejder (2005). "Secularization and Religion". Euro Agenda Avrupa Günlüğü. 4/6, ss. 335-356
- Okumuş, Ejder (2007). "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası". Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm. Ed. K. Canatan ve Ö. Hıdır. Ankara: Eski Yeni Yayınları, ss. 235-257.
- Okumuş, Ejder (2008). "Küresel Durum-Problemi, Evrensel Barış ve İslam". Diyanet İlimi Dergi. 44/3. Temmuz-Ağustos-Eylül 2008.
- Okumuş, Ejder (2012). Toplumsal Değişme ve Din. 4. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Okumuş, Ejder (2015a). "İslamofobi: Bir Kötülük Problemi". Yeni Şafak. 13.02.2015 <http://www.yenisafak.com/hayat/islamofobi-bir-kotuluk-problemi-2080240>
- Okumuş, Ejder (2015b). "Çağdaş Dünyada Birlikte Yaşama". Hz. Peygamber ve Birlikte Yaşama Ahlakı. Koordinatör: Yunus Akkaya. Ankara: DİB Yayınları, ss. 101-112.
- Özarı, Çiğdem, Turan, Kemal Kağan ve Ulusoy, Veysel (2016). Oyun Teorisi. Ankara: Pegem Akademi.
- Pruet, Gordon E. (ty.). "İslam ve Oryantalizm". Oryantalistler ve İslamiyatçılar: Oryantalist İdeolojinin Eleştirisi. Ed. Asaf Hüseyin vd. 2. bs. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Robertson, Ronald (1999). Küreselleşme. Çev. Ü. H. Yolsal. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Said, Edward W. (1982). Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu. Çev. Nezih Uzel. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Said, Edward W. (1998). Kültür ve Emperyalizm. Çev. Necmiye Alpay. İstanbul: Hil.
- Said, Edward (2001). "The Essential Terrorist". Blaming the Victims: Spurious Scholarship and the Palestinian Question 149. Ed. Edward Said ve Christopher Hitchens.
- Said, Edward (2007). Medyada İslam. Çev. Aysun Babacan. İstanbul: Metis Yayınları.
- Stewart, Anne (2003). Report on Hate Crimes and Discrimination against Arab Americans: The Post-September 11 Backlash, September 11, 2001-October 11, 2002. Ed. Ibish Hussein. American-Arab Anti-Discrimination Committee.
- Subaşı, Necdet (1999). "Oryantalist Söylemin Sosyolojisi". Kutsanmış Görüntüler. İstanbul: Nehir Yayınları.
- Terry, Janice J. (2006). "Arab-American Political Activism and Civil Liberties in the Post 9/11 Era". American Arabs and Political Participation. Ed. P. Strum. Washington DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, ss. 117-129.
- Taylor, Charles (2007). "The Collapse of Tolerance". The Guardian. 17 Eylül 2007. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/sep/17/thecollapseoftolerance> (Giriş: 25.11.2016).
- Turner, Bryan S. (1985). Marks ve Oryantalizmin Sonu. Çev. H. Çağatay Keskinok. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Turner, Bryan S. (1991). Max Weber ve İslam. Çev. Yasin Aktay. Ankara: Vadi Yayınları.
- Turner, Bryan S. (2002). Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm. Çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Anka Yayınları.
- Waters, Malcolm (1996). Globalization. 2. bs. London-New York: Routledge.
- Younes, Anna-Esther (2016). "Islamophobia in Germany". European Islamophobia Report. Ed. Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid. Ankara: SETA, ss. 182-198.
- <http://www.haber7.com/ortadogu/haber/2216937-turkiye-israile-baski-yapabilir> (Giriş: 18.11.2016).
- <http://www.takvim.com.tr/dunya/2015/06/07/islamofobi-danimarkada> (Giriş: 25.11.2016).
- <http://www.dw.com/tr/danimarka-islamofobi-konusunda-uyar%C4%B1m%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1/a-2522459> (Giriş: 25.11.2016).
- <http://www.yeniakit.com.tr/haber/hitlerin-yahudilere-yaptigini-muslumanlara-239416.html> (Giriş: 27.11.2016).
- http://www.hackneyhomes.org.uk/hh-hate_crime_turkish.pdf (Giriş: 25.06.2007).